

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता

तृतीयं काण्डं

Note: Please refer to the book, TS Kandam 1 for notes and conventions used in this Compilation.

Table of Contents

3 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायं तृतीयं काण्डं.....	4
3.1 तृतीयकाण्डे प्रथमः प्रश्नः – न्यूनकर्माभिधानं.....	4
3.1.1 Appendix	27
3.2 तृतीयकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः – पवमानग्राहादीनां व्याख्यानं	29
3.3 तृतीयकाण्डे तृतीयः प्रश्नः – वैकृतविधीनामभिधानं	53
3.3.1 Appendix	72
3.4 तृतीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः – इष्टिहोमाभिधानं	73
3.5 तृतीयकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः – इष्टिशेषाभिधानं	97

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं

3 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायं तृतीयं काण्डं

3.1 तृतीयकाण्डे प्रथमः प्रश्नः – न्यूनकर्माभिधानं

TS 3.1.1.1

प्र॒जाप॑तिर॒काम॑यत प्र॒जाः सृ॑जे॒येति॑ स तपो॑ऽतप्यत स सर्पा॑नसृजत
सोऽकाम॑यत प्र॒जाः सृ॑जे॒येति॑ स॒द्वितीय॑मतप्यत स वया॑ऽस्य सृजत
सोऽकाम॑यत प्र॒जाः सृ॑जे॒येति॑ स तृतीय॑मतप्यत स ए॒तं दी॑क्षित॒वाद॑-
मप॑श्यत् तमव॑दत् ततो॑ वै स प्र॒जा असृ॑जत यत् तप॑स्तप्त्वा
दी॑क्षित॒वादँ॑ वदति प्र॒जा ए॒व तद्य॑जमानः – [ ] 1

TS 3.1.1.2

सृज॑ते यद्वै दी॑क्षितोऽमे॒द्ध्यं प॑श्यत्यपा॒स्मादी॑क्षाक्रामति नील॑मस्य
हरो॑ व्येत्यब॒द्धं मनो॑ दरि॒द्रं चक्षुः॑ सूर्यो॑ ज्योतिषा॒ऽश्रेष्ठो॑ दीक्षे मा
माहा॑सीरित्याह नास्मादी॑क्षाऽपक्रामति नास्य नीलं न हरो॑ व्येति यद्वै
दी॑क्षितम॒भिवर्ष॑ति दि॒व्या आपो॑ऽशान्ता ओजो॑ बलं दीक्षां – [ ] 2

TS 3.1.1.3

तपोऽस्य॑नि॒र्घ्नन्त्यु॑न्दतीर् बलं॑ धत्तौ॑जो धत्त॑ बलं॑ धत्त॑ मा मे॑ दीक्षां
 मा तपो॑निर्व॒धिष्टे॑त्याहै तदे॒व सर्व॑मा॒त्मन् धत्ते॑ नास्यौ॑जो बलं॑ न दीक्षां
 न तपो॑नि॒र्घ्नन्त्यग्नि॑र्वै दी॒क्षित॑स्य दे॒वता॑ सोऽस्मा॑दे॒तर्हि॑तिर॒ इव॑
 यर्हि॒ याति॑ तमी॑श्वर॒ञ् रक्षा॑ञ्सि हन्तो॑ -[ ] 3

TS 3.1.1.4

र्भद्रा॑दभि॒श्रेयः॑ प्रेहि॒बृह॑स्पतिः॒ पुर ए॒ता ते अ॒स्त्वित्या॑हब्र॒ह्म वै दे॒वानां॑
 बृह॑स्पतिस्तमे॒वान्वा र॑भते स ए॒नञ् सं पा॑रयत्ये दम॒गन्म दे॒वय॑जनं
 पृथि॒व्या इत्या॑ह दे॒वय॑जनञ् ह्येष॑ पृथि॒व्या आ॒गच्छ॑ति यो यज॑ते वि॒श्वे
 दे॒वा यद॑जुषन्त॒ पूर्वं इत्या॑ह वि॒श्वे ह्येत॑दे॒वा जोष॑यन्ते यद्ब्रा॒ह्मणा ( )
 ऋ॒क्सामा॑भ्यां य॒जुषा स॑न्तरन्त॒ इत्या॑ह॒ र्सामा॑भ्याञ् ह्येष॑ यजुषा
 स॑न्तरति यो यज॑ते रा॒यस्पोषे॑ण॒ समि॑षा-मदे॒मेत्या॑-हाऽशि॒षमे॑वै
 तामा॑ शास्ते ॥ 4

(यज॑मानो - दीक्षा॑ञ् - हन्तो॑ - ब्रा॒ह्मणा -श्चतु॑र्वि॒ंशति॑श्च) (A1)

TS 3.1.2.1

ए॒ष ते॑ गा॒य॒त्रो भा॒ग इति॑ मे॒ सोमा॑य ब्रू॒ता॒देष॑ ते॒ त्रैष्टु॑भो जा॒गतो॑ भा॒ग
इति॑ मे॒ सोमा॑य ब्रू॒ता॒च्छन्द्ो॒माना॑ꣳ सा॒म्राज्यं॑ गच्छेति॑ मे॒ सोमा॑य
ब्रू॒ताद् यो॑ वै सोम॑ꣳ रा॒जा॒नꣳ सा॒म्राज्यं॑ लो॒कं ग॑मयित्वा क्री॒णाति॑
गच्छ॑ति स्वा॒नाꣳ सा॒म्राज्यं॑ छन्दा॑ꣳसि खलु॑ वै सोम॑स्य रा॒ज्ञः
सा॒म्राज्यो॑ लो॒कः पु॒रस्ता॑त् सोम॑स्य क॒या॒दे॒वम॑भि मन्त्रये॒त्
सा॒म्राज्यमे॒वै - [ ] 5

TS 3.1.2.2

नं लो॒कं ग॑मयित्वा क्री॒णाति॑ गच्छ॑ति स्वा॒नाꣳ सा॒म्राज्यं॑ यो॒ वै
ता॒नू॒न॒प्त्रस्य॑ प्र॒तिष्ठां॑ वे॒द प्र॒त्ये॒व तिष्ठ॑ति ब्र॒ह्म॒वा॒दि॒नो व॑दन्ति न
प्रा॒श्नन्ति॑ न जु॒ह्वत्य॑थ क्व ता॒नू॒न॒प्त्रं प्र॒ति तिष्ठ॑तीति प्र॒जाप॑तौ
म॒न॒सीति॑ ब्रू॒यात् त्रि॒र॒व जिघ्रे॑त् प्र॒जाप॑तौ त्वा म॒न॒सि जु॒होमी॑त्येषा वै
ता॒नू॒न॒प्त्रस्य॑ प्र॒तिष्ठा॑ य ए॒वं वे॒द प्र॒त्ये॒व तिष्ठ॑ति यो - [ ] 6

TS 3.1.2.3

वा अ॒ध्व॒र्योः प्र॒तिष्ठां॑ वे॒द प्र॒त्ये॒व तिष्ठ॑ति यतो म॒न्ये॒ता॒न॒भिक्र॑म्य
हो॒ष्यामी॑ति तत् तिष्ठ॒न्ना श्रा॒वये॑देषा वा अ॒ध्व॒र्योः प्र॒तिष्ठा॑ य ए॒वं

ॐ वे॒द प्र॒त्ये॒व ति॒ष्ठति॒ यद॒भिक्र॑म्य जुहु॒यात् प्र॒तिष्ठा॑या इ॒यात् तस्मा॑त्
समा॒नत्र ति॒ष्ठता हो॒तव्यं॑ प्र॒तिष्ठि॑त्यै यो वा अ॒ध्वर्योः॑ स्वं वे॒द
स्ववा॒ने॒व भव॑ति सु॒गवा अस्य॑ स्वं वा॒यव्य॑मस्य – [ ] 7

TS 3.1.2.4

स्वं च॒मसो॑ऽस्य स्वं य॒द्वाय॑व्यं वा च॒मसं॑ वाऽन॒न्वार॑भ्याऽऽश्राव॑येथ्
स्वादि॑यात् तस्मा दन्वार॑भ्या ऽऽश्राव्य॑ स्वादे॒व नैति॑ यो वै सोम॑म-
प्र॒तिष्ठा॑प्य स्तो॒त्र-मु॒पाक॑रोत्य प्र॒तिष्ठि॑तः सोमो भव॑त्यप्र॒तिष्ठि॑तः
स्तोमो- ऽप्र॒तिष्ठि॑ता-न्युक्थान्यप्र॒तिष्ठि॑तो यज॑मानो ऽप्र॒तिष्ठि॑तो ऽध्व॑र्युर्वा
यव्यं॑ वै सोम॑स्य प्र॒तिष्ठा च॒मसो॑ऽस्य प्र॒तिष्ठा सोमः॑ स्तोम॑स्य स्तोम॑
उक्थानां॑ ग्र॒हं वा ( ) गृ॒हीत्वा च॒मसं॑ वो॒न्नीय॑ स्तो॒त्रमु॒पा कुर्या॑त्
प्रत्ये॒व सोम॑ऽस्थाप॑यति प्र॒तिस्तो॑मं प्रत्युक्थानि॒ प्रति॑
यज॑मानस्तिष्ठति प्रत्य॒ध्वर्युः॑ ॥ 8

(ए॒व - ति॒ष्ठति॑ यो - वा॒यव्य॑मस्य - ग्र॒हं वै - का॒त्र
- वि॒ंशति॑श्च) (A2)

TS 3.1.3.1

य॒ज्ञं वा॑ ए॒तत् सं भ॑रन्ति य॒त् सो॑म॒क्रय॑ण्यै प॒दं य॑ज्ञ॒मुख॑ꣳ
ह॒वि॒र्धा॒ने य॑र्हि॒ ह॒वि॒र्धा॒ने प्रा॑ची॒ प्र॒व॒र्तये॑यु॒स्तर॑हि॒ तेना॑क्ष॒मुपा॑-
ञ्ज्याद्-य॒ज्ञ॒मुख॑ ए॒व य॒ज्ञ॒मनु॑ स॒न्तनो॑ति प्राञ्च॒मग्निं॑ प्र॒ हर॑न्त्युत्
प॒त्नी॒मा न॑य॒न्त्यन्व॑नाꣳसि॒ प्र॒ वर्त॑य॒न्त्यथ॑ वा अ॒स्यैष॑ धि॒ष्णि॒यो ही॑यते
सोऽनु॑ ध्यायति॒ स ई॑श्व॒रो रु॒द्रो भू॒त्वा - [ ] 9

TS 3.1.3.2

प्र॒जां प॒शून् य॑ज॒मान॑स्य श॒मयि॑तो॒र्यर्हि॑ प॒शु॒मा प्री॑त॒मुद॑ञ्चं न॑यन्ति
त॒र्हि त॑स्य प॒शुश्र॑पणꣳ ह॒रेत् ते॒नैवैनं॑ भा॒गिनं॑ करोति य॒ज॒मानो॑ वा
आ॒ह॒व॒नी॒यो य॑ज॒मानं॑ वा ए॒तद्वि॑ क॒र्षन्ते॑ य॒दाह॑व॒नीया॑त् प॒शुश्र॑पणꣳ
हर॑न्ति स॒ वैव॑ स्यान्नि॒र्मन्थ्यं॑ वा कुर्याद्-य॒ज॒मान॑स्य सा॒त्म॒त्वाय॑ यदि
प॒शो॒र॒व॒दानं॑ न॒श्ये॒दाज्य॑स्य प्र॒त्या॒ख्याय॑म॒व द्वे॒त् सैव॑ ततः ( )
प्रायश्चि॒त्तिर्ये॑ प॒शुं वि॑म॒थ्नी॒रन् य॑स्तान् का॒मये॑ता ऽऽ*ति॒मा॒र्च्छे॑यु॒रिति॑
कु॒वि॒द॒ङ्गेति॑ नमो॑ वृ॒क्ति॒व॒त्यर्चा॑ऽऽग्नी॒द्धे जु॒हुया॑न्नमो॑ वृ॒क्ति॒मे॒वैषां॑ वृ॒द्धे
ता॒ज॒गा॒र्ति॒मा॒र्च्छन्ति॑ ॥ 10

(भू॒त्वा - ततः॑ - षड्वि॑ंशतिश्च) (A3)

TS 3.1.4.1

प्र॒जाप॑ते॒र्जाय॑मानाः प्र॒जा जा॒ताश्च॒ या इ॒माः ।
तस्मै॒ प्र॒ति प्र॒ वे॒दय॑चि॒कित्वा॑ अनु॒ मन्य॑तां ॥
इ॒मं प॒शुं प॒शुप॑ते ते अ॒द्य ब॒द्ध्ना॑म्यग्ने सु॒कृत॑स्य म॒द्ध्ये॑ ।
अनु॒ मन्य॑स्व सु॒यजा॑ य॒जाम॒ जुष्टं॑ दे॒वाना॑मि॒दम॑स्तु ह॒व्यं ॥
प्र॒जा॒नन्तः॒ प्र॒तिगृ॑ह्णन्ति पूर्वे प्रा॒णम॑ङ्गेभ्यः पर्या॒चर॑न्तं ।
सु॒वर्गं॑ या॒हि प॒थिभि॑ दे॒वयानै॑-रोष॒धीषु॑ प्र॒ति॒तिष्ठा॑ शरी॒रैः ॥
येषा॒मीशे॑ - [ ] 11

TS 3.1.4.2

प॒शुप॑तिः प॒शूनां॑ चतु॒ष्पदा॑मु॒त च॒ द्वि॒पदां॑ ।
निष्क्री॑तोऽयं य॒ज्ञियं॑ भा॒गमे॑तु रा॒यस्पो॑षा य॒जमा॑नस्य सन्तु ॥
ये ब॒द्ध्य॑मा॒नम॑नु ब॒द्ध्य॑मा॒ना अ॒भ्यैक्ष॑न्त मन॒सा चक्षु॑षा च ।
अ॒ग्नि॒स्ता॑ अ॒ग्रे प्र॑मु॒मोक्तु॑ दे॒वः प्र॒जाप॑तिः प्र॒जया॑ सँवि॒दानः॑ ॥
य आ॒र॒ण्याः प॒शवो॑ वि॒श्वरू॑पा वि॒रूपाः॑ सन्तो बहु॒धैक॑रूपाः ।

वा॒युस्ता॑ अ॒ग्रे प्र॒मुमो॑क्तु दे॒वः प्र॒जाप॑तिः प्र॒जया॑ सँवि॒दानः॑ ॥

प्र॒मुञ्च॑माना – [ ] 12

TS 3.1.4.3

भुव॑नस्य रे॒तो गा॒तुं ध॒त्त य॑ज॒माना॑य दे॒वाः ।

उपा॑कृतं श॒शमा॑नं यँद॒स्थाज्जी॑वं दे॒वाना॑मप्येतु पा॒थः ॥

ना॒ना प्रा॑णो यज॒मानस्य॑ प॒शुना॑ य॒ज्ञो दे॒वेभिः॑ स॒ह दे॒वया॑नः ।

जी॒वं दे॒वाना॑मप्येतु पा॒थः स॒त्याः स॒न्तु य॑ज॒मानस्य॑ का॒माः ॥

यत् प॒शुर्मा॒युम॑कृ॒तोरो॑ वा प॒द्भि॒रा॒हते॑ ।

अ॒ग्नि॒र्मा तस्मा॑दे॒नसो॑ वि॒श्वान् मुञ्च॑त्व ह॒सः ॥

श॒मितार॑ उपे॒तन॑ य॒ज्ञं – [ ] 13

TS 3.1.4.4

दे॒वेभि॑रि॒न्वितं॑ ।

पा॒शात् प॒शुं प्र॒मुञ्च॑त ब॒न्धाद्य॑ज्ञप॒तिं परि॑ ॥

अ॒दि॒तिः पा॒शं प्र॒मुमो॑क्त्वे॒तं नमः॑ प॒शुभ्यः॑ प॒शुप॑तये करोमि ॥

अ॒रा॒ती॒यन्त॑-म॒धरं॑ कृ॒णोमि॑ यं द्वि॒ष्मस्तस्मि॑न् प्र॒ति मुञ्चा॑मि पा॒शं ॥

त्वा॒मु ते द॑धिरे ह॒व्यवा॑हं शृ॒तं क॑र्तारमु॒त य॒ज्ञियं॑ च ।

अग्ने॑ सदक्षः॑ सत॒नुर॑हि भू॒त्वाऽथ॑ ह॒व्या जा॑तवेदो जुषस्व ॥
जा॑तवेदो व॒पया॑ गच्छ दे॒वान्त्व॑ ( ) हि होता॑ प्रथ॒मो ब॒भूथ॑ ।
घृ॒तेन॑ त्वं त॒नुवो॑ व॒र्धय॑स्व स्वाहा॑कृतं ह॒विर॑दन्तु दे॒वाः ॥
स्वाहा॑ दे॒वेभ्यो॑ दे॒वेभ्यः॑ स्वाहा ॥ 14

(ई॒शं - प्र॒मुञ्च॑मा॒ना - य॒ज्ञं - त्व॑ - षोड॑श च) (A4)

TS 3.1.5.1

प्रा॒जाप॑त्या वै प॒शव॑स्तेषां रु॒द्रोऽधि॑पतिर्य-दे॒ताभ्या॑-मुपा करोति
ता॒भ्यामे॒वैनं॑ प्रतिप्रो॒च्याऽऽल॑भत आ॒त्मनो॑ऽना॒व्रस्काय॑ द्वा॒भ्यामु॑पाकरोति
द्वि॒पाद्य॑जमानः प्रतिष्ठित्या उपाकृत्य पञ्च जुहोति पाङ्गाः प॒शवः
प॒शूने॒वा व॑रुन्धेमृ॒त्यवे॒ वा ए॒ष नी॑यते यत् प॒शुस्तं॑ यद॒न्वार॑भेत
प्र॒मायु॑को यजमानः स्यान्ना॒ना प्रा॒णो य॑जमानस्य प॒शुने॒त्याह॑
व्यावृ॑त्यै - [ ] 15

TS 3.1.5.2

यत् प॒शुर्मा॒युम॑कृ॒तेति॑ जुहोति शान्त्यै श॒मितार॑ उपेतनेत्याह
यथा॒यजु॑रेवैतद्वपायां वा आ॒ह्रिय॑माणाया-म॒ग्नेर्मे॑धोऽप क्रामति त्वामु

ते दधिरे हव्यवाहमिति वपामभि जुहोत्यग्नेरेव मेधमव रुन्धेऽथो
 शृतत्वाय पुरस्ताथ् स्वाहा कृतयो वा अन्ये देवा उपरिष्ठाथ्
 स्वाहाकृतयोऽन्ये स्वाहा देवेभ्यो देवेभ्यः स्वाहेत्यभितो वपां ( )
 जुहोति तानेवोभयान् प्रीणाति ॥ 16

(व्यावृत्त्या - अभितो वपां - पञ्च च) (A5)

TS 3.1.6.1

यो वा अयथादेवतं यज्ञमुपचरत्या देवताभ्यो वृश्च्यते पापीयान् भवति
 यो यथादेवतन्न देवताभ्य आ वृश्च्यते वसीयान् भवत्याग्नेय्यर्चा
 ऽऽग्नीद्ध्रमभि मृशेद् वैष्णव्या हविर्धानमाग्नेय्या सुचो वायव्यया
 वायव्यान्यैन्द्रिया सदो यथादेवतमेव यज्ञमुप चरति न देवताभ्य आ
 वृश्च्यते वसीयान् भवति युनज्मि ते पृथिवीं ज्योतिषा सह युनज्मि
 वायुमन्तरिक्षेण - [ ] 17

TS 3.1.6.2

ते सह युनज्मि वाचं सह सूर्येण ते युनज्मि तिस्रो विपृचः
 सूर्यस्य ते ।

अ॒ग्नि॒र्दे॒वता॑ गा॒यत्री॑ छ॒न्द उपा॑ञ्शोः पा॒त्रम॑सि सोमो दे॒वता॑ त्रि॒ष्टुप्
छ॒न्दोऽन्तर्या॑मस्य पा॒त्रम॑सीन्द्रो दे॒वता॑ जगती छ॒न्द इन्द्र॑वायुवोः
पा॒त्रम॑सि बृह॒स्पति॑ दे॒वता॑ऽनु॒ष्टुप् छ॒न्दो मि॒त्रावरु॑णयोः पा॒त्रम॑स्यश्चि॒नौ
दे॒वता॑ प॒ङ्क्तिश्छ॒न्दोऽश्चि॒नोः पा॒त्रम॑सि सूर्यो दे॒वता॑ बृहती – [ ] 18

TS 3.1.6.3

छ॒न्दः शु॒क्रस्य॑ पा॒त्रम॑सि च॒न्द्रमा॑ दे॒वता॑ सतो बृहती छ॒न्दो म॒न्थिनः॑
पा॒त्रम॑सि वि॒श्वेदे॒वा दे॒वतो॑ष्णिहा छ॒न्द आ॒ग्रय॑णस्य पा॒त्रम॑सीन्द्रो दे॒वता॑
क॒कुच्छ॑न्द उ॒क्थानां॑ पा॒त्रम॑सि पृथि॒वी दे॒वता॑ वि॒राट् छ॒न्दो
ध्रु॒वस्य॑ पा॒त्रम॑सि ॥ 19

(अ॒न्तरि॑क्षेण – बृहती – त्रय॑स्त्रि॒ञ्शच्च॑) (A6)

TS 3.1.7.1

इ॒ष्टर्गो॑ वा अ॒ध्वर्यु॑र्यज॒मान॑स्येष्टर्गः खलु॒ वै पू॒र्वोऽर्ष्टुः॑ क्षी॒यत॑
आ॒स॒न्यान्मा॑ म॒न्त्रात् पा॒हि क॑स्याश्चि॒दभि॑शस्त्या इति॒ पुरा॑
प्रा॒तरनु॑वाकाज्जुहुयादात्मन ए॒व तद॑ध्वर्युः पु॒रस्ता॑च्छर्म न॒ह्यतेऽना॑त्यै
सँ॒वेशाय॑ त्वोप॒वेशाय॑ त्वा गा॒यत्रि॑या स्त्रि॒ष्टुभो॑ जगत्या अ॒भिभू॑त्यै

स्वाहा प्राणापानौ मृत्योर्मा पातं प्राणापानौ मा मा हासिष्टं देवतासु
वा एते प्राणापानयोर् - [ ] 20

TS 3.1.7.2

व्यायच्छन्ते येषाँ सोमः समृच्छते सँवेशाय त्वोपवेशाय
त्वेत्याह छन्दाँसि वै सँवेश उपवेशश्छन्दोभिरेवास्य छन्दाँसि
वृद्धे प्रेतिवन्त्याज्यानि भवन्त्यभिजित्यै मरुत्वतीः प्रतिपदो
विजित्या उभे बृहद्रथन्तरे भवत इयं वाव रथन्तरमसौ
बृहदाभ्यामेवैनमन्तरेत्यद्य वाव रथन्तरं श्रो बृहदद्याश्वा
देवैनमन्तरेति भूतं - [ ] 21

TS 3.1.7.3

वाव रथन्तरं भविष्यद्-बृहद् भूताच्चैवैनं भविष्यतश्चान्तरेतिपरिमितं
वाव रथन्तरमपरिमितं बृहत् परिमिताच्चैवैन-मपरिमिताच्चाऽन्तरेति
विश्वामित्रजमदग्नी वसिष्ठेनास्पदर्धेताँस एतज्जमदग्नि विहव्यम
पश्यत् तेन वै स वसिष्ठस्येन्द्रियं वीर्यमवृद्ध यद्विहव्यँ शस्यत
इन्द्रियमेव तद्वीर्यं यजमानो भ्रातृव्यस्य वृद्धे ( ) यस्य भूयाँसो
यज्ञक्रतव इत्याहुः स देवता वृद्ध इति यद्यग्निष्टोमः सोमः परस्ताथ

स्या-दु॒क्थ्यं॑ कु॒र्वीत॑ यद्यु॒क्थ्यः॑ स्यादति॒रात्रं॑ कु॒र्वीत॑ यज्ञक्र॒तुभिरे॒वास्य॑
दे॒वता॑ वृ॒द्धे वसी॑यान् भवति ॥ 22

(प्रा॒णापा॒नयो॑ - भू॒तं - वृ॒द्धे - ऽष्टावि॑ंशतिश्च) (A7)

TS 3.1.8.1

नि॒ग्राभ्याः॑ स्थ दे॒वश्रु॑त आ॒युर्मे॑ तर्प॒यत॑ प्रा॒णं मे॑ तर्प॒यता॑पा॒नं मे॑ तर्प॒यत॑
व्या॒नं मे॑ तर्प॒यत॑ चक्षु॒र्मे॑ तर्प॒यत॑ श्रो॒त्रं मे॑ तर्प॒यत॑ मनो॒मे॑ तर्प॒यत॑
वाचं॑ मे॑ तर्प॒यता॑ऽऽ*त्मानं॑ मे॑ तर्प॒यता॑ङ्गानि॑ मे॑ तर्प॒यत॑ प्र॒जां मे॑ तर्प॒यत॑
प॒शून् मे॑ तर्प॒यत॑ गृ॒हान् मे॑ तर्प॒यत॑ ग॒णान् मे॑ तर्प॒यत॑ स॒र्वग॑णं मा
तर्प॒यत॑ तर्प॒यत॑ मा - [ ] 23

TS 3.1.8.2

ग॒णा मे॑ मा वि तृ॒षन्तो॑ष॒धयो॒ वै सोम॑स्य वि॒शो वि॒शः खलु॑ वै
रा॒ज्ञः प्र॑दातोरीश्वरा ऐ॒न्द्रः सोमो॑ऽवीवृ॒धं वो॒ मन॑सा सुजा॒ता
ऋ॒तप्र॑जा॒ता भग॑ इ॒द्वः स्या॑म ।

इ॒न्द्रेण॑ दे॒वीर्वी॒रुधः॑ सँवि॒दाना॑ अनु॒ मन्य॑न्ताँ॒ सव॑नाय॒

सोम॑मित्या॒हौष॑धीभ्य॒ ए॒वैन॑ꣳ स्वायै॑ वि॒शः स्वायै॑ दे॒वता॑यै नि॒र्या॒च्याभि॑
षु॑णोति॒ यो वै सोम॑स्याभिषूयमाणस्य - [ ] 24

TS 3.1.8.3

प्रथ॑मोऽꣳशुः॒ स्कन्द॑ति स ई॒श्वर॑ इन्द्रि॒यं वी॑र्यं प्र॒जां प॒शून्
यज॑मानस्य नि॒र्हन्तो॑स्तम॒भि मन्त्र॑येताऽऽ माऽस्का॒न्त्सह॑ प्र॒जया॑ सह
रा॒यस्पोषे॑णेन्द्रि॒यं मे वी॑र्यं मा नि॒र्वधी॑रित्याशिषमेवैतामा शा॒स्त
इन्द्रि॒यस्य॑ वी॒र्यस्य॑ प्र॒जायै॑ प॒शूनाम॑निर्घा॒ताय॑ द्र॒प्सश्च॑स्कन्द
पृथि॒वीमनु॑ द्यामि॒मञ्च॑ योनि॒मनु॑ यश्च ( ) पूर्॒वः ।
तृती॑यं योनि॒मनु॑ सञ्चरन्तं द्र॒प्सं जुहो॑म्यनु स॒प्त हो॒त्राः ॥ 25

(तर्प॑यत मा - ऽभिषू॑यमाणस्य - यश्च - दश॑ च) (A8)

TS 3.1.9.1

यो वै दे॒वान् दे॒वय॑श॒सेना॑र्पयति मनु॒ष्यान् मनु॑ष्ययश॒सेन॑ दे॒वय॑श॒स्यैव॑
दे॒वेषु॑ भवति मनु॒ष्यय॑श॒सी मनु॑ष्येषु यान् प्रा॒चीन॑-माग्रयणाद्
ग्र॒हान् गृ॒ह्णीया॑त् तानु॒पाꣳशु॑ गृ॒ह्णीया॑द्यानू॒र्ध्वाꣳस्तानु॑प॒ब्दिम॑तो
दे॒वाने॑व तद्दे॒वय॑श॒सेना॑र्पयति मनु॒ष्यान् मनु॑ष्ययश॒सेन॑ दे॒वय॑श॒स्यैव॑
दे॒वेषु॑ भवति मनु॒ष्यय॑श॒सी मनु॑ष्येष्वग्निः प्रा॒तस्स॑वने पा॒त्वस्मा॑न्

वै॒श्वान॑रो म॒हिना॑ वि॒श्वश॑म्भूः ।

स नः॑ पा॒वको॑ द्र॒विणं॑ दधा॒त्वा – [ ] 26

TS 3.1.9.2

यु॒ष्मन्तः॑ स॒हभ॑क्षाः स्याम ॥

वि॒श्वे दे॒वा म॒रुत॑ इन्द्रो॑ अ॒स्मान॒स्मिन् द्वि॒तीये॑ स॒वने॑ न ज॒ह्युः ।

आयु॑ष्मन्तः प्रि॒यमै॑षां व॒दन्तो॑ व॒यं दे॒वानां॑ सु॒मतौ॑ स्याम ॥

इ॒दं तृ॒तीयं॑ स॒वनं॑ क॒वीना॑मृ॒तेन॑ ये च॒मस॑मैरयन्त ।

ते सौ॑ध॒न्वनाः॑ सु॒वरा॑नशा॒नाः स्वि॑ष्टिं नो अ॒भि व॑सी॒यो न॑यन्तु ॥

आ॒यत॑नवती॒र्वा अ॒न्या आ॑हु॒तयो॑ हू॒यन्ते॑ऽना॒यत॑ना अ॒न्या या

आ॒घा॒रव॑ती॒स्ता आ॒यत॑नवती॒र्याः – [ ] 27

TS 3.1.9.3

सौ॒म्या॒स्ता अ॑ना॒यत॑ना ऐ॒न्द्रवा॑यव-मा॒दाया॑ऽऽ*घा॒रमा॑ घा॒रये॑द॒ध्वरो॑

य॒ज्ञोऽय॑मस्तु दे॒वा ओ॑ष॒धीभ्यः॑ प॒शवे॑ नो ज॒नाय॑ वि॒श्वस्मै॑

भू॒ताया॑ऽध्व॒रोऽसि॑ स पि॒न्वस्व॑ घृ॒तव॑द्दे॒व सो॒मेति॑ सौ॒म्या ए॒व

तदा॑हु॒तीरा॑यतनवतीः करो॒त्याय॑तनवान् भव॒ति य ए॒वं वै॒दाथो॑

द्यावापृथिवी ए॒व घृ॒तेन॒ व्यु॒नत्ति॒ ते व्यु॒त्ते उप॒जीव॒नीये॒ भव॒त
उप॒जीव॒नीयो॒ भव॒ति - [ ] 28

TS 3.1.9.4

य ए॒वं वै॒दैष॒ ते रु॒द्रभा॒गो यं नि॒रया॑च॒थास्तं॒ जुष॑स्व वि॒देर्गौ॑प॒त्यञ्
रा॒यस्पोष॑ञ् सु॒वीर्य॑ञ् सँव॒त्सरी॑णाञ् स्व॒स्तिं ॥
मनुः॑ पु॒त्रेभ्यो॑ दा॒यं व्य॑भज॒थ् स ना॒भाने॑दिष्ठं ब्र॒ह्मच॑र्यं व॒सन्तं॒
नि॒रभज॑थ् स आ॒गच्छ॑थ् सोऽब्र॑वीत् क॒था मा नि॒रभा॑गि॒ति न त्वा॒
नि॒रभाक्ष॑मित्य॒-ब्रवी॑दङ्गि॒रस इ॒मे स॒त्रमा॑स॒ते ते - [ ] 29

TS 3.1.9.5

सु॒वर्गं॑ लो॒कं न प्र॒जान॑न्ति तेभ्य॑ इ॒दं ब्रा॒ह्मणं॑ ब्रू॒हि ते सु॒वर्गं॑
लो॒कं य॑न्तो॒ य ए॒षां प॒शव॑स्ताञ्स्ते दा॒स्यन्ती॑ति तदे॒भ्योऽब्र॑वीत्
ते सु॒वर्गं॑ लो॒कं य॑न्तो॒ य ए॒षां प॒शव॑ आ॒सन् ता॑नस्मा अ॒ददु॑स्तं
प॒शुभिश्च॑रन्तं य॒ज्ञवा॑स्तौ रु॒द्र आ॒गच्छ॑थ् सोऽब्र॑वीन्मम
वा इ॒मे प॒शव॑ इत्यदु॒र्वै - [ ] 30

TS 3.1.9.6

म॒ह्यमि॒मानि॒त्यब्र॒वीन्न॒ वै तस्य॒ त ई॒शत॒ इत्य॑ब्र॒वीद्-यद्-य॒ज्ञवा॒स्तौ
 ही॒यते॒ मम॒ वै तदि॒ति तस्मा॑द्-य॒ज्ञवा॒स्तु नाभ्य॑वेत्य॒ꣳ सौऽब्र॒वीद्-
 य॒ज्ञे मा ऽऽभ॑जाथ॒ ते प॒शून् नाभि॑ मꣳस्य॒ इति॒ तस्मा॑ ए॒तं म॒न्थिनः॑
 सꣳ स्रा॒वम॑जुहोत् ततो॒ वै तस्य॑ रु॒द्रः प॒शून् नाभ्य॑मन्यत॒ यत्रै॒त ( )
 मे॒वं वि॒द्वान् म॒न्थिनः॑ सꣳ स्रा॒वं जु॒होति॒ न तत्र॑ रु॒द्रः
 प॒शून्नाभि॑ मन्यते ॥ 31

(द॒धात्वा - य॒त॑नवतीर्या - उ॒पजी॑वनीयो॒ भव॑ति - तेऽ - दु॒र्वै -
 यत्रै॒त - मे॒काद॑श च) (A9)

TS 3.1.10.1

जु॒ष्टो वा॒चो भू॒यासं॑ जु॒ष्टो वा॒चस्प॑तये॒ देवि॑ वाक् ।
 यद्वा॒चो म॒धुम॑त् तस्मिन् मा॒ धाः स्वा॒हा सर॑स्वत्यै ॥
 ऋ॒चा स्तोम॑ꣳ स॒मर्ध॑य॒ गाय॑त्रेण॒ रथं॑तरं ।
 बृ॒हद्-गा॑यत्रवर्तनि ॥
 यस्ते॑ द्र॒प्सः स्क्व॑न्दति॒ यस्ते॑ अꣳशु॒र्बाहु॑च्युतो॒ धिष॑णयो॒रुप॑स्थात् ।

अ॒ध्व॒र्यो॒र्वा परि॒ यस्ते॑ प॒वि॒त्रा॒थ् स्वा॒हाकृ॑तमिन्द्रा॒य तं जु॑होमि ॥

यो द्र॒प्सो अ॒शुः प॑तितः पृ॒थि॒व्यां परि॑वापात् – [ ] 32

TS 3.1.10.2

पु॒रोडा॑शात् कर॒म्भात् ।

धा॒ना॒सो॒मा॒न्म॒न्थि॒न इन्द्र॑ शु॒क्रा॒थ् स्वा॒हाकृ॑तमिन्द्रा॒य तं जु॑होमि ॥

यस्ते॑ द्र॒प्सो म॑धुमा॒ इन्द्रि॒यावा॑न्थ् स्वा॒हाकृ॑तः पु॒नर॒प्येति॑ दे॒वान् ।

दि॒वः पृ॒थि॒व्याः पर्य॑न्तरि॒क्षा॒थ् स्वा॒हा कृ॑तमिन्द्रा॒य तं जु॑होमि ॥

अ॒ध्व॒र्यु॒र्वा ऋ॒त्वि॒जां प्र॑थ॒मो यु॑ज्यते ते॒न स्तो॒मो यो॑क्तव्य

इ॒त्याहु॑र्वा॒ग्रेगा॑ अ॒ग्र ए॒त्वृ॒जुगा॑ दे॒वेभ्यो॑ य॒शो म॑यि दध॒ती प्रा॒णान्

प॒शुषु॑ प्र॒जां म॑यि – [ ] 33

TS 3.1.10.3

च य॒ज॒मा॒ने चे॒त्याह॑ वा॒चमे॒व तद्य॑ज्ञ॒मुखे॑ यु॒नक्ति॑ वा॒स्तु वा ए॒तद्य॑ज्ञ॒स्य

क्रि॒यते॒ यद्ग्र॑हा॒न् गृ॒ही॒त्वा ब॑हि॒ष्प॒वमा॑न् सर्प॒न्ति॒परा॑ञ्चो हि य॒न्ति

प॒रा॒ची॒भिः स्तु॑वते वै॒ष्णव्य॑र्चा पु॒नरे॒त्योप॑ तिष्ठते य॒ज्ञो वै वि॒ष्णु

र्य॒ज्ञमे॒वाक॑र्वि॒ष्णो त्व॒न्नो अ॒न्तमः॑ शर्म॒ यच्छ॑ सह॒न्त्य ।

प्र ते धारा मधु॒श्रुत॒ उ॒थ्सं दु॒हते॒ ( ) अक्षि॒तमि॒त्याह॒ यदे॒वास्य॒
श॒यान॒स्योप॒शुष्य॑ति॒ तदे॒वास्यै॒तेना॒ ऽऽ*प्या॑ययति ॥ 34

(परि॒वापा॒त् – प्र॒जां म॒रि॑ – दु॒हते॒ – चतु॑र्दश च) (A10)

TS 3.1.11.1

अ॒ग्निना॑ र॒यिम॑श्नवत् पोष॑मेव दि॒वेदि॑वे ।

यश॑सं वी॒रव॑त्तमं ॥

गोमा॑ अ॒ग्नेऽवि॑मा अ॒श्वी य॒ज्ञो नृ॒वथ्स॑खा स॒दमि॑दप्रमृष्यः ।

इ॒डावा॑ ए॒षो अ॒सुर॑ प्र॒जावा॑न् दी॒र्घो र॒यिः पृ॒थुबु॑ध्नः स॒भावान् ॥

आप्या॑यस्व>[1], सन्ते>[2] ॥

इ॒ह त्व॑ष्टारम॒ग्रियं॑ वि॒श्वरू॑पमु॒प ह्व॑ये ।

अ॒स्माक॑मस्तु के॒वलः ॥

तन्न॑स्तु॒रीप॑मध पोष॑यि॒न्तु दे॒व त्व॑ष्ट॒र्वि र॒राणः॑ स्यस्व ।

यतो॑ वी॒रः – [ ] 35

TS 3.1.11.2

कर्म॒ण्यः सु॒दक्षो॑ यु॒क्तग्रा॑वा जा॒यते॑ दे॒वका॑मः ॥
 शि॒वस्त्वष्ट॑रिहाऽऽ* ग॒हि वि॒भुः पोष॑ उ॒त॒त्मना॑ ॥
 य॒ज्ञेय॑ज्ञे न उ॒दव ॥
 पि॒शङ्ग॑रूपः सु॒भरो॑ वयो॒धाः श्रु॒ष्टी वी॒रो जा॒यते॑ दे॒वका॑मः ।
 प्र॒जां त्वष्टा॑ वि॒ष्यतु॑ ना॒भिम॑स्मे अ॒था दे॒वाना॑म॒प्येतु॑ पा॒थः ॥
 प्र॒णोदे॑ > ³ व्या, नो दि॒वः > ⁴ ॥
 पी॒पिवा॑ꣳ सꣳ सर॑स्वतः स्तनं॑ यो वि॒श्वदर्श॑तः ।
 धु॒क्षीम॑हि प्र॒जामि॑षं ॥ 36

TS 3.1.11.3

ये ते सर॑स्व ऊ॒र्मयो॑ मधु॒मन्तो॑ घृ॒तश्चु॑तः ।
 तेषां॑ ते सु॒म्नमी॑महे ॥
 यस्य॑ व्र॒तं प॒शवो॑ यन्ति॒ सर्वे॑ यस्य॑ व्र॒तमु॑पतिष्ठन्त॒ आपः॑ ।
 यस्य॑ व्र॒ते पु॒ष्टिप॑तिर्नि॒विष्ट॑स्तꣳ सर॑स्वन्त॒मव॑से हु॒वेम ॥
 दि॒व्यꣳ सु॒पर्णं॑ व॒यसं॑ बृ॒हन्त॑म॒पां गर्भं॑ वृ॒षभ॑मोष॒धीनां॑ ।

अ॒भी॒पतो॑ वृ॒ष्ट्या॑ त॒र्पय॑न्तं त॒ꣳ सर॑स्वन्तमवसे हुवेम ॥

सिनी॑वालि॒ पृथु॑ष्टुके॒ या दे॒वाना॑मसि॒ स्वसा॑ ॥

जुष॑स्व ह॒व्य - [ ] 37

TS 3.1.11.4

माहु॑तं प्र॒जां दे॒वि दि॒दिङ्ङि॑ नः ॥

या सु॒पाणिः॑ स्व॒ङ्गुरिः॑ सु॒षूमा॑ बहु॒सूवरी॑ ।

तस्यै॑ वि॒श्व॒न्नियै॑ ह॒विः सिनी॑वा॒ल्यै जु॑होतन ॥

इन्द्रं॑ ँ॒वो वि॒श्वत॑स्परी>[5], न्द्रं॑ नरः>[6] ॥

अ॒सि॒तव॑र्णा॒ हर॑यः सु॒पर्णा॑ मि॒हो व॑साना॒ दि॒वमु॑त् प॒तन्ति॑ ॥

त आ॒ऽव॑वृ॒त्रन्थ् सद॑नानि कृ॒त्वाऽऽदि॑त् पृ॒थि॒वी घृ॑तैर्व्यु॒द्यते॑ ॥

हि॒रण्य॑के॒शो र॑ज॒सो वि॒सारे॑ऽहि॒र्धुनि॑र्वा॒त इ॒व ध्र॑जी॒मान् ।

शु॒चिभ्रा॑जा उ॒षसो॑ - [ ] 38

TS 3.1.11.5

न॒वे॒दा य॑श॒स्वती॑रप॒स्युवो॑ न स॒त्याः ॥

आ ते॑ सु॒पर्णा॑ अ॒मि॒नन्त॑ ए॒वैः कृ॒ष्णो नो॑नाव वृष॒भो यदी॑दं ।

शि॒वाभि॒र्न स्म॑य॒माना॒भिरा॒ङ्गात् प॑तन्ति॒ मि॒हः स्त॒नय॑न्त्य॒भ्रा ॥

वा॒श्रे॒व वि॒द्युन्मि॑माति॒ व॒थ्सं न॒ मा॒ता सि॑षक्ति ।

यदे॑षां वृ॒ष्टि॒रस॑र्जि ॥

पर्व॑तश्चि॒न्महि॑ वृ॒द्धो बि॑भाय दि॒वश्चि॒थ् सानु॑ रेजत स्व॒ने वः॑ ।

यत् क्री॑डथ मरुत - [ ] 39

TS 3.1.11.6

ऋ॒ष्टि॒मन्त॒ आप॑ इव स॒दि॒ध्रय॑ञ्चो धव॒द्ध्वे ॥

अ॒भि क्र॑न्द स्त॒नय॒ गर्भ॑मा॒ धा उ॒दन्व॑ता परि दी॒या र॑थेन ।

दृ॒तिꣳ सु॑ क॒र्ष वि॑षितं न्यञ्चꣳ स॒मा भ॑वन्तू॒द्धता॑ निपा॒दाः ॥

त्वं त्या॑ चि॒दच्यु॑ता॒ग्ने प॒शुर्न॑ यव॒से ।

धा॒मा ह॒ यत् ते॑ अ॒जर॒ वना॑ वृ॒श्चन्ति॑ शि॒क्वसः॑ ॥

अ॒ग्ने भू॑रीणि॒ तव॑ जा॒तवे॒दो दे॒व स्व॑धा॒वोऽमृत॑स्य॒ धाम॑ ।

याश्च - [ ] 40

TS 3.1.11.7

मा॒या मा॒यिनां॑ वि॒श्वमि॑न्व॒ त्वे पू॒र्वीः स॒न्दधुः॑ पृ॒ष्ठब॑न्धो ॥

दि॒वो नो॑ वृ॒ष्टिं म॑रुतो ररी॒द्ध्वं प्र॑पि॒न्वत॒ वृ॒ष्णो अ॑श्वस्य॒ धाराः॑ ॥

अ॒र्वा॒डे॒तेन॑ स्तनयि॒त्तुने॒ह्यपो॑ नि॒षिञ्च॑न्नसुरः पि॒ता नः॑ ॥
 पि॒न्वन्त्य॑पो मरु॒तः सु॒दान॑वः पयो॑ घृ॒तव॑द्वि॒दथै॑ष्वा भु॒वः ।
 अत्यं॑ न मि॒हे वि॑ नयन्ति वा॒जिन॑मु॒त्सं दु॑हन्ति स्तनयन्त॑मक्षि॒तं ॥
 उ॒दप्रु॑तो मरु॒तस्ता॑ꣳ इ॒यर्त॑ वृष्टिं – [ ] 41

TS 3.1.11.8

ये॑ वि॒श्वे मरु॒तो जु॑नन्ति ।
 क्रो॒शाति॑ गर्दा॒ कन्ये॑व तु॒न्ना पे॑रुं तु॒ज्जाना॑ पत्ये॒व जा॒या ॥
 घृ॒तेन॑ द्यावापृ॒थिवी॑ मधु॒ना स॑मु॒क्षत॑ पयस्वतीः कृ॒णु॒ताऽऽप॑ ओष॒धीः ।
 ऊ॒र्जं च॑ तत्र॑ सु॒मतिं॑ च पि॒न्वथ॑ यत्रा॒ नरो॑ मरु॒तः सि॒ञ्चथा॑ मधु॑ ॥
 उ॒दुत्यं॑ > [7], चि॒त्रं > [8] ॥
 और्व॑-भृ॒गुव॑च्छु॒चिम॑प्नवानवदा हु॒वे ।
 अ॒ग्निꣳ स॑मु॒द्रवा॑ससं ॥
 आ स॒वꣳ स॑वि॒तुर्य॑था भग॒स्ये ( ) व॑ भु॒जिꣳ हु॒वे ।
 अ॒ग्निꣳ स॑मु॒द्रवा॑ससं ॥

हु॒वे वा॒तस्व॒नं क॒विं प॒र्जन्य॒क्रन्द्य॑ सहः ।

अ॒ग्निं॑ स॒मु॒द्रवा॒ससं॑ ॥ 42 (वी॒र - इ॒षं॑ - ह॒व्य - मु॒षसो॑ -
म॒रुत॑ - श्र - वृ॒ष्टिं॑ - भ॒गस्य॑ - द्वा॒दश॑ च) (A11)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(प्र॒जाप॑ति॒रका॒मय॑तै - ष॒ ते गा॒यत्रो॑ - य॒ज्ञं वै॑ - प्र॒जाप॑ते॒र्जायि॑मानाः
- प्रा॒जाप॑त्या - यो वा अ॒यथा॑दे॒वत॑ - मि॒ष्टर्गो॑ - नि॒ग्राभ्याः॑ स्थ -
यो वै दे॒वा - ज्जु॒ष्टो - ऽग्नि॑ना॒ रयि॑ - मे॒काद॑श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(प्र॒जाप॑ति॒रका॒मय॑त - प्र॒जाप॑ते॒र्जायि॑माना - व्या॒यच्छ॑न्ते - म॒ह्यमि॑मा -
न्मा॒या मा॒यिना॑न् - द्वि॒चत्वा॑रि॒ंशत्)

First and Last Padam of First Prasnam of Kandam 3:-

(प्र॒जाप॑ति॒रका॒मय॑ता - ऽग्निं॑ स॒मु॒द्रवा॒ससं॑)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां तृतीयकाण्डे प्रथमः

प्रश्नः समाप्तः ॥

3.1.1 Appendix

1. 3.1.11.1 – आ॒ प्या॒यस्व॑ > 1

आ॒प्या॒यस्व॑ समेतु॑ ते वि॒श्वतः॑ सोम॒ वृष्णि॑यं ।

भवा॒ वाज॑स्य संग॒थे ॥ (Appearing in TS 4-2-7-4)

---

2. 3.1.11.1 – सन्ते॑ > 2

सं ते॑ पया॒सि॑ समु॒ यन्तु॑ वाजाः॒ सं वृष्णि॑यान् यभिमाति॒षाहः॑ ।

आ॒प्या॒यमा॑नो अ॒मृता॑य सोम॒ दिवि॑ श्रवा॒स्युत्त॑मानि॒ धिष्व॑ ॥

(Appearing in TS 4-2-7-4)

---

3 & 4. 3.1.11.2 – प्र॒णो दे॒व्या > 3, नो॑ दि॒वः > 4

प्र॒णो दे॒वी सर॑स्वती॒ वाजे॑भिर्वा॒जिनी॑वती । धी॒नाम॑वि॒त्र्यव॑तु ॥

आ नो॑ दि॒वो बृ॒हतः॑ पर्व॒तादा॑ सर॒स्वती॑ यज॒ता ग॑न्तु य॒ज्ञं ।

हवं॑ दे॒वी जु॒जुषा॑णा घृ॒ताची॑ श॒ग्मां नो॑ वाचमु॒शती॑ शृ॒णोतु॑ ।

(Appearing in TS 1.8.22.1)

---

5 & 6. 3.1.11.4 – इन्द्रं॑ वो॑ विश्व॑तस्पर्॒री>५, न्द्रं॑ नरः॑>६

इन्द्रं॑ वो॑ विश्व॑तस्पर्॒रि ह॒वामहे॑ जने॑भ्यः । अ॒स्माक॑मस्तु॒ के॒वलः॑ ॥

इन्द्रं॑ नरो॑ नेम॑धिता ह॒वन्ते॑ यत्पार्या॑ यु॒नज॑ते धि॒यस्ताः॑ ।

शूरो॑ नृषा॑ता श॒वसश्च॑का॒न आ गो॑मति॒ ब्रजे॑ भ॒जा त्वन्नः॑ ॥

(Appearing in TS 1.6.12.1)

---

7 & 8. 3.1.11.8 – उ॒दु॒त्यं>७, चि॒त्रं>८ ।

उ॒दु॒त्यं जा॑तवे॒दसं॑ दे॒वं वह॑न्ति के॒तवः॑ । दृ॒शे वि॒श्वाय॑ सूर्यं॑ ॥

चि॒त्रं दे॒वाना॑मु॒दगा॑दनी॒कं चक्षु॑ मि॒त्रस्य॑ वरु॒णस्या॑ग्नेः ।

आऽप्रा॑ द्या॒वापृ॑थि॒वी अ॒न्तरि॑क्ष॒ञ् सूर्य॑ आ॒त्मा ज॑ग॒तस्त॑स्थुषश्च ॥

(Appearing in TS 1.4.43.1)

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं

3.2 तृतीयकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः – पवमानग्राहादीनां व्याख्यानं

TS 3.2.1.1

यो वै पवमानानामन्वारो॒हान् वि॒द्वान् यज॒तेऽनु॒ पव॑मानाना रो॒हति॑
न पव॑मानेभ्यो-॒ऽव च्छि॑द्यते श्ये॒नोऽसि॑ गाय॒त्रच्छन्दा॑ अनु॒ त्वाऽऽर॑भे
स्व॒स्ति मा सं पा॑रय सु॒पर्णोऽसि॑ त्रि॒ष्टुच्छन्दा॑ अनु॒ त्वाऽऽर॑भे स्व॒स्ति
मा सं पा॑रय स॒घाऽसि॑ जग॒तीच्छन्दा॑ अनु॒ त्वाऽऽर॑भे स्व॒स्ति मा
संपा॑रयेत्याहै॒ते- [ ] 1

TS 3.2.1.2

वै पव॑मानानामन्वारो॒हास्तान् य एवं॑ वि॒द्वान् यज॒तेऽनु॒ पव॑मानाना
रो॒हति॑ न पव॑मानेभ्यो॒ऽव च्छि॑द्यते यो वै पव॑मानस्य सन्ततिं
वे॒द सर्व॑मायुरेति न पु॒राऽऽयु॑षः प्र मी॒यते प॑शुमान् भवति वि॒न्दते॑
प्र॒जां पव॑मानस्य ग्र॒हा गृह्य॑न्तेऽथ वा अ॒स्यैतेऽगृ॑हीता द्रोणकल॒श
आध॑वनीयः पू॒तभृ॑त् तान् यदगृ॑हीत्वोपाकुर्यात् पव॑मानं वि - [ ] 2

TS 3.2.1.3

च्छि॑न्धा॒त् तं वि॑च्छिद्य॒मान॑म॒ध्वर्योः॑ प्रा॒णोऽनु॑ विच्छिद्ये-
तोप॒याम॑गृहीतोऽसि प्र॒जाप॑तये त्वेति द्रो॒णक॑ल॒शम॑भि मृ॒शेदि॑न्द्राय
त्वेत्या॒धव॑नीयं वि॒श्वेभ्य॑स्त्वा दे॒वेभ्य॑ इति पू॒तभृ॑तं पव॒मान॑मेव तथ्
सं तनो॑ति सर्व॒मायु॑रेति न पु॒राऽऽयु॑षः प्र॒मीय॑ते पशु॒मान् भव॑ति
वि॒न्दते॑ प्र॒जां ॥ 3

(ए॒ते - वि - द्वि॑च॒त्वारि॑ञ्शच्च) (A1)

TS 3.2.2.1

त्रीणि॑ वाव सव॒नान्य॑थ तृ॒तीयञ् सव॑नमव लुम्प॒न्त्यन॑ञ्शु कुर्व॑न्त
उपा॑ञ्शुञ्हु॒त्वोपा॑ञ्शुपा॒त्रेऽञ्शु॑मवा॒स्य तन्तृ॑तीयसव॒ने ऽपि॑सृ॒ज्याभि॑
षुणु॑याद्यदाप्याययति तेनाञ्शु॒मद्य॑दभिषु॒णोति॑ तेन॒र्जीषि॑ सर्वा॒ण्येव॑
तथ् सव॒नान्य॑ञ्शुम॒न्ति शु॒क्रव॑न्ति समाव॒द्दीर्या॑णि करोति द्वौ स॒मुद्रौ॑
वित॑तावजू॒र्यो पर्या॑वर्तेते ज॒ठरे॑व पा॒दाः ।
तयोः॑ पश्य॒न्तो अति॑ यन्त्य॒न्यम॑पश्यन्तः - [ ] 4

TS 3.2.2.2

से॒तुना॑ऽति॒ यन्त्य॑न्यं ॥

द्वे द्र॑ध॒सी स॒तती॑ वस्त॒ एकः॑ के॒शी वि॒श्वा भु॑वनानि वि॒द्वान् ।

ति॒रो॒धा॒यै॒त्य॒सि॒तं व॑सानः शु॒क्रमा॑ द॒त्ते अ॒नु॒हाय॑ जा॒र्यै ॥

दे॒वा वै य॒द्य॒ज्ञेऽकु॑र्वत॒ तद॑सुरा अकुर्वत॒ ते दे॒वा ए॒तं

महा॑य॒ज्ञम॑पश्यन् तम॒तन्व॑ताग्नि॒होत्रं॑ व्र॒तम॑कुर्वत॒ तस्मा॑द् द्वि॒व्रतः॑

स्या॑द् द्वि॒ह्यग्नि॑होत्रं जुह्वति पौर्ण॒मासं॑ य॒ज्ञम॑ग्नी॒षोमी॑यं – [ ] 5

TS 3.2.2.3

प॒शुम॑कुर्वत दा॒र्यं य॒ज्ञमा॑ग्नेयं प॒शुम॑कुर्वत वैश्व॒देवं प्रा॑तस्सवन –

मकुर्वत वरुणप्र॒धासान् मा॑द्ध्यंदि॒नञ् स॑वनञ् सा॒कमे॒धान् पि॑तृय॒ज्ञं

त्र्य॒म्बकाञ्-स्तृ॑तीयसवनमकुर्वत॒ तमे॑षाम॒सुरा य॒ज्ञ -म॑न्ववाजिगाञ्

सं तं नाऽन्ववा॑यन् तेऽब्रु॒वन्न॑ध्व॒र्तव्या॑ वा इ॒मे दे॒वा अ॑भूव॒न्निति॑

तद॑ध्व॒रस्याऽध्व॑रत्वं ततो॒ दे॒वा अ॑भवन् प॒राऽसुरा॑ य ए॒वं वि॒द्वान्

सोमे॑न यज॒ते भ॑वत्यात्म॒ना प॒रा ( ) ऽस्य॑ भ्रातृ॒व्यो भ॑वति ॥ 6

(अप॑श्यन्तोऽ – ग्नी॒षोमी॑य – मा॒त्मना॑ प॒रा – त्रीणि॑ च) (A2)

TS 3.2.3.1

परि॒भूर॒ग्निं परि॒भूरिन्द्रं॑ परि॒भूर्वि॒श्वान् दे॒वान् परि॒भूर्मा॑ꣳ सह
 ब्र॒ह्मव॑र्च॒सेन॒ स नः॑ पव॒स्व शं ग॒वे शं ज॒नाय॑ शम॒र्वते॒ शꣳ
 रा॒ज॒न्नोष॑धी॒भ्यो ऽच्छि॑न्नस्य ते रयिपते सु॒वीर्य॑स्य रा॒यस्पोष॑स्य
 द॒दितारः॑ स्याम ।

तस्य॑ मे रा॒स्व तस्य॑ ते भक्षी॒य तस्य॑ त इ॒दमु॑न्मृजे ॥
 प्रा॒णाय॑ मे व॒र्चो॒दा व॒र्चसे॑ पव॒स्वा पा॒नाय॑ व्या॒नाय॑ वा॒चे - [ ] 7

TS 3.2.3.2

दक्ष॑क्र॒तुभ्यां॑ चक्षु॒भ्यां मे॑ व॒र्चो॒दौ व॒र्चसे॑ पवे॒थाꣳ श्रो॑त्रा॒या ऽऽ*॒त्मने॑
 ऽङ्गे॑भ्य॒ आयु॑षे वी॒र्या॒य वि॒ष्णोरिन्द्र॑स्य वि॒श्वेषां॑ दे॒वानां॑ ज॒ठर॑मसि
 व॒र्चो॒दा मे॑ व॒र्चसे॑ पव॒स्व को॑ऽसि को॒ नाम॑ कस्मै॑ त्वा का॒य त्वा
 यं त्वा सोमे॑नाती॒तृपं॑ यं त्वा सोमे॑नामीमदꣳ सु॒प्रजाः॑ प्र॒जया॑
 भूया॑सꣳ सु॒वीरो॑ वी॒रैः सु॒वर्चा॑ व॒र्चसा॑ सु॒पोषः॑ पोषै॒-वि॒श्वेभ्यो॑
 मे रू॒पेभ्यो॑ व॒र्चो॒दा- [ ] 8

TS 3.2.3.3

वर्च॑से॒ पव॑स्व॒ तस्य॑ मे॒ रास्व॑ तस्य॑ ते॒ भक्षी॑य॒ तस्य॑ त॒ इ॒दमु॑न्मृजे ॥
 बु॒भूष॑न्न॒वेक्षे॑तैष॒ वै पा॑त्रियः॒ प्र॒जाप॑तिर्यज्ञः॒ प्र॒जाप॑तिस्तमे॒व त॑र्पयति॒
 स॒ ए॒नं तृ॑प्तो॒ भूत्या॑ऽभि॒ पव॑ते॒ ब्रह्म॑वर्च॒सका॑मो-ऽवेक्षे॑तैष
 वै पा॑त्रियः॒ प्र॒जाप॑तिर्यज्ञः॒ प्र॒जाप॑तिस्तमे॒व त॑र्पयति॒ स॒ ए॒नं तृ॑प्तो
 ब्रह्म॑वर्च॒सेना॑भि॒ पव॑त॒ आ॒मया॑व्य - [ ] 9

TS 3.2.3.4

वेक्षे॑तैष॒ वै पा॑त्रियः॒ प्र॒जाप॑तिर्यज्ञः॒ प्र॒जाप॑तिस्तमे॒व त॑र्पयति॒ स॒ ए॒नं
 तृ॑प्त॒ आयु॑षाऽभि॒ पव॑तेऽभि॒चर॑न्न॒वेक्षे॑तैष॒ वै पा॑त्रियः॒ प्र॒जाप॑तिर्यज्ञः
 प्र॒जाप॑तिस्तमे॒व त॑र्पयति॒ स॒ ए॒नं तृ॑प्तः॒ प्रा॒णापा॑नाभ्यां॒ वा॒चो
 दक्ष॑क्र॒तुभ्यां॑ चक्षु॒र्भ्यां॑ श्रो॒त्राभ्या॑-मा॒त्मनो॑ऽङ्गेभ्य
 आ॒युषो॑ऽन्तरेति॒ ता॒जक् प्र॑ ध॒न्वति॑ ॥ 10

(वा॒चे-रू॒पेभ्यो॑ व॒र्चो॒दा - आ॑म॒यावी - प॒ञ्च॑च॒त्वारि॑ंशच्च) (A3)

TS 3.2.4.1

स्फ्यः॑ स्व॒स्तिर्वि॑घ्नः स्व॒स्तिः पर॑.शुर्वेदिः॑ पर॒शुर्नः॑ स्व॒स्तिः ।
य॒ज्ञिया॑ य॒ज्ञकृ॑तः स्थ॒ ते मा॒स्मिन् य॒ज्ञ उप॑ ह्वय॒ध्वमु॑प मा
द्यावा॑पृथि॒वी ह्वे॑तामुपाऽऽ*स्तावः॑ कल॒शः सोमो॑ अ॒ग्निरु॑प दे॒वा
उप॑ य॒ज्ञ उप॑ मा हो॒त्रा उप॑हवे ह्वयन्तां॑ नमोऽ॒ग्नये॑ म॒खघ्ने॑म॒खस्य॑
मा य॒शोऽर्था॑दित्याहवनीयमुप तिष्ठते य॒ज्ञो वै म॒खो – [ ] 11

TS 3.2.4.2

य॒ज्ञं वा॑व स तद॒हन् तस्मा॑ ए॒व न॒मस्कृ॑त्य स॒दः प्र॑स॒र्पत्या॒त्मनोऽना॑र्त्ये
नमो॑ रु॒द्राय॑ म॒खघ्ने॑ न॒मस्कृ॑त्या मा पा॒हीत्या॒ग्नीध्रं॑ तस्मा॑ ए॒व
न॒मस्कृ॑त्य स॒दः प्र॑स॒र्पत्या॒त्मनोऽना॑र्त्ये नम॒ इन्द्रा॑य म॒खघ्न॑ इन्द्रि॒यं
मे वी॒र्यं॑ मा निर्व॑धीरिति हो॒त्रीय॑माशिषमेवैतामा शास्तइन्द्रि॒यस्य॑
वी॒र्यस्या॑निर्घा॒ताय॑ या वै – [ ] 12

TS 3.2.4.3

दे॒वताः॑ स॒दस्या॑र्तिमा॒र्पय॑न्ति यस्ता वि॒द्वान् प्र॑स॒र्पति॑ न
स॒दस्या॑र्तिमा॒च्छति॑ नमोऽ॒ग्नये॑ म॒खघ्न॑ इत्याहैता वै दे॒वताः॑
स॒दस्या॑र्तिमा॒र्पय॑न्ति ता य ए॒वं वि॒द्वान् प्र॑स॒र्पति॑ न स॒दस्या॑र्तिमा॒च्छति॑

हृ॒ढे स्थः॑ शि॒थिरे॑ स॒मीची॑ माऽ॒हस॑स्पात॒ऽ सूर्यो॑ मा दे॒वो

दि॒व्याद॑हस॒स्पातु॑ वा॒युरन्तरि॑क्षा - [ ] 13

TS 3.2.4.4

द॒ग्निः पृ॒थि॒व्या य॒मः पि॒तृ॒भ्यः सर॑स्वती म॒नुष्ये॑भ्यो दे॒वी॑ द्वा॒रौ मा मा
सं ता॒प्तं न॒मः सद॑से न॒मः सद॑स॒स्पत॑ये न॒मः स॒खीनां॑ पु॒रोगा॑णां
चक्षु॑षे न॒मो दि॒वे न॒मः पृ॒थि॒व्या अ॒हे दै॒धिष॑व्योद॒तस्ति॑ष्ठाऽन्यस्य॒ सद॑ने
सीद॒ योऽस्मत् पा॑क॒तर॒ उ॒न्नि॒वत॒ उ॒दु॒द्वत॑श्च गे॒षं पा॒तं मा द्या॑वापृथि॒वी
अ॒द्याहः॒ सदो॑ वै प्र॒सर्प॑न्तं - [ ] 14

TS 3.2.4.5

पि॒तरोऽनु॑ प्र॒सर्प॑न्ति त ए॒नमी॑श्च॒रा हि॒सि॒तोः सदः॑ प्र॒सृप्य॑
दक्षि॑णा॒र्धं परे॑क्षेताऽग॒न्त पि॑तरः पि॒तृमा॑न॒हं यु॑ष्माभिर्भूयास॒ऽ
सुप्र॑ज॒सो मया॑ यू॒यं भू॑यास्तेति तेभ्य ए॒व न॒मस्कृ॑त्य॒ सदः॑
प्र॒सर्प॑त्यात्मनोऽना॒त्यै ॥ 15

(म॒खो - वा - अ॒न्तरि॑क्षात् - प्र॒सर्प॑न्तं - त्रय॑स्त्रि॒श॒च्च) (A4)

TS 3.2.5.1

भक्षेहि॑ मा ऽऽवि॑श दी॒र्घायु॑त्वाय॑ शन्तनु॑त्वाय॑ रा॒यस्पोषा॑य
वर्च॑से सु॒प्रजा॑स्त्वायेहि॑ वसो॑ पु॒रो वसो॑ प्रि॒यो मे हृदो॑ऽस्यश्चि॒नोस्त्वा॑
बा॒हुभ्या॑ꣳ स॒ध्यासं॑ नृ॒चक्ष॑सं त्वा दे॒व सोम॑ सु॒चक्षा॑ अव॒ ख्येषं॑
म॒न्द्राऽभि॑भूतिः॑ के॒तुर्य॒ज्ञानां॑ वा॒ग्जुषा॑णा सोम॑स्य तृ॒प्यतु॑ म॒न्द्रा
स्व॒र्वाच्य॑दि॒तिर॒नाहत॑ शी॒र्ष्णी वा॒ग्जुषा॑णा सोम॑स्य तृ॒प्यत्वेहि॑

विश्वच॑र॒षणे॑ – [ ] 16

TS 3.2.5.2

श॒म्भूर्मयो॑भूः स्व॒स्ति मा॑ हरि॒वर्ण॑ प्र॒चर॑ क्र॒त्वे दक्षा॑य रा॒यस्पोषा॑य
सु॒वीर॑तायै॒ मा मा॑ राज॒न् वि बी॑भिषो॒ मा मे॑ हा॒र्दि त्विषा॑ व॒धीः ।
वृष॑णे शु॒ष्माया॑ऽऽयु॒षे वर्च॑से ॥

वसु॑मद्-गण॒स्य सोम॑ दे॒व ते म॒तिवि॑दः प्रा॒तस्स॒वनस्य॑ गा॒यत्र॑छ॒न्दस॑
इ॒न्द्रपी॑तस्य॒ नरा॑शꣳस॒पीत॑स्य॒ पितृ॑पीतस्य॒ मधु॑मत॒ उप॑हूतस्योप॒हूतो॑
भक्ष॑यामि रु॒द्रवद्-गण॒स्य सोम॑ दे॒व ते म॒तिवि॑दो मा॒द्ध्य॑न्दि॒नस्य॑
स॒वनस्य॑ त्रि॒ष्टुप्छ॑न्दस॒ इन्द्र॑पीतस्य॒ नरा॑शꣳस॒पीत॑स्य – [ ] 17

TS 3.2.5.3

पितृ॑पी॒तस्य॑ म॒धु॒म॒त॒ उप॑हू॒तस्यो॑प॒हू॒तो भ॑क्षयाम्यादित्यवद्-गणस्य
सोम॑ देव॒ ते म॒ति॒वि॒दस्तृ॑तीयस्य॒ स॒व॒नस्य॑ जग॑तीछन्दस॒ इन्द्र॑पी॒तस्य॑
नरा॑श॒ः स॒पी॒तस्य॑ पितृ॑पी॒तस्य॑ म॒धु॒म॒त॒ उप॑हू॒तस्यो॑प॒हू॒तो भ॑क्षयामि ॥
आप्या॑यस्व॒ समे॑तु॒ ते वि॒श्वतः॑ सोम॒ वृष्णि॑यं ।

भवा॑ वाजस्य॒ सङ्ग॑थे ॥

हि॒न्व मे॑ गात्रा॒ हरि॑वो ग॒णान् मे॑ मा विती॑तृषः ।

शि॒वो मे॑ स॒प्तर्षी॑नुप॒ तिष्ठ॑स्व॒ मा मे॒ऽवा॒ङ्नाभि॑मति - [ ] 18

TS 3.2.5.4

गाः ॥

अपा॑म॒ सोम॑म॒मृता॑ अ॒भूमा॑ऽद॒र्श्म॒ ज्योति॑रवि॒दाम॑ दे॒वान् ।

कि॒मस्मा॑न् कृ॒णव॑दरातिः॒ किमु॑ धू॒र्तिर॑मृत॒ मर्त्य॑स्य ॥

यन्म॑ आ॒त्मनो॑ मि॒न्दाऽभू॑द॒ग्निस्त॑त् पुन॒राऽहो॑र्जातवे॒दा वि॑चर्ष॒णिः ॥

पुन॑र॒ग्निश्च॑क्षु॒रदा॑त्-पुन॒रिन्द्रो॑ बृ॒हस्प॑तिः ।

पुन॑र्मे अ॒श्विना यु॒वं चक्षु॑रा ध॒त्तम॑क्ष्योः ॥

इ॒ष्टय॑जुषस्ते दे॒व सोम॑ स्तु॒तस्तो॑मस्य – [ ] 19

TS 3.2.5.5

श॒स्तोक्थ॑स्य ह॒रिव॑त इन्द्र॑पीतस्य मधु॑मत उप॑हूतस्योप॑हूतो
भक्ष॑यामि ॥

आ॒पूर्याः स्थाऽऽमा॑ पू॒रय॑त प्र॒जया॑ च ध॒नेन॑ च ॥

ए॒तत् ते॑ त॒त ये च॑ त्वा॒मन्वे॒तत् ते॑ पि॒ताम॑ह प्र॒पिता॑मह ये च॑ त्वा॒मन्व॑त्र
पि॒तरो य॑थाभा॒गं म॑न्द॒ध्वं नमो॑ वः पि॒तरो र॑साय॒ नमो॑ वः पि॒तरः
शु॒ष्माय॑ नमो॑ वः पि॒तरो जी॒वाय॑ नमो॑ वः पि॒तरः – [ ] 20

TS 3.2.5.6

स्व॒धा॒यै नमो॑ वः पि॒तरो म॒न्यवे॑ नमो॑ वः पि॒तरो घो॒राय॑ पि॒तरो नमो॑
वो य॑ ए॒तस्मिन् लो॒के॒स्थ यु॒ष्माऽस्तेऽनु॑ येऽस्मिन् लो॒के मां तेऽनु॑ य
ए॒तस्मिन् लो॒के स्थ॑ यू॒यं तेषां॑ व॒सि॑ष्ठा भू॒यास्त॑ येऽस्मिन् लो॒केऽहं
तेषां॑ व॒सि॑ष्ठो भू॒यासं॑ प्र॒जाप॑ते न त्वदे॒तान्य॑न्यो वि॒श्वा जा॑तानि
प॒रिता॑ ब॒भूव॑ । 21

TS 3.2.5.7

यत् कामास्ते जुहुमस्तन्नो अस्तु वयं स्याम पतयो रयीणां ॥
 देवकृतस्यैनसो ऽवयजनमसि मनुष्यकृतस्यैनसो ऽवयजनमसि
 पितृकृतस्यैनसो ऽवयजनमस्यप्सु धौतस्य सोम देव ते नृभिः
 सुतस्येष्ट यजुषः स्तुतस्तोमस्य शस्तोक्थस्य यो भक्षो अश्वसनिर्यो
 गोसनिस्तस्य ते पितृभिर्भक्षं कृतस्यो-पहूतस्योपहूतो
 भक्षयामि ॥ 22

(विश्वचर्षणे - त्रिष्टुच्छन्दस इन्द्रपीतस्य नराशं सपीतस्या - ऽति
 -स्तुतस्तोमस्य - जीवाय नमो वः पितरो - बभूव -
 चतुश्चत्वारिंशच्च) (A5)

TS 3.2.6.1

महीनां पयोऽसि विश्वेषां देवानां तनूर् ऋद्ध्यासमद्य पृषतीनां ग्रहं
 पृषतीनां ग्रहोऽसि विष्णोर्हृदयमस्येकमिष विष्णुस्त्वाऽनु विचक्रमे
 भूतिर्दध्ना घृतेन वर्धतां तस्य मेष्टस्य वीतस्य द्रविणमा
 गम्याज्ज्योतिरसि वैश्वानरं पृश्निज्यै दुग्धं यावती द्यावापृथिवी

म॒हि॒त्वा याव॑च्च स॒प्त सि॒न्ध॒वो वि॒त॒स्थुः ।

ताव॑न्तमिन्द्र ते – [ ] 23

TS 3.2.6.2

ग्र॒हꣳ स॒होर्जा गृ॒ह्णाम्य॑स्तृ॒तं ॥

यत् कृ॒ष्णश॑कु॒नः पृ॒षदा॑ज्यमवमृ॒शेच्छू॒द्रा अस्य॑ प्र॒मायु॑काः
स्यु॒र्यच्छ्वा ऽवमृ॑शेच्चतु॒ष्पादोऽस्य॑ प॒शवः॑ प्र॒मायु॑काः स्यु॒र्यथ्
स्क॒न्देद्-य॑ज॒मानः॑ प्र॒मायु॑कः स्यात् प॒शवो॑ वै पृ॒षदा॑ज्यं प॒शवो॑ वा
ए॒तस्य॑ स्क॒न्दन्ति॑ यस्य॑ पृ॒षदा॑ज्यꣳ स्क॒न्दति॑ यत् पृ॒षदा॑ज्यं
पुन॑र्गृ॒ह्णाति॑ प॒शूने॒वास्मै॑ पुन॑र्गृ॒ह्णाति॑ प्रा॒णो वै पृ॒षदा॑ज्यं

प्रा॒णो वा – [ ] 24

TS 3.2.6.3

ए॒तस्य॑ स्क॒न्दति॑ यस्य॑ पृ॒षदा॑ज्यꣳ स्क॒न्दति॑ यत् पृ॒षदा॑ज्यं पुन॑र्गृ॒ह्णाति॑
प्रा॒णमे॒वास्मै॑ पुन॑र्गृ॒ह्णाति॑ हि॒र॒ण्यम॑व॒धाय॑ गृ॒ह्णात्य॑मृ॒तं वै हि॒र॒ण्यं प्रा॒णः
पृ॒षदा॑ज्यम॒मृ॒तमे॒वास्य॑ प्रा॒णे द॑धाति श॒तमा॑नं भवति श॒तायुः॑ पु॒रुषः॑
श॒तेन्द्रि॑य आयु॒ष्येवेन्द्रि॑ये प्र॒तिति॑ष्ठत्यश्चमव॑ घ्रापयति प्राजाप॒त्यो वा
अ॒श्वः प्राजा॑प॒त्यः प्रा॒णः स्वा॑दे॒वास्मै॑ यो॒नैः प्रा॒णं ( ) निर्मि॑मीते वि

वा ए॒तस्य॑ य॒ज्ञश्छिद्य॑ते यस्य॑ पृ॒षदा॒ज्य॑ ७ स्क्व॒न्दति॑ वै॒ष्णव्य॑र्चा
पुन॑र्गृह्णाति य॒ज्ञो वै वि॒ष्णुर्य॒ज्ञेनै॒व य॒ज्ञं सं त॑नोति ॥ 25

(ते – पृ॒षदा॒ज्यं प्रा॒णो वै – यो॒नेः॑ प्रा॒णं – द्वावि॑शतिश्च) (A6)

TS 3.2.7.1

दे॒व स॒वित॑रेतत् ते प्रा॒ऽऽह॑ तत् प्र च सु॒व प्र च॑ य॒ज बृ॒हस्प॑तिर्ब्र॒ह्मा
ऽऽयु॑ष्मत्या ऋ॒चो मा गा॑त तनू॒पाथ् सा॒मनः॑ स॒त्या व आ॒शिषः॑ सन्तु
स॒त्या आ॒कूत॑य ऋ॒तं च स॒त्यं च॑ वदत स्तु॒त दे॒वस्य॑ स॒वितुः॑ प्र॒सवे॑
स्तु॒तस्य॑ स्तु॒तम॒स्यू॒र्जं म॒ह्यं ७ स्तु॒तं दु॒हामा॑ मा स्तु॒तस्य॑ स्तु॒तं
ग॒म्याच्छ॑स्त्रस्य॑ श॒स्त्र – [ ] 26

TS 3.2.7.2

म॒स्यू॒र्जं म॒ह्यं ७ श॒स्त्रं दु॒हामा॑ मा श॒स्त्रस्य॑ श॒स्त्रं ग॒म्या–
दि॒न्द्रि॒याव॑न्तो वना॒महे॑ धु॒क्षी॒महि॑ प्र॒जामि॑षं ॥
सा मे॑ स॒त्याऽऽशी॑र्दे॒वेषु॑ भूयाद्–ब्र॒ह्मव॑र्चसं माऽऽ ग॒म्यात् ॥
य॒ज्ञो ब॒भूव॑ स आ ब॒भूव॑ सप्र॒जज्ञे॑ स वा॒वृधे॑ ।
स दे॒वाना॑मधि॒पति॑र्बभूव सो अ॒स्मां ७ अधि॑पतीन् करोतु वयं ७

स्याम॒ पत॑यो रयी॒णां ॥

य॒ज्ञो वा वै – [ ] 27

TS 3.2.7.3

य॒ज्ञप॑तिं दु॒हे य॒ज्ञप॑तिर्वा य॒ज्ञं दु॒हे स यः स्तु॑तश॒स्त्रयो॑र्दो॒हम॑
वि॒द्वान् य॒जते॑ तं य॒ज्ञो दु॒हे स इ॒ष्ट्वा पा॑पी॒यान् भ॑वति॒ य ए॑नयो॒र्दोहं॑
वि॒द्वान् य॒जते॑ स य॒ज्ञं दु॒हे स इ॒ष्ट्वा व॑सी॒यान् भ॑वति॒ स्तु॑तस्य
स्तु॑तम॒स्यू॒र्जं म॒ह्यं स्तु॑तं दु॒हामा॑ मा स्तु॑तस्य स्तु॑तं
ग॒म्याच्छ॑स्त्रस्य श॒स्त्रम॒स्यू॒र्जं म॒ह्यं श॒स्त्रं दु॒हा ( ) मा मा
श॒स्त्रस्य॑ श॒स्त्रं ग॒म्यादि॑त्याहैष वै स्तु॑तश॒स्त्रयो॑र्दो॒हस्तं॑
य॒ एवं वि॒द्वान् य॒जते॑ दु॒ह ए॒व य॒ज्ञमि॑ष्ट्वा व॑सी॒यान् भ॑वति ॥ 28

(श॒स्त्रं – वै – श॒स्त्रन्दु॑हां – द्वावि॑शतिश्च) (A7)

TS 3.2.8.1

श्ये॒नाय॑ प॒त्वने॑ स्वा॒हा वट्थ॑स्वयम॒भिगू॑र्ताय॒ नमो॑ वि॒ष्टम्भा॑य
ध॒र्मणे॑ स्वा॒हा वट्थ॑स्वयम॒भिगू॑र्ताय॒ नमः॑ परि॒धये॑ ज॒नप्र॑थ॒नाय॑ स्वा॒हा
वट्थ॑स्वयम॒भिगू॑र्ताय॒ नम॑ ऊ॒र्जे हो॒त्राणा॑ स्वा॒हा वट्थ॑स्वयम॒भिगू॑र्ताय॒
नमः॑ प॒यसे॑ हो॒त्राणा॑ स्वा॒हा वट्थ॑स्वयम॒भिगू॑र्ताय॒ नमः॑ प्र॒जाप॑तये

मन॒वे॒ स्वा॒हा व॒ट्थ॒स्वय॒मभि॒गू॒र्ताय॒ नम॒ ऋ॒तमृ॒तपाः॑ सु॒वर्वा॒ट्थ॒स्वा॒हा
व॒ट्थ॒स्वय॒मभि॒गू॒र्ताय॒ नम॒स्तृ॒पन्ता॒ ॐ हो॒त्रा म॒धो॒र्घ॒तस्य॑ य॒ज्ञप॒तिमृ॒षय॑
ए॒नसा – [ ] 29

TS 3.2.8.2

ऽऽहुः ।

प्र॒जा निर्भ॑क्ता अ॒नुत॒प्यमा॑ना म॒धव्यौ॑ स्तो॒काव॒प तौ र॑राध ॥
सं न॒स्ताभ्या॑ ॐ सृ॒जतु॑वि॒श्वक॑र्मा घो॒रा ऋ॒षयो॑ नमो॑ अ॒स्त्वेभ्यः॑ ।
चक्षु॑ष ए॒षां मन॑सश्च स॒न्धौ बृ॒हस्प॑तये म॒हि ष॒द् द्यु॒मन्न॑मः ॥
नमो॑ वि॒श्वक॑र्मणे स उ॒ पा॒त्वस्मा॑न॒नन्या॑न्थ्-सो॒मपा॑न् म॒न्यमा॑नः ।
प्रा॒णस्य॑ वि॒द्वान्थ् स॒मरे॑ न धी॒र ए॒नश्च॑कृ॒वान् म॒हि ब॒द्ध ए॒षां ॥
तं वि॑श्वक॒र्मन् – [ ] 30

TS 3.2.8.3

-प्र मु॒ञ्चा स्व॒स्तये॒ ये भ॑क्षय॒न्तो न व॑सू॒न्यान्हुः॑ ॥
या॒नग्न॑योऽन्व॒तप्य॑न्त धि॒ष्णि॒या इ॒यं तेषा॑म॒वया॑ दु॒रि॒ष्ट्यै स्वि॑ष्टिं न॒स्तां
कृ॒णोतु॑ वि॒श्वक॑र्मा ॥

नमः॑ पि॒तृ॒भ्यो॑ अ॒भि ये नो॑ अ॒ख्यन् य॒ज्ञकृ॑तो य॒ज्ञका॑माः सु॒दे॒वा
अ॒का॒मा वो दक्षि॑णां न नी॒निम॒ मा नस्तस्मा॑ दे॒नसः॑ पा॒पयिष्ट॑ ।
याव॑न्तो वै स॒दस्या॑स्ते सर्वे॑ दक्षि॒ण्यास्ते॑भ्यो यो दक्षि॑णां न-[ ] 31

TS 3.2.8.4

नये॑दै॒भ्यो वृ॑श्चयेत॒ यद्-वै॑श्चक॒र्मणा॑नि जु॒होति॑ स॒दस्या॑ने॒व तत्
प्री॑णात्यस्मे दे॒वासो॑ व॒पुषे चि॑कि॒त्सत॒ यमा॑शिरा दम्प॒ती वा॒मम॑श्नुतः ।
पु॒मान् पु॒त्रो जा॑यते वि॒न्दते॒ वस्व॑थ वि॒श्वे अ॒रपा॑ ए॒धते॑ गृ॒हः ॥
आ॒शीर्दा॑या दम्प॒ती वा॒मम॑श्नुताम॒रिष्टो॑ रा॒यः स॒चता॑ꣳ स॒मो॒कसा॑ ।
य आ॒ऽसि॑च॒त् सं दु॑ग्धं कु॒म्भ्या स॒हेष्टे॑न॒ याम॑न्नमतिं जहातु सः ॥

स॒र्पिर्ग्री॒वी - [ ] 32

TS 3.2.8.5

पी॒वर्य॑स्य जा॒या पी॒वानः॑ पु॒त्रा अ॒कृ॒शासो॑ अस्य ।
स॒हजा॑निर्यः सु॒मख॑स्यमा॒न इन्द्रा॑याऽऽ*शि॒रꣳ स॒ह कु॒म्भ्याऽदा॑त् ॥
आ॒शीर्म॑ ऊ॒र्जमु॑त सु॒प्रजा॑स्त्वमिषं दधातु द्र॒विणꣳ स॒वर्च॑सं ।
सं ज॒यन् क्षे॑त्राणि स॒हसा॑ऽहमिन्द्र कृ॒ण्वानो॑ अ॒न्याꣳ अ॒धरा॑न्त्सप॒त्नान् ॥

भू॒तम॑सि भू॒ते मा॑ धा॒ मुख॑मसि॒ मुखं॑ भू॒यासं॑ द्यावापृ॒थिवी॑भ्यां
त्वा परि॑गृह्णामि॒ विश्वे॑ त्वा दे॒वा वै॑श्वा॒नराः॑ – [ ] 33

TS 3.2.8.6

प्र॒च्याव॑यन्तु दि॒वि दे॒वान् दृ॒हान्तरि॑क्षे वया॑सि पृ॒थिव्यां॑ पा॒र्थि॒वान्
ध्रु॒वं ध्रु॒वेण॑ ह॒विषा॑ऽव सोमं॑ नयामसि ।

यथा॑ नः॒ सर्व॑मिज्जिगदय॒क्ष्मसु॑मना॒ असत्॑ ।

यथा॑ न॒ इन्द्र॑ इ॒द्विशः॑ के॒वलीः॑ सर्वाः॒ सम॑नसः॒ करत्॑ ।

यथा॑ नः॒ सर्वा॑ इ॒दिशो॑ऽस्माकं॒ केवली॑रसन् ॥ 34

(ए॒नसा॑ – वि॒श्वक॑र्मन् – यो दक्षि॑णां न – सर्पि॑र्ग्री॒वी – वै॑श्वा॒नरा –
श्च॑त्वा॒रिऽश॑च्च) (A8)

TS 3.2.9.1

यद्वै॑ हो॒ताद॑ध्व॒र्युम॑भ्याह्वयते॒ वज्र॑मे॒नम॑भि प्रव॑र्तयत्युक्थ॒शा इ॒त्याह॑
प्रा॒तस्स॑वनं॒ प्रति॑गीर्य॒ त्री॒ण्येता॑न्य॒क्षरा॑णि त्रि॒पदा॑ गा॒यत्री॑ गा॒यत्रं॑
प्रा॒तस्स॑वनं॒ गा॒यत्रि॑यैव प्रा॒तस्स॑वने॒ वज्र॑मन्त॒र्धत्त॑ उक्थं॒ वा॒चीत्या॑ह
मा॒द्ध्यंदि॑नसु॒ स॒वनं॑ प्रति॑गीर्य॒ चत्वा॑र्येता॒न्य-क्ष॑रा॒णि च॑तु॒ष्पदा॑ त्रि॒ष्टुप्

त्रैष्टु॒भं मा॒द्ध्यंदि॒नञ् स॒वनं त्रिष्टु॒भैव मा॒द्ध्यन्दि॒ने स॒वने
वज्र॑मन्त॒र्धत्त॑- [ ] 35

TS 3.2.9.2

उ॒क्थं वा॒चीन्द्रा॑येत्या॒ह तृ॒तीयस॒वनं प्र॑तिगी॒र्य स॒प्तैतान्य॑क्षराणि
स॒प्तप॒दा श॒क्वरी॑ श॒क्वरो॒ वज्रो॑ वज्रे॒णैव॑ तृ॒तीयस॒वने वज्र॑मन्त॒र्धत्ते
ब्र॒ह्मवा॒दिनो॑ वदन्ति॒ स त्वा अ॑द्ध्व॒र्युः स्या॒द्यो य॑थास॒वनं प्र॑तिगरे
छन्दा॑सि स॒म्पाद॑येत् तेजः॑ प्रा॒तः स॒वन आ॒त्मन् द॑धी॒तेन्द्रि॑यं
मा॒द्ध्यन्दि॒ने स॒वने प॒शूञ् स्तृ॒तीयस॒वन इ॒त्युक्थ॑शा इत्या॒ह
प्रा॒तस्स॒वनं प्र॑तिगी॒र्य त्री॒ण्येतान्य॑क्षराणि - [ ] 36

TS 3.2.9.3

त्रि॒पदा॑ गा॒यत्री॑ गा॒यत्रं॑ प्रा॒तस्स॒वनं प्रा॒तस्स॒वन ए॒व प्र॑तिगरे
छन्दा॑सि स॒म्पाद॑यत्यथो तेजो॒ वै गा॒यत्री तेजः॑ प्रा॒तः स॒वनं तेज॑
ए॒व प्रा॒तस्स॒वन आ॒त्मन् ध॑त्त उ॒क्थं वा॒चीत्या॑ह मा॒द्ध्यन्दि॒नञ्
स॒वनं प्र॑तिगी॒र्य च॒त्वार्ये॑तान्य॑क्षराणि चतु॒ष्पदा॑ त्रिष्टु॒प् त्रैष्टु॒भं
मा॒द्ध्यन्दि॒नञ् स॒वनं मा॒द्ध्यंदि॒न ए॒व स॒वने प्र॑तिगरे छन्दा॑सि
स॒म्पाद॑यत्यथो इन्द्रि॒यं वै त्रिष्टु॑गिन्द्रि॒यं मा॒द्ध्यंदि॒नञ् स॒वन - [ ] 37

TS 3.2.9.4

–मि॒न्द्रि॒यमे॒व मा॒द्ध्य॒न्दि॒ने स॒वन आ॒त्मन् ध॒त्त उ॒क्थं वा॒चीन्द्रा॒येत्या॒ह
तृ॒तीयस॒वनं प्र॒तिगी॒र्य स॒प्तैतान्य॒क्षरा॒णि स॒प्तप॒दा श॒क्वरी॒ शा॒क्वराः
प॒शवो जा॒गतं तृ॒तीयस॒वनं तृ॒तीयस॒वन ए॒व प्र॒तिग॒रे छ॒न्दाँ॒सि
सं॒पाद॒यत्य॒थो प॒शवो वै ज॒गती॒ प॒शव॒स्तृ॒तीयस॒वनं प॒शूने॒व
तृ॒तीयस॒वन आ॒त्मन् ध॒त्ते य॒द्वै हो॒ताँ॒ऽध्व॒र्युम॒भ्याह्व॑यत
आ॒व्यम॒स्मिन् द॒धाति॒ तद्य॒न्ना – [ ] 38

TS 3.2.9.5

प॒हनी॒त पु॒राँ॒स्य सँ॒वथ्स॒राद्–गृ॒ह आ वे॒वीर॒ञ्छोँ॒सा मो॒द इ॒वेति॑
प्र॒त्याह्व॑यते तेनै॒व तद॒प ह॒ते यथा॒ वा आ॒यतां प्र॒तीक्ष॑त ए॒वम॒ध्व॒र्युः
प्र॒तिग॒रं प्र॒तीक्ष॑ते यद॒भि प्र॒तिगृ॑णीयाद्यथा ऽ॒यत॒या स॒मृच्छ॑ते ता॒दृगे॒व
तद्य॒द॒र्ध॒र्चा॒ल्लुप्ये॑त यथा॒ धा॒वद्भ्यो॒ ही॒यते ता॒दृगे॒व तत् प्र॒बाहु॑ग्वा
ऋ॒त्वि॒जामु॒द्गीथा॒ उ॒द्गीथ॒ ए॒वोद्–गा॒तृणा – [ ] 39

TS 3.2.9.6

मृ॒चः प्र॒णव॑ उ॒क्थ॑श॒सिनां॑ प्रति॒गरो॑ऽध्व॒र्यूणां॑ य॒ एवं वि॒द्वान्
 प्रति॒गृणा॑त्यन्नाद॒ एव॑ भव॒त्याऽस्य॑ प्र॒जायां॑ वा॒जी जा॑यत इ॒यं वै
 हो॒ताऽसा॑वध्व॒र्यु॒र्यदा॑सीनः श॒स॒त्यस्या॑ ए॒व तद्धो॑ता नै॒त्यास्त॑ इ॒व
 ही॒यम॑थो इ॒मामे॒व तेन॑ यज॒मानो॑ दु॒हे यत् तिष्ठ॑न् प्रति॒गृणा॑त्यमु॒ष्या
 ए॒व तद॑ध्व॒र्युर्नै॒ति - [ ] 40

TS 3.2.9.7

तिष्ठ॑तीव ह्यसा॒वथो॑ अ॒मूमे॒व तेन॑ यज॒मानो॑ दु॒हे यदा॑सीनः श॒स॒ति
 तस्मा॑दि॒तः प्र॑दानं दे॒वा उप॑ जी॒वन्ति॑ यत् तिष्ठ॑न् प्रति॒गृणा॑ति
 तस्मा॑द॒मुतः॑ प्र॑दानं म॒नुष्या॑ उप॑ जी॒वन्ति॑ यत् प्रा॒डासी॑नः श॒स॒ति
 प्र॒त्यङ् तिष्ठ॑न् प्रति॒गृणा॑ति तस्मा॑त् प्रा॒चीन॑ रे॒तो धी॑यते प्र॒तीचीः
 प्र॒जा जा॑यन्ते यद्वै हो॒ताऽध्व॒र्युम॑भ्याह्व॒यते॑ वज्र॑मे॒नम॒भि प्र॑वर्तयति ( )
 प॒राडा॑ वर्तते वज्र॑मे॒व तन्नि॑ करोति ॥ 41

(स॒वने॑ वज्र॑मन्त॒र्धत्ते॑ - त्री॒ण्येता॑न्यक्ष॒राणी॑ - न्द्रि॒यं मा॒ध्यन्दि॑न्
 स॒वनं॑ - नो॑ - द्रा॒तृणा॑ - म॒ध्वर्यु॑र्नै॒ति - वर्त॑यत्य - ष्ठी च) (A9)

TS 3.2.10.1

उ॒प॒या॒म॒गृ॒ही॒तो॒ऽसि॒ वा॒क्ष॒स॒द॒सि॒ वा॒क्पा॒भ्यां॑ त्वा॒ क्र॒तु॒पा॒भ्या॒म॒स्य॑
य॒ज्ञ॒स्य॑ ध्रु॒व॒स्या॒ऽद्ध्य॑-क्षा॒भ्यां॑ गृ॒ह्णा-म्यु॒प॒या॒म॒गृ॒ही॒तो॒ऽस्य॑ त॒स॒द॒सि॑
चक्षु॒ष्पा॒भ्यां॑ त्वा॒ क्र॒तु॒पा॒भ्या॒म॒स्य॑ य॒ज्ञ॒स्य॑ ध्रु॒व॒स्या॒ऽद्ध्य॑क्षा॒भ्यां॑
गृ॒ह्णाम्यु॒प॒या॒म॒गृ॒ही॒तो॒ऽसि॑ श्रु॒त॒स॒द॒सि॑ श्रो॒त्र॒पा॒भ्यां॑ त्वा॒ क्र॒तु॒पा॒भ्या॒म॒स्य॑
य॒ज्ञ॒स्य॑ ध्रु॒व॒स्या॒ऽद्ध्य॑क्षा॒भ्यां॑ गृ॒ह्णामि॑ दे॒वे॒भ्य॒स्त्वा॑ वि॒श्व॒दे॒वे॒भ्य॒स्त्वा॑
वि॒श्वे॒भ्य॒स्त्वा॑ दे॒वे॒भ्यो॑ वि॒ष्ण॒वु॒रु॒क्र॒मै॒ष॒ ते॒ सो॒म॒स्त॒ꣳ
रक्ष॒स्व - [ ] 42

TS 3.2.10.2

तं ते॑ दु॒श्च॒क्षा॒ मा॒ऽव॒ ख्य॒न्म॒यि॒ व॒सुः॑ पु॒रो॒व॒सु॒र्वा॒क्पा॒ वा॒चं॑ मे॒ पा॒हि॒
म॒यि॒ व॒सु॒र्वि॒द॒द्व॒सु॒श्चक्षु॒ष्पा॒श्चक्षु॑र् मे॒ पा॒हि॒ म॒यि॒ व॒सुः॑ सँय॒द्व॒सुः॑
श्रो॒त्र॒पाः॑ श्रो॒त्रं॑ मे॒ पा॒हि॒ भू॒र॒सि॒ श्रेष्ठो॑ र॒श्मी॒नां॑ प्रा॒ण॒पाः॑ प्रा॒णं॑
मे॒ पा॒हि॒ धू॒र॒सि॒ श्रेष्ठो॑ र॒श्मी॒ना॒म॒पा॒न॒पा॒ अ॒पा॒नं॑ मे॒ पा॒हि॒ यो॑ न॒ इ॒न्द्र॒वा॒यू
मि॒त्रा॒व॒रु॒णा-व॒श्वि॒ना॒व॒भि॒दा॒स॒ति॑ भ्रा॒तृ॒व्य॑ ( ) उ॒त्पि॒पी॒ते॑ शु॒भ॒स्प॒ती
इ॒द॒म॒हं॑ त॒म॒ध॒रं॑ पा॒द॒या॒मि॒ यथे॑न्द्रा॒ऽह॒मु॒त्त॒म॒श्चे॒त॒या॒नि॑ ॥ 43

(रक्षस्व – भ्रातृव्य – स्त्रयोदश च) (A10)

TS 3.2.11.1

प्र सो अग्ने तवोतिभिः सुवीराभिस्तरति वाजकर्मभिः ।

यस्य त्वञ् सख्यमाविथ ॥

प्र होत्रे पूर्व्यं वचोऽग्नये भरता बृहत् ।

विपां ज्योतींषि बिभ्रते न वेधसे ॥

अग्ने त्री ते वाजिना त्री षधस्था तिस्रस्ते जिह्वा ऋतजात पूर्वीः ।

तिस्र उ ते तनुवो देववातास्ताभिर्नः पाहि गिरो अप्रयुच्छन् ॥

सं वाम् कर्मणा समिषा – [ ] 44

TS 3.2.11.2

हिनोमीन्द्रा-विष्णू अपसस्पारे अस्य ।

जुषेथां यज्ञं द्रविणं च धत्तमरिष्टैर्नः पथिभिः पारयन्ता ॥

उभा जिग्यथुर्न परा जयेथे न परा जिग्ये कतरश्चनैनौः ।

इन्द्रश्च विष्णो यदपस्पृधेथां त्रेधा सहस्रं वि तदैरयेथां ॥

त्रीण्यायूषि तव जातवेदस्तिस्त्र आजानीरुषसस्ते अग्ने ।

ताभिर्देवानामवो यक्षि विद्वानथा – [ ] 45

TS 3.2.11.3

–भव॑ यज॑मानाय॒ शँ॑ योः ॥

अ॒ग्नि॒स्त्री॒णि॒ त्रि॒धा॒तू॒न्या॑ क्षे॒ति॒ वि॒दथा॑ क॒विः ।

स त्री॑र्ेकादशाँ॒ इ॒ह ॥

यक्ष॑च्च पि॒प्रय॑च्च नो॒ विप्रो॑ दू॒तः परि॑ष्कृतः ।

नभ॑न्तामन्यके॒ समे ॥

इन्द्रा॑विष्णू॒ दृ॒हि॒ताः श॒म्बर॑स्य॒ नव॑ पु॒रो न॒वतिं॑ च– इ॒ज॒थि॒ष्टं ।

श॒तं व॑र्चि॒नः स॒हस्रं॑ च सा॒क॒ ह॒थो अ॒प्र॒त्य॒सुर॑स्य॒ वी॒रान् ॥

उ॒त मा॒ता म॒हिष॑ म॒न्वे॒न॒दमी॑ त्वा ( ) ज॒हति॑ पु॒त्र दे॒वाः ।

अथा॑ब्रवीद्–वृ॒त्रमिन्द्रो॑ ह॒निष्य॑न्थ्–स॒खे वि॒ष्णो वि॒तरं॑ व॒िक्र॑मस्व ॥ 46

(इ॒षा – ऽथ॑ – त्वा – त्रयो॑दश च) (A11)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(यो वै पवमानानां – त्रीणि – परिभूरः – स्प्यः स्वस्ति – भक्षेहि
– महीनां पयोऽसि – देव सवितरेतत्ते – श्येनाय – यद्वै होतो –
पयामगृहीतोऽसि वाक्षसत् – प्र सो अग्न – एकादश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(यो वै – स्प्यः स्वस्तिः – स्वधायै नमः – प्रमुञ्च – तिष्ठतीव –
षट्चत्वारिंशत्)

First and Last Padam of Second Prasnam of Kandam 3:-

(यो वै पवमानानां – विक्रमस्व)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां

तृतीयकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः ॥

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं

3.3 तृतीयकाण्डे तृतीयः प्रश्नः – वैकृतविधीनामभिधानं

TS 3.3.1.1

अग्ने॑ तेज॑स्विन् तेज॑स्वी त्वं दे॒वेषु॑ भूया॒स्तेज॑स्वन्तं॒ मामा॑युष्मन्तं॒
वर्च॑स्वन्तं मनु॒ष्येषु॑ कुरु दी॒क्षायै॑ च त्वा तप॑सश्च तेज॑से जुहोमि
तेजो॑विद॒सि तेजो॑ मा मा हा॒सीन्माऽहं॑ तेजो॑ हा॒सिषं॑ मा मां तेजो॑
हासी॒दिन्द्रो॑जस्विन्नो॒जस्वी त्वं दे॒वेषु॑ भूया॒ ओज॑स्वन्तं॒ मामा॑युष्मन्तं॒
वर्च॑स्वन्तं मनु॒ष्येषु॑ कुरु ब्र॒ह्मणश्च॑ त्वा क्ष॒त्रस्य॑ चौ – [ ] 1

TS 3.3.1.2

– जसे जुहोम्यो॒जोवि॒दस्यो॒जो मा मा हा॒सीन्माऽहमो॒जो हा॒सिषं॑ मा
मामो॒जो हा॒सीथ् सूर्य॑ भ्राज॑स्विन् भ्राज॑स्वी त्वं दे॒वेषु॑ भूया
भ्राज॑स्वन्तं॒ मामा॑युष्मन्तं॒ वर्च॑स्वन्तं मनु॒ष्येषु॑ कुरु वा॒योश्च॑ त्वाऽपाञ्च॑
भ्राज॑से जुहोमि सुव॒र्विद॒सि सुव॒र्मा मा हा॒सीन्माऽह॑ सुव॒र्.हा॒सिषं॑
मा मा॑ सुव॒र्.हा॒सीन् मयि॑ ( ) मे॒धां मयि॑ प्र॒जां मय्य॑ग्निस्तेजो॑

दधातु मयि मेधां मयि प्रजां मयीन्द्र इन्द्रियं दधातु मयि मेधां मयि
प्रजां मयि सूर्यो भ्राजो दधातु ॥ 2

(क्षत्रस्य च – मयि – त्रयोविंशतिश्च) (A1)

TS 3.3.2.1

वायुर्हिं॑ कर्ता॒ ऽग्निः प्र॑स्तो॒ता प्र॒जाप॑तिः साम॒ बृह॑स्पतिरु॒द्गाता विश्वे॑
दे॒वा उप॑गा॒तारो म॒रुतः॑ प्र॒तिह॑र्तार इन्द्रो॑ नि॒धन॑न्ते दे॒वाः प्रा॑णभृ॒तः
प्रा॒णं मयि॑ दध॒त्वेत॑द्वै सर्व॑म॒ध्वर्यु॑-रुपाकुर्वन्नु॒द्गातृ॑भ्य उपाकरोति ते
दे॒वाः प्रा॑णभृ॒तः प्रा॒णं मयि॑ दध॒त्वित्या॑हैतदे॒व सर्व॑मा॒त्मन् ध॑त्त इडा
दे॒वहू॑ र्मनु॑-र्य॒ज्ञनी॑-बृह॑स्पतिरु॒क्थाम॑दानि श॒सिष॑द् विश्वे॑

दे॒वाः – [ ] 3

TS 3.3.2.2

॥ सू॒क्तवा॑चः पृथि॒वि मा॒तर्मा॑ माहि॒ंसी र्मधु॑ म॒निष्ये॑ मधु॑ ज॒निष्ये॑
मधु॑वक्ष्यामि मधु॑वदिष्यामि मधु॑मतीं दे॒वेभ्यो॑ वाचमु॒द्यास॑
शुश्रू॑षेण्यां मनु॒ष्येभ्य॑स्तं मा दे॒वा अव॑न्तु शो॒भायै॑ पि॒तरो॑ऽनु म॒दन्तु॑ ॥ 4

(श॒सिष॑द् विश्वे॑ दे॒वा – अष्टा॑विं॒शतिश्च॑) (A2)

TS 3.3.3.1

वसवस्त्वा प्रवृहन्तु गायत्रेण छन्दसाऽग्नेः प्रियं पाथ उपेहि
 रुद्रास्त्वा प्रवृहन्तु त्रैष्टुभेन छन्दसेन्द्रस्य प्रियं पाथ उपेह्यादित्यास्त्वा
 प्रवृहन्तु जागतेन छन्दसा विश्वेषां देवानां प्रियं पाथ उपेहि मान्दासु
 ते शुक्र शुक्रमा धूनोमि भन्दनासु कोतनासु नूतनासु रेशीषु मेषीषु
 वाशीषु विश्वभृथ्सु माद्ध्वीषु ककुहासु शक्वरीषु – [ ] 5

TS 3.3.3.2

शुक्रासु ते शुक्र शुक्रमा धूनोमि शुक्रं ते शुक्रेण गृह्णाम्यहो रूपेण
 सूर्यस्य रश्मिभिः ॥
 आऽस्मिन्नुग्रा अचुच्यवुर्दिवो धारा असश्चत ॥
 ककुहꣳ रूपं वृषभस्य रोचते बृहथ् सोमः सोमस्य पुरोगाः शुक्रः
 शुक्रस्य पुरोगाः ॥
 यत् ते सोमादाभ्यं नाम जागृवि तस्मै ते सोम सोमाय स्वाहोशिक्
 त्वं देव सोम गायत्रेण छन्दसाऽग्नेः – [ ] 6

TS 3.3.3.3

प्रि॒यं पा॒थो अ॒पी॒हि व॒शी त्वं दे॒व सोम॒ त्रैष्टु॑भेन॒ छन्द॑सेन्द्र॒स्य प्रि॒यं
पा॒थो अ॒पी॒ह्यस्म॑त्सखा॒ त्वं दे॒व सोम॒ जाग॑तेन॒ छन्द॑सा॒ विश्वे॑षां दे॒वानां॑
प्रि॒यं पा॒थो अ॒पी॒ह्या नः॑ प्रा॒ण ए॒तु परा॑वत॒ आऽन्तरि॑क्षाद्वि॒स्परि॑ ।
आयुः॑ पृथि॒व्या अ॒द्ध्यमृ॑तमसि प्रा॒णाय॑ त्वा ॥

इन्द्रा॑ग्नी मे॒ वर्चः॑ कृणुतां॒ वर्चः॑ सोमो॒ बृह॑स्पतिः ( ) ।
वर्चो॑ मे॒ विश्वे॑दे॒वा वर्चो॑ मे॒ धत्त॑मश्विना ॥

दध॒न्वे वा॒ यदी॒मनु॒ वोच॑द्ब्रह्मा॒णि वे॒रु तत् ।
परि॑ विश्वा॒नि का॒व्या ने॒मिश्च॑क्रमि॒वा भव॑त् ॥ 7

(शक्व॑रीष्व - ग्ने - बृह॑स्पतिः - पञ्च॑विंशतिश्च) (A3)

TS 3.3.4.1

ए॒तद्वा अ॒पां ना॒मधे॑यं गुह्यं॒ यदा॑धा॒वा मा॒न्दासु॑ ते शुक्र॒ शुक्र॑मा
धू॒नोमी॒त्याहा॒पामे॑व ना॒मधे॑येन गुह्येन दि॒वो वृ॑ष्टि॒मव॑ रुन्धे शु॒क्रं ते
शु॒क्रेण॑ गृह्णामी॒त्याहै॒तद्वा अ॒हो रू॒पं य॑द्रा॒त्रिः सूर्य॑स्य रश्मि॒यो वृ॑ष्ट्या
ई॒शते॑ऽह ए॒व रू॒पेण॑ सूर्य॑स्य रश्मि॒भिर्दि॒वो वृ॑ष्टिं
च्याव॑यत्याऽस्मिन्नु॒ग्रा - [ ] 8

TS 3.3.4.2

अ॒चु॒च्यवु॒रित्या॑ह॒ यथा॑य॒जुरे॒वैतत् क॑कु॒ह॒ꣳ रू॒पं वृ॑ष॒भस्य॑ रोचते
 बृ॒हदि॒त्याहै॒तद्वा अ॑स्य क॒कुह॒ꣳ रू॒पं य॑द्-वृ॒ष्टी रू॒पेणै॒व वृ॑ष्टि॒मव
 रु॒न्धे य॑त्ते सो॒मादा॑भ्यं॒ नाम॒ जागृ॑वी॒त्याहै॒ष ह॒ वै ह॒विषा॑ ह॒विर्य॑जति
 योऽदा॑भ्यं गृही॒त्वा सो॒माय॑ जु॒होति॒परा॒ वा ए॒तस्याऽऽ*युः॑

प्रा॒ण ए॒ति - [ ] 9

TS 3.3.4.3

योऽꣳशुं॑ गृ॒ह्णा॒त्या नः॑ प्रा॒ण ए॒तु परा॒वत॑ इत्या॒हाऽऽ*यु॒रेव॑ प्रा॒णमा॒त्मन्
 ध॑त्ते ऽमृत॑मसि प्रा॒णाय॑ त्वेति॑ हि॒र॒ण्यम॑भि व्य॒नित्य॑मृतं॒ वै हि॒र॒ण्यमा॑युः
 प्रा॒णोऽमृ॑तेनै॒वाऽऽ*यु॒रात्म॑न् ध॑त्ते श॒तमा॑नं भवति॑ श॒तायुः॑ पु॒रुषः॑
 श॒तेन्द्रि॑य॒ आयु॑ष्येवेन्द्रि॒ये प्र॑ति॒तिष्ठ॑त्यप॒ उप॑ स्पृ॒शति॑ भेष॒जं वा
 आपो॑ ( ) भेष॒जमे॒व कुरु॑ते ॥ 10

(उ॒ग्रा - ए॒त्या - प - स्त्री॑णि च) (A4)

TS 3.3.5.1

वा॒युर॑सि प्रा॒णो॑ ना॒म स॒वि॒तुरा॑धि॒पत्ये॑ऽपानं॑ मे॒ दा॒श्चक्षु॑र॒सि श्रो॒त्रं
ना॒म धा॒तुरा॑धि॒पत्य॑ आ॒युर्मे॑ दा॒ रू॒पम॑सि॒ वर्णो॑ ना॒म बृ॒हस्प॑ते॒राधि॑पत्ये
प्रा॒जां मे॑ दा॒ ऋ॒तम॑सि॒ सत्यं॑ ना॒मेन्द्र॑स्याऽऽ*धि॒पत्ये॑ क्ष॒त्रं मे॑ दा
भू॒तम॑सि॒ भव्यं॑ ना॒म पि॒तृणा॑माधि॒पत्ये॑ऽपा-मोष॑धीनां॒ गर्भं॑ धा॒ ऋ॒तस्य॑
त्वा व्यो॑मन॒ ऋ॒तस्य॑ - [ ] 11

TS 3.3.5.2

त्वा वि॒भूम॑न॒ ऋ॒तस्य॑ त्वा वि॒धर्म॑ण॒ ऋ॒तस्य॑ त्वा स॒त्याय॑र्तस्य॒ त्वा
ज्यो॑तिषे प्रा॒जाप॑ति वि॒राज॑मपश्यत् तया॒ भू॒तं च॒ भव्यं॑ चा सृ॒जत॑
तामृ॑षिभ्यस्ति॒रोऽद॑धात् तां ज॒मद॑ग्निस्तपसाऽ पश्यत् तया॒ वै स
पृ॒श्नीन् कामा॑नसृ॒जत॑ तत् पृ॒श्नीनां॑ पृ॒श्नित्वं॑ यत् पृ॒श्नयो॑ गृ॒ह्यन्ते॑
पृ॒श्नीने॒व तैः कामा॑न् यज॒मानो॑ऽव रुन्धे वा॒युर॑सि प्रा॒णो - [ ] 12

TS 3.3.5.3

ना॒मेत्या॑ह प्रा॒णापा॑नावे॒वाव रु॑न्धे चक्षु॑र॒सि श्रो॒त्रं ना॒मेत्या॑हाऽऽयु॑रे॒वाव
रु॑न्धे रू॒पम॑सि॒ वर्णो॑ ना॒मेत्या॑ह प्रा॒जामे॑वाव रुन्ध॒ ऋ॒तम॑सि॒ सत्यं॑

ना॒मे॒त्या॒ह॒ क्ष॒त्र॒मे॒वा॒व॒ रु॒न्धे॒ भू॒त॒म॒सि॒ भ॒व्यं॒ ना॒मे॒त्या॒ह॒ प॒श॒वो॒ वा॒
अ॒पा॒मो॒ष॒धी॒नां॒ गर्भः॑ प॒शू॒ने॒वा - [ ] 13

TS 3.3.5.4

-व॑ रु॒न्ध ए॒ता॒व॒द्वै पु॒रु॒षं॑ प॒रि॒त॒स्त॒दे॒वा॒व॒ रु॒न्ध ऋ॒त॒स्य॑ त्वा व्यो॒म॒न॒
इ॒त्या॒हे॒यं॑ वा॒ ऋ॒त॒स्य॑ व्यो॒मे॒मा॒मे॒वा॒भि॒ ज॒य॒त्यृ॒त॒स्य॑ त्वा वि॒भू॒म॒न॒
इ॒त्या॒हा॒ऽन्त॒रि॒क्षं॑ वा॒ ऋ॒त॒स्य॑ वि॒भू॒मा॒न्त॒रि॒क्ष॒मे॒वा॒भि॒ ज॒य॒त्यृ॒त॒स्य॑ त्वा
वि॒ध॒र्म॒ण॒ इ॒त्या॒ह॒ द्यौ॒र्वा॒ ऋ॒त॒स्य॑ वि॒ध॒र्म॒ दि॒व॒मे॒वा॒भि॒
ज॒य॒त्यृ॒त॒स्य॑ - [ ] 14

TS 3.3.5.5

त्वा स॒त्या॒ये॒त्या॒ह॒ दि॒शो॒ वा॒ ऋ॒त॒स्य॑ स॒त्यं॒ दि॒श॒ ए॒वा॒भि॒ ज॒य॒त्यृ॒त॒स्य॑
त्वा ज्यो॒ति॒ष॒ इ॒त्या॒ह॒ सु॒व॒र्गो॒ वै लो॒क॒ ऋ॒त॒स्य॑ ज्यो॒तिः॑ सु॒व॒र्ग॒मे॒व
लो॒क॒म॒भि॒ ज॒य॒त्ये॒ता॒व॒न्तो॒ वै दे॒व॒लो॒का॒स्ता॒ने॒वा॒भि॒ ज॒य॒ति॒ द॒श॒
सं॒प॒द्य॒न्ते॒ द॒शा॒क्ष॒रा॒ वि॒रा॒ड॒न्नं॑ वा॒ वि॒रा॒ड् वि॒रा॒ज्ये॒वा॒न्ना॒द्ये॒ प्र॒ति॒ति॒ष्ठ॒ति॒ ॥ 15

(व्यो॒म॒न॒ ऋ॒त॒स्य॑ - प्रा॒णः॑ - प॒शू॒ने॒व - वि॒ध॒र्म॒ दि॒व॒मे॒वा॒भि॒
ज॒य॒त्यृ॒त॒स्य॑ - षट्च॒त्वा॒रि॒ंश॒च्च॑) (A5)

TS 3.3.6.1

दे॒वा वै यद्-य॒ज्ञेन॑ ना॒वारु॑न्धत॒ तत् परै॑र॒वारु॑न्धत॒ तत् परा॑णां
 पर॒त्वं य॑त् परे॑ गृ॒ह्यन्ते॑ यदे॒व य॒ज्ञेन॑ ना॒वारु॑न्धे तस्या॑व॒रुद्ध्यै॑
 यं प्र॒थमं॑ गृ॒ह्णाती॑ममे॒व तेन॑ लो॒कम॑भि जयति॒ यं द्वि॑तीयमन्तरि॒क्षं
 तेन॑ यं तृ॒तीयम॑मुमे॒व तेन॑ लो॒कम॑भि जयति॒ यदे॒ते गृ॒ह्यन्त॑ ए॒षां
 लो॒काना॑म॒भिजि॑त्या - [ ] 16

TS 3.3.6.2

उत्तरे॑ष्वहः॒ स्वमु॒तोऽर्वा॑ञ्चो॒ गृ॒ह्यन्ते॑ ऽभिजि॒त्यैवे॒मां लो॒कान् पुन॑रि॒मं
 लो॒कं प्र॒त्यव॑रोहन्ति॒ यत् पूर्वे॑ष्वहः॒ स्वितः॑ परा॒ञ्चो गृ॒ह्यन्ते॑ तस्मा॑दि॒तः
 परा॒ञ्च इ॒मे लो॒का यदु॑त्तरे॑ष्वहः॒ स्वमु॒तोऽर्वा॑ञ्चो॒ गृ॒ह्यन्ते॑ तस्मा॑दमु॒तो
 ऽर्वा॒ञ्च इ॒मे लो॒कास्तस्मा॑दया॒तया॑मनो लो॒कान् म॑नु॒ष्या
 उप॑ जी॒वन्ति॑ ब्र॒ह्मवा॑दिनो॒ वद॑न्ति॒ कस्मा॑त् स॒त्याद॑द्भ्य ओष॑धयः
 सं भ॑वन्त्योष॑धयो - [ ] 17

TS 3.3.6.3

म॑नु॒ष्याणा॑म॒न्नं प्र॒जाप॑तिं प्र॒जा अनु॑ प्रजा॒यन्त॑ इति॒ परा॑न॒न्विति॑
 ब्रू॒याद्-यद्-गृ॒ह्णात्य॑द्भ्यस्त्वौष॑धी॒भ्यो गृ॒ह्णामी॑ति॒ तस्मा॑द॒द्भ्य

ओष॑धयः॒ सं॒भव॑न्ति॒ यद्-गृ॒ह्णा॑त्योष॒धीभ्य॑स्त्वा प्र॒जाभ्यो॑ गृ॒ह्णामी॑ति॒
तस्मा॑दोष॒धयो॑ म॒नुष्या॑णाम॒न्नं यद्-गृ॒ह्णा॑ति प्र॒जाभ्य॑स्त्वा
प्र॒जाप॑तये गृ॒ह्णामी॑ति॒ तस्मा॑त् प्र॒जाप॑तिं प्र॒जा अनु॑ प्र॒जाय॑न्ते ॥ 18

(अभि॑जित्यै - भव॑न्त्योष॒धयो - ऽष्टा च॑त्वारि॒ंशच्च॑) (A6)

TS 3.3.7.1

प्र॒जाप॑तिर्दे॒वासु॑रान॒ सृज॑त तदनु॒ यज्ञो॑ऽसृज्यत॒ यज्ञं॑ छन्दा॒ँसि॒
ते वि॒ष्वज्ज्यो॑ व्य॒क्राम॑न्थ् सोऽसु॒राननु॑ य॒ज्ञोऽपा॑क्रामद्-य॒ज्ञं छन्दा॒ँसि॒
ते दे॒वा अ॑मन्यन्ता॒मी वा इ॒दम॑भूवन्. यद्-वय॑ँ स्म इति॒ ते
प्र॒जाप॑तिमुपा॒ऽधाव॑न्थ् सोऽब्र॑वीत्-प्र॒जाप॑तिश्छ॒न्दसां॑ वी॒र्य॑मादाय॒
तद्वः॑ प्र दा॒स्यामी॑ति॒ स छ॒न्दसां॑ वी॒र्य॑ - [ ] 19

TS 3.3.7.2

मा॒दाय॑ तदे॒भ्यः प्रा॑यच्छत् तदनु॒ छन्दा॒ँस्यपा॑ऽक्रामन् छन्दा॒ँसि॒
य॒ज्ञस्ततो॑ दे॒वा अ॑भवन् परा॒ऽसुरा॑ य ए॒वं छ॒न्दसां॑ वी॒र्यं॑ वेदा॒ऽऽ
श्रा॒वया॑ऽस्तु श्रौष॒ड् यज॑ ये यजामहे वषट्कारो भव॑त्यात्मना परा॒ऽस्य॒

भ्रातृ॒व्यो भ॒वति॑ ब्र॒ह्मवा॒दिनो॑ वदन्ति॒ कस्मै॒ कम॑द्ध्व॒र्युरा श्राव॑यतीति॒
छन्द॑सां वी॒र्याये॑ति ब्रूयादे॒ तद् वै - [ ] 20

TS 3.3.7.3

छन्द॑सां वी॒र्यमा॑ श्राव॒याऽस्तु॑ श्रौष॒ङ् यज॑ ये यजामहे वषट्कारो
य ए॒वं वे॒द स॒वीर्यै॑रे॒व छन्दो॑भिरर्चति॒ यत् किं॑ चार्चति॒ यदिन्द्रो॑
वृ॒त्रम॑हन्न-मे॒द्ध्यं तद्-यद्-यती॑नपावपद-मे॒द्ध्यं तदथ॑ कस्मा॒दैन्द्रो॑
य॒ज्ञ आ स॑ऽस्थातो॒रित्या॑हुरिन्द्रस्य॒ वा ए॒षा य॒ज्ञिया॑ तनूर्यद्-
य॒ज्ञस्तामे॒व त ( ) द्यज॑न्ति य ए॒वं वे॒दोपै॑नं य॒ज्ञो न॑मति ॥ 21

(छन्द॑सां वी॒र्य - वा - ए॒व त - द॒ष्टौ च॑) (A7)

TS 3.3.8.1

आ॒युर्दा॑ अ॒ग्ने ह॒विषो॑ जुषा॒णो घृ॒तप्र॑तीको घृ॒तयो॑निरेधि ।
घृ॒तं पी॒त्वा मधु॑चारु॒ गव्यं॑ पि॒तेव॑पु॒त्रम॑भि रक्षतादिमं ॥
आ वृ॑श्च्यते॒ वा ए॒तद्-यज॑मानोऽग्नि॒भ्यां य॑दे॒नयोः॑ शृ॒तं
कृ॒त्याथाऽन्य॑त्रा-वभृ॒थम॑वैत्या॒युर्दा॑ अ॒ग्ने ह॒विषो॑ जुषा॒ण
इ॒त्यव॑भृ॒थम॑वैष्यन् जुहु॒यादा॑हु॒त्यैवै॑नौ शमयति॒ नाऽऽ*र्ति॑माच्छति॒
यज॑मानो॒ यत् कु॑सीद - [ ] 22

TS 3.3.8.2

म॒प्र॒ती॒तं म॒यि ये॒न य॒मस्य॑ ब॒लिना॑ च॒रामि॑ ।
 इ॒है॒व सन् नि॒रव॑दये॒ तदे॒तत् तद॑ग्ने॒ अनृ॑णो भ॒वामि॑ ।
 वि॒श्वलो॑प वि॒श्वदा॑वस्य॒ त्वा ऽऽस॑ञ्जु॒होम्य॑ग्धादे॒को ऽहु॑तादे॒कः
 स॒मस॑नादे॒कः ।
 ते॒नः कृ॑ण्वन्तु भे॒षज॑ꣳ स॒दः स॒हो वरे॑ण्यं ॥
 अ॒यं नो॒ नभ॑सा पु॒रः स॒ꣳस्फा॑नो॒ अभि॑ र॒क्षतु॑ ।
 गृ॒हाणा॑म॒सम॑त्यै॒ ब॒हवो॑ नो गृ॒हा अ॑सन् ॥
 स त्व॒न्नो – [ ] 23

TS 3.3.8.3

नभ॑सस्प॒त ऊ॒र्जं नो॑ धेहि॒ भद्र॑या ॥
 पु॒न॒र्नो न॒ष्ट॒मा कृ॑धि पु॒न॒र्नो र॑यि॒मा कृ॑धि ॥
 दे॒व स॒ꣳस्फा॑न स॒हस्र॑पोष॒स्येशि॑षे स नो रा॒स्वाऽज्या॑निꣳ रा॒यस्पोष॑ꣳ
 सु॒वीर्य॑ꣳ सँव॑त्स॒रीणाꣳ स्व॑स्तिं ॥

अ॒ग्नि॒र्वा॒व य॒म इ॒यं य॒मी कु॒सीदं॑ वा ए॒तद्-य॒मस्य॑ य॒ज॒मा॒न आ द॒त्ते
यदो॑ष॒धीभि॒र्वेदि॑ स्तृ॒णाति॑ यदनु॑पौष्य प्रया॒याद्ग्री॑वब॒द्धमे॑न - [ ] 24

TS 3.3.8.4

म॒मुष्मिन्॑ लो॒के ने॑नीये॒रन् यत् कु॒सीद॑मप्र॒तीत्तं॑ मयी॒त्युपौ॑षती॒हैव
सन् य॒मं कु॒सीदं॑ नि॒रव॑दा॒यानृ॑णः सु॒वर्गं॑ लो॒कमे॑ति॒यदि॑ मि॒श्रमि॑व
चरे॑दज्ज॒लिना॒ सक्तू॑न् प्र॒दाव्ये॑ जुहु॒यादे॑ष वा अ॒ग्निर्वै॑श्चा॒नरो॑ यत्
प्र॒दाव्यः॑ स ए॒वैन॑स्व॒दय॑त्य॒ह्नां वि॒धान्या॑-मे॒काष्ट॑का॒याम॒पूपं॑ चतुः

शरा॑वं प॒क्त्वा प्रा॒तरे॒तेन॑ कक्ष॒मुपौ॑षेद्यदि - [ ] 25

TS 3.3.8.5

द॒हति॑ पु॒ण्य॒समं॑ भव॒ति यदि॑ न द॒हति॑ पा॒प॒सम॑मे॒तेन॑ ह॒स्म वा ऋ॑षयः
पु॒रा वि॒ज्ञाने॑न दी॒र्घस॑त्रमु॒प यन्ति॑ यो वा उप॒द्रष्टा॑रमु॒प-
श्रो॒तार॑मनु॒ख्याता॑रं वि॒द्वान् य॑ज॒ते स॒ममु॑ष्मिन् लो॒क इ॑ष्टापूर्ते॒न
ग॒च्छते॑ऽग्नि॒र्वा उप॑द्र॒ष्टा वा॒युरु॑पश्रो॒ता ऽऽदि॒त्योऽनु॑ख्या॒ता तान्॑ य
ए॒वं वि॒द्वान् य॑ज॒ते स॒ममु॑ष्मिन् लो॒क इ॑ष्टापूर्ते॒न ग॒च्छते॑ ऽयं
नो॒ नभ॑सा पु॒र - [ ] 26

TS 3.3.8.6

इ॒त्या॒हा॒ग्नि॒र्वै न॒भ॒सा पु॒रौ॑ऽग्नि॒मे॒व तदा॑है॒तन्मे॑ गो॒पा॒ये॒ति स त्वं नो॑
न॒भ॒स॒स्प॒त इ॒त्या॒ह वा॒युर्वै न॒भ॒स॒स्प॒ति॒र्वा॒यु॒मे॒व तदा॑है॒तन्मे॑ गो॒पा॒ये॒ति
दे॒व स॒ऽस्फा॒ने॒त्या॒हा॒ऽसौ वा आ॒दि॒त्यो दे॒वः स॒ऽस्फा॒न आ॒दि॒त्य॒मे॒व
तदा॑है॒तन्मे॑ गो॒पा॒ये॒ति ॥ 27

(कु॒सी॒दं - त्वं न - ए॒न - मो॒षे॒द्यदि॑ - पु॒र - आ॒दि॒त्य॒मे॒व तदा॑है
तन्मे॑ गो॒पा॒ये॒ति) (A8)

TS 3.3.9.1

ए॒तं य॑ु॒वा॒नं परि॑ वो द॒दामि॑ ते॒न क्री॑ड॒न्ती॑श्च॒रत॑ प्रि॒येण॑ ।
मा नः॑ शा॒प्त ज॒नुषा॑ सु॒भागा॑ रा॒य॒स्पो॒षेण॑ स॒मिषा॑ म॒देम॑ ॥
नमो॑ म॒हि॒म्न उ॒त चक्षु॑षे ते म॒रुतां॑ पि॒त॒स्तद॒हं गृ॑णामि ।
अ॒नु म॒न्य॒स्व सु॒यजा॑ य॒जाम॑ जुष्टं दे॒वाना॑मि॒दम॑स्तु ह॒व्यं ॥
दे॒वाना॑मेष॑ उ॒प॒नाह॑ आ॒सीद॒पां गर्भ॑ ओष॒धीषु॑ न्य॒क्तः ।
सोम॑स्य द्र॒प्सम॑वृणी॒त पू॒षा - [ ] 28

TS 3.3.9.2

बृ॒हन्न॑द्रि॒रभ॑वत् तदे॒षां ॥

पि॒ता व॒थ्स॑नां॒ पति॑र॒घ्निया॑नाम॒थो पि॒ता म॒हतां॑ ग॒र्गरा॑णां ।

व॒थ्सो ज॑रायु॒ प्रति॑धुक् पी॒यूष॑ आ॒मिक्षा॑ मस्तु॒ घृत॑मस्य॒ रेतः॑ ॥

त्वां गा॒वोऽवृ॑णत॒ राज्या॑य॒ त्वां ह॑वन्त॒ मरु॑तः स्व॒र्काः ।

व॒र्ष्मन् क्ष॑त्रस्य॒ ककु॑भि॒ शिश्रि॑याणस्ततो॒ न उ॒ग्रो वि॑ भ॒जा व॑सूनि ॥

व्य॒द्धेन॑ वा ए॒ष प॒शुना॑ यज॒ते य॒स्यैता॑नि॒ न क्रि॒यन्त॑ ए॒ष ( )

ह त्वै॑ समृद्धेन॑ यज॒ते य॒स्यैता॑नि॒ क्रि॒यन्ते॑ ॥ 29

(पू॒षा - क्रि॒यन्त॑ ए॒षो - ऽष्टौ॑ च) (A9)

TS 3.3.10.1

सू॒र्यो दे॒वो दि॒विष॑द्भ्यो॒ धा॒ता क्ष॑त्राय॒ वा॒युः प्र॒जाभ्यः॑ ।

बृ॒हस्प॑तिस्त्वा॒ प्रजा॑प॒तये॒ ज्योति॑ष्मतीं जुहोतु ॥

यस्या॑स्ते॒ हरि॑तो॒ गर्भो॑ऽथो॒ योनि॑र्हि॒रण्य॑यी ।

अ॒ङ्गान्य॑हु॒ता य॒स्यै तां॑ दे॒वैः स॑मजीगमं ॥

आ॒ वर्त॑न॒ वर्त॑य॒ नि नि॑वर्त॒न वर्त॑येन्द्र॒ नर्द॑बुद ।

भू॒म्याश्च॑त॒स्रः प्र॒दिश॑स्ताभि॒रा वर्त॑या पुनः ॥

वि ते भिनद्मि त॒करीं॑ वि॒योनिं॑ वि॒ गवी॑न्यौ ।

वि – [ ] 30

TS 3.3.10.2

मा॒तर॒ञ्च पु॒त्रं च॒ वि गर्भं॑ च॒ ज॒रायु॑ च ॥

ब॒हिस्ते॑ अस्तु॒ बालि॑ति ॥

उ॒रु॒द्र॒प्सो वि॒श्वरू॑प इ॒न्दुः प॑व॒मानो॒ धी॒र आ॑न॒ञ्ज गर्भं॑ ॥

ए॒क॒पदी॑ द्वि॒पदी॑ त्रि॒पदी॑ चतु॒ष्पदी॑ पञ्च॒पदी॑ षट्पदी॑

स॒प्त॒प॒द्य॒ष्टा॒पदी॑ भु॒वना॑ऽनु प्रथ॒ता॒ स्वाहा॑ ॥

म॒ही द्यौः पृ॑थि॒वी च॒ न इ॒मं य॒ज्ञं मि॑मिक्षतां ।

पि॒पृ॒ता॒न्नो भ॑री॒मभिः॑ ॥ 31

(ग॒वि॒न्यौ वि – चतु॑श्च॒त्वारि॑ञ्च) (A10)

TS 3.3.11.1

इ॒दं वा॑मा॒स्ये ह॒विः प्रि॒यमि॑न्द्रा॒बृह॑स्पती ।

उ॒क्थं म॑दश्च॒ शस्य॑ते ॥

अ॒यं वा॑ परि॒ षि॑च्यते॒ सोम॑इन्द्रा॒बृह॑स्पती ।

चारु॒र्मदा॒य पी॒तये ॥

अ॒स्मे इन्द्रा॑बृहस्पती॒ रयिं॑ ध॒त्तं श॒त॒ग्वि॒नं ॥

अश्वा॑वन्तं॒ सह॒स्रि॒णं ॥

बृह॒स्पति॑र्नः॒ परि॑पातु प॒श्चादु॒तोत्तर॑स्मा॒दध॑राद॒घायोः॑ ।

इन्द्रः॑ पु॒रस्ता॑दु॒त म॑द्ध्यतो॒ नः स॒खा स॒खिभ्यो॑ वरि॒वः कृ॑णोतु ॥

वि ते॒ विष्व॒ग्वात॑जूतासो अ॒ग्ने भा॒मासः॑ – [ ] 32

TS 3.3.11.2

शु॒चे शु॒चय॑श्चरन्ति ।

तुवि॒म्रक्षा॑सो दि॒व्या न॑व॒ग्वा व॑ना॒ वन॑न्ति धृ॒षता॑ रु॒जन्तः॑ ॥

त्वा॒मग्ने॑ मा॒नुषी॑रीडते॒ विशो॑ हो॒त्रावि॑दं वि॒विचि॑ र॒त्नधा॑त॒मं ।

गुहा॑ सन्तं सु॒भग॑ वि॒श्वदर्श॑तं तु वि॒ष्मण॑सं सु॒यजं॑ घृ॒तश्रि॑यं ॥

धा॒ता द॑दातु नो र॒यिमी॑शा॒नो ज॑ग॒तस्प॑तिः ।

स नः॑ पू॒र्णेन॑ वा॒वनत् ॥

धा॒ता प्र॒जाया॑ उ॒त रा॒य ई॒शे धा॑तेदं वि॒श्वं भु॑वनं ज॒जान॑ ।

धा॒ता पु॒त्रं य॑ज॒मानाय॑ दा॒ता – [ ] 33

TS 3.3.11.3

तस्मा॑ उ॒ ह॒व्यं॑ घृ॒तव॑द्विधेम ॥
 धा॒ता द॑दातु नो॒ रयिं॑ प्रा॒चीं॑ जी॒वातु॑मक्षितां ।
 वयं॑ दे॒वस्य॑ धीमहि सु॒मति॑ꣳ स॒त्यरा॑धसः ॥
 धा॒ता द॑दातु दा॒शुषे॑ वसू॒नि प्र॒जाका॑माय मी॒ढुषे॑ दुरो॒णे ।
 तस्मै॑ दे॒वा अ॒मृताः॑ सँव्ययन्तां॒ विश्वे॑ दे॒वासो॑ अ॒दितिः॑ स॒जोषाः॑ ॥
 अनु॑ नोऽद्याऽनु॒मतिर्य॑ज्ञं दे॒वेषु॑ मन्यतां ।
 अ॒ग्निश्च॑ ह॒व्यवा॑हनो॒ भवतां॑ दा॒शुषे॑ मयः ॥
 अ॒न्विद॑नुमते त्वं – [ ] 34

TS 3.3.11.4

म॒न्यासै॑ शञ्चनः कृ॒धि ।
 क्र॒त्वे द॑क्षाय नो हि॒नु प्र॒ण आ॒यूꣳषि॑ तारिषः ॥
 अनु॑ म॒न्यता॑-म॒नुम॑न्यमाना प्र॒जाव॑न्तꣳ रयि॒मक्षी॑यमाणं ।
 तस्यै॑ व॒यꣳ हे॒डसि॑ माऽपि भू॒म सा नो॑ दे॒वी सु॒हवा॑ शर्म॒ यच्छ॑तु ॥

यस्यामिदं प्रदिशि यद्विरोचतेऽनुमतिं प्रति भूषन्त्यायवः ।

यस्या उपस्थ उर्वन्तरिक्षं सा नो देवी सुहवा शर्म यच्छतु ॥ 35

TS 3.3.11.5

राकामहं सुहवां सुष्टुती हुवे शृणोतु नः सुभगा बोधतु त्मना ।

सीव्यत्वपः सूच्याऽच्छिद्यमानया ददातु वीरं शतदायमुक्थ्यं ॥

यास्ते राके सुमतयः सुपेशसो याभिर्ददासि दाशुषे वसूनि ।

ताभिर्नो अद्य सुमना उपागहि सहस्रपोषं सुभगे रराणा ॥

सिनीवालि >¹, या सुपाणिः >² ॥

कुहूमहं सुभगां विद्वनापसमस्मिन् यज्ञे सुहवां जोहवीमि ।

सा नो ददातु श्रवणं ( ) पितृणां तस्यास्ते देवि हविषा विधेम ॥

कुहू-देवानाममृतस्य पत्नी हव्या नो अस्य हविषश्चिकेतु ।

सं दाशुषे किरतु भूरि वामं रायस्पोषं चिकितुषे दधातु ॥ 36

(भामासो - दाता - त्व - मन्तरिक्षं सा नो देवी सुहवा शर्म

यच्छतु - श्रवणं - चतुर्विंशतिश्च) (A11)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(अग्ने॑ तेज॑स्विन् - वा॒यु - र्वस॑वस्त् - वैत॑द्वा अ॒पां - वा॒युर॑सि
प्रा॒णो ना॑म - दे॒वा वै य॑द्य॒ज्ञेन॑ - प्र॒जाप॑ति दे॒वासु॑रा - ना॒युर्दा॑ -
ए॒तं यु॑वा॒नञ् - सू॒र्यो दे॒व - इ॒दं वा॑ - मे॒काद॑श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(अग्ने॑ तेज॑स्विन् - वा॒युर॑सि - छ॒न्दसां॑ वी॒र्यं॑ - मा॒तर॑ञ्च -
षट्त्रि॑ंशत्)

First and Last Padam of Third Prasnam of Kanda 3 :-

(अग्ने॑ तेज॑स्विञ् - श्रि॒कितु॑षे दधातु)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां तृतीयकाण्डे तृतीयः प्रश्नः समाप्तः ॥

3.3.1 Appendix

3.3.11.5 – सिनी॑वालि > ¹, या सु॑पाणिः > ²

सिनी॑वालि पृथु॑ष्टुके॒ या दे॒वाना॑मसि॒ स्वसा॑ ॥

जुष॑स्व ह॒व्य माहु॑तं प्र॒जां दे॒वि दिदि॑ड्ढि नः ॥

या सु॑पाणिः स्व॒ङ्गुरिः सु॒षूमा॑ बहु॒सूवरी॑ ।

तस्यै॑ वि॒श्व॒न्नियै॑ ह॒विः सिनी॑वा॒ल्यै जु॑होतन ॥

(Appearing in TS- 3.1.11.4)

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं

3.4 तृतीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः – इष्टिहोमाभिधानं

TS 3.4.1.1

वि वा ए॒तस्य॑ य॒ज्ञ ऋ॑द्ध्यते यस्य॑ ह॒विर॑तिरिच्यते॒ सूर्यो॑ दे॒वो
दि॒विष॑द्भ्य इत्याह॒ बृह॑स्पतिना चै॒वास्य॑ प्र॒जाप॑तिना च य॒ज्ञस्य॑
व्यृ॒द्धम॑पि वपति॒ रक्षा॑ँसि वा ए॒तत् प॑शुँ सचन्ते॒ यदे॑कदे॒वत्य॑
आल॑ब्धो भू॒यान् भ॑वति॒ यस्या॑स्ते ह॒रितो॑ गर्भ॒ इत्याह॑ दे॒वत्रै॑वैनानां॑
गम॑यति॒ रक्ष॑साम॒पह॑त्या आ॒ वर्त॑न वर्त॒येत्याह॑ – [ ] 1

TS 3.4.1.2

ब्र॒ह्मणै॒वैन॑मा॒ वर्त॑यति॒ वि ते॑ भि॒नद्भि॑ त॒करी॑मित्याह॒ यथा॑य॒जुरे॒वैत॑दु-
रु॒द्रप्सो॑ वि॒श्वरू॑प इ॒न्दुरि॑त्याह॒ प्र॒जा वै प॑शव॒ इन्दुः॑ प्र॒जयै॒वैनं॑
प॒शुभिः॑ स॒मर्ध॑यति॒ दिवं॑ वै य॒ज्ञस्य॑ व्यृ॒द्धं ग॑च्छति॒ पृथि॒वीम॑तिरिक्तं॒
तद्य॑न्न श॒मये॒दार्ति॑मा॒र्च्छेद्-य॑ज॒मानो॑ म॒ही द्यौः॑ पृथि॒वीच॑ न
इत्या॑ – [ ] 2

TS 3.4.1.3

ह॒ द्या॒वापृ॒थि॒वीभ्या॑मे॒व य॒ज्ञस्य॑ व्यृ॒द्धं चाति॑रिक्तं च शमयति
 नाऽऽ*ति॑माच्छति॒ यज॑मानो भस्म॒नाऽभि॑ समू॒हति॑ स्व॒गाकृ॑त्या अथो
 अन॒योर्वा ए॒ष गर्भो॑ऽनयो॒रेवैनं॑ दधाति॒ यद॒वद्ये॑दति॒ तद्रे॑चयेद्यन्नावद्येत्
 प॒शो॒राल॑ब्धस्य नाव॒ द्येत् पु॒रस्ता॒न्नाभ्या॑ अन्यद॒वद्ये॑दुपरि॒ष्टादन्य॑त्
 पु॒रस्ता॒द्वै नाभ्यै॑ – [ ] 3

TS 3.4.1.4

प्रा॒ण उप॑रि॒ष्टाद॒पानो॑ या॒वाने॒व प॒शुस्त॑स्याव॒ द्यति॑ वि॒ष्णवे॑ शि॒पिवि॑ष्टाय
 जुहोति॒ यद्वै य॒ज्ञस्या॑तिरिच्यते॒ यः प॒शोर्भू॑मा या पु॒ष्टिस्तद्-वि॑ष्णुः
 शि॒पिवि॑ष्टो ऽति॒रिक्त॑ ए॒वाति॑रिक्तं दधात्यतिरिक्तस्य शान्त्या
 अ॒ष्टाप्रू॒ङ्ढि॑रण्यं दक्षि॒णाऽष्टा॑पदी ह्येषा ऽऽत्मा नवमः प॒शो॒राप्त्या॑
 अन्त॑रक्रोश उ॒ष्णीषे॑णाऽऽ*वि॒ष्टितं॑ भवत्ये॒वमि॑व हि प॒शुरु॑ल्बमि॒व ( )
 च॒र्म॑व मा॒समि॑वा॒स्थी॑व या॒वाने॒व प॒शुस्त॑माप॒त्वाऽव॑ रुन्धे॒यस्यै॑षा
 य॒ज्ञे प्रा॑यश्चि॒त्तिः क्रि॒यत॑ इ॒ष्ट्वा व॑सी॒यान् भ॑वति ॥ 4

(व॒र्तय॑त्याह॒-न॒ इति॑-वै॒ नाभ्या॑-उल्ब॑मिवै॒-कवि॑श्शतिश्च) (A1)

TS 3.4.2.1

आ॒ वा॒यो भू॒ष शु॒चिपा॒ उप॒ नः स॒हस्रं॑ ते॒ नि॒युतो॑ वि॒श्ववार॑ ।
 उ॒पो ते॒ अ॒न्धो म॒द्यम॑यामि॒ यस्य॑ दे॒व द॒धिषे॑ पूर्व॒पेयं॑ ॥
 आ॒कू॒त्यै त्वा॒ कामा॑य त्वा॒ समृ॑धे त्वा॒ कि॒क्कि॒टा ते॒ मनः॑ प्र॒जाप॑तये
 स्वा॒हा कि॒क्कि॒टा ते॒ प्रा॒णं वा॒यवे॑ स्वा॒हा कि॒क्कि॒टा ते॒ चक्षुः॑ सू॒र्याय॑
 स्वा॒हा कि॒क्कि॒टा ते॒ श्रो॒त्रं द्या॒वापृ॑थि॒वीभ्या॑ स्वा॒हा कि॒क्कि॒टा ते॒
 वा॒च सर॑स्वत्यै स्वा॒हा- [ ] 5

TS 3.4.2.2

त्वं तु॒रीया॑ व॒शिनी॑ व॒शाऽसि॑ स॒कृद्य॑त् त्वा॒ मन॑सा॒ गर्भ॑ आऽश॑यत् ।
 व॒शा त्वं वा॒शिनी॑ ग॒च्छ दे॒वान्थ्-स॒त्याः स॒न्तु य॑ज॒मान॑स्य॒ कामाः॑ ॥
 अ॒जाऽसि॑ रयि॒ष्ठा पृ॑थि॒व्या सी॑दो॒र्ध्वाऽन्त॑रि॒क्षमु॑प॒ तिष्ठ॑स्व दि॒वि ते॒
 बृ॒हद्भाः॑ ॥
 त॒न्तुं त॒न्वन् र॑ज॒सो भा॒नुम॑न्वि॒हि ज्यो॑तिष्म॒तः प॒थो र॑क्ष धि॒या कृ॒तान् ॥

अनु॒ल॒ब्ध॒णं॑ व॒यत॑ जो॒गु॒वा॒मपो॑ म॒नु ( ) भ॒व ज॒नया॑ दै॒व्यं ज॒नं ॥

म॒नसो॑ ह॒विर॑सि प्र॒जाप॑तेर्व॒र्णो गा॒त्राणां॑ ते गा॒त्रभा॑जो भू॒यास्म ॥ 6

(सर॑स्वत्यै स्वाहा – म॒नु – स्त्रयो॑दश च) (A2)

TS 3.4.3.1

इ॒मे वै स॒हाऽऽ*स्तां॑ ते वा॒युर्व्य॑वात् ते गर्भ॑मदधातां त॒ꣳ सोमः॑
प्रा॒ज॒नय॑-द॒ग्निर॑ग्रसत स ए॒तं प्र॒जाप॑तिराग्नेय-म॒ष्टाक॑पालमपश्यत् तं
नि॒रव॑पत् तेनै॒वैना॑मग्नेरधि नि॒रक्री॑णात् तस्मा॒दप्य॑न्यदे॒वत्या॑मा॒लभ॑मान
आग्ने॑यम॒ष्टाक॑पालं पु॒रस्ता॑न्निर्व॒पेद॑ग्नेरे॒वैना॑मधि
निष्क्री॑याऽऽल॒भते॑ यद् - [ ] 7

TS 3.4.3.2

वा॒युर्व्य॑वात् तस्मा॒द्-वा॒यव्या॑ यदि॒मे गर्भ॑मदधातां तस्मा॒द्-
द्या॒वापृ॑थिव्या यथ् सोमः प्रा॒ज॒नय॑द॒ग्निर॑ग्रसत तस्मा॒दग्नी॑षोमीया
यद॒नयो॑र्वि॒यत्यो॑र्वा॒गव॑दत् तस्मा॒थ् सा॒रस्व॑ती यत् प्र॒जाप॑तिराग्नेरधि
नि॒रक्री॑णात् तस्मा॒त् प्रा॒जाप॑त्या सा वा ए॒षा सर्व॑दे॒वत्या॑ यद॒जा व॑शा
वा॒यव्या॑मा ल॒भेत॑ भू॒तिकामो॑ वा॒युर्वै क्षे॑पिष्ठा दे॒वता॑ वा॒युमे॒व
स्वेन॑- [ ] 8

TS 3.4.3.3

भाग॑धेये॒नोप॑ धावति॑ स ए॒वैनं॑ भूतिं॑ गमयति॑ द्यावापृ॑थिव्या॒मा ल॑भेत
 कृ॒षमा॑णः प्रति॒ष्ठाका॑मो दि॒व ए॒वास्मै॑ पर्ज॒न्यो वर्॑षति व्य॒स्यामो॑षधयो
 रोह॑न्ति सम॒र्धुक॑मस्य स॒स्यं भ॑वत्यग्नी॒षोमी॒यामा ल॑भेत यः
 काम॑येतान्न॒वानन्ना॑दः स्यामि॒त्यग्नि॑नै॒वान्न॑मव रुन्धे
 सोमे॑नान्नाद्य-मन्न॒वाने॒वान्ना॑दो भवति॑ सार॒स्वती॒मा ल॑भेत य - [ ] 9

TS 3.4.3.4

ई॒श्वरो॑ वा॒चो व॑दि॒तोः सन् वाचं॑ नव॒देद्-वा॒ग्वै सर॑स्वती सर॒स्वतीमे॒व
 स्वेन॑ भा॒गधे॒येनो॑प धावति॑ सैवास्मिन् वाचं॑ दधाति॑ प्राजाप॒त्यामा
 ल॑भेत यः काम॑येतानभिजितमभि जये॒यमि॑ति प्रजापतिः॑ सर्वा॑ दे॒वता॑
 दे॒वता॑भिरे॒वा-न॑भिजितमभि जयति॑ वाय॒व्योपा॑करोति
 वायो॑रे॒वैनाम॑व॒रुद्ध्य॑ऽऽ*ल॒भत आ॑कू॒त्यै त्वा॒ कामा॑य त्वे - [ ] 10

TS 3.4.3.5

त्याह॑ यथा॒यजु॒रेवै॒तत् कि॑क्किटा॒कारं जु॑होति किक्किटा॒कारेण॑ वै ग्रा॒म्याः
 प॒शवो॑ रमन्ते प्राऽऽ*र॒ण्याः प॑तन्ति यत् किक्किटा॒कारं जु॑होति

ग्रा॒म्याणां॑ प॒शूनां॑ धृ॒त्यै पर्य॑ग्नौ क्रि॒यमा॑णे जु॒होति जी॒वन्तीमे॒वैनाꣳ
सु॒वर्गं॑ लो॒कं ग॑मयति त्वं तु॒रीया व॑शिनी व॒शाऽसी॑त्याह दे॒वत्रै॒वैनाꣳ
ग॑मयति स॒त्याः स॑न्तु यज॒मान॑स्य का॒मा इ॒त्याहै॒ष वै का॒मो -[ ] 11

TS 3.4.3.6

यज॒मान॑स्य यद॒नार्त॑ उ॒दृचं॑ गच्छति तस्मा॑दे॒वमा॑हाऽजाऽसि रयि॒ष्ठेत्या॑है
ष्वे॒वैनाꣳ लो॒केषु॑ प्रति॒ष्ठाप॑यति दि॒वि ते बृ॒हद्वा इ॒त्याह सु॒वर्ग ए॒वास्मै
लो॒के ज्योति॑र् दधाति तन्तुं तन्वन् रज॒सो भा॒नुम॑न्विहीत्याहे॒माने॒वास्मै
लो॒कान् ज्योति॑ष्मतः करोत्यनु॒ल्बणं॑ व॒यत॑ जोगु॒वाम॑प इत्या- [ ] 12

TS 3.4.3.7

-ह यदे॒व य॒ज्ञ उ॒ल्बणं॑ क्रि॒यते तस्यै॒वैषा शान्ति॑र्मनु॒र्भव
ज॒नया॒ दै॒व्यं ज॒नमि॑त्याह मा॒नव्यो॑ वै प्र॒जास्ता ए॒वाऽऽ*द्याः
कुरु॑ते म॒नसो॑ ह॒विरसी॑त्याह स्व॒गाकृ॑त्यै गा॒त्राणां॑ ते गा॒त्रभा॑जो
भूया॑स्मेत्याहाऽऽ*शि॒षमे॒वैता॑मा शा॒स्ते तस्यै॒वा ए॒तस्या
ए॒कमे॒वा-दे॒वय॑जनं य॒दाल॑ब्धायाम॒भ्रो - [ ] 13

TS 3.4.3.8

भवति॑ य॒दाल॑ब्धायाम॒भ्रः स्या॒दप्सु॑ वा॒प्रवेश॑येथ् सर्वा॑ँ वा
 प्रा॒श्जी॒याद्य॒दप्सु॑ प्र॒वेश॑येद्य॒ज्ञवे॑शसं॒ कुर्या॑थ् सर्वा॑मेव
 प्रा॒श्जी॒यादिन्द्रि॒यमे॒वाऽऽ*त्मन्॑ धत् ते सा वा ए॒ष त्रया॑णामे॒वाव
 रुद्धा॑ सँव॒थ्सर॑सदः॒ सह॑स्रया॒जिनो॑ गृहमे॒धिनस्त॑ ए॒वैतया॑
 यजे॑रन् तेषा॑मे॒वैषाऽऽप्ता॑ ॥ 14

(यथ् - स्वेन॑ - सार॑स्वतीमा ल॒भेत॑ यः - कामा॑य त्वा - कामो॑ -
 ऽप॒ इत्य॑ - भ्रो - द्विच॑त्वारि॒ंशच्च॑) (A3)

TS 3.4.4.1

चित्तं॑ च चित्ति॑श्चा ऽऽ*कू॒तं चाऽऽ*कू॒तिश्च॑ वि॒ज्ञातं॑ च वि॒ज्ञानं॑ च
 मनश्च॑ शक्वरी॑श्च दर्श॑श्च पूर्ण॑मासश्च बृह॑च्च रथ॒न्तरं॑ च
 प्र॒जाप॑तिर्ज॒यानिन्द्रा॑य वृ॒ष्णो प्रा॑यच्छदु॒ग्रः पृ॑तनाज्येषु॒ तस्मै॑ वि॒शः
 सम॑नमन्त॒ सर्वाः॑ स उ॒ग्रः स॒हि ह॒व्यो ब॒भूव॑दे॒वासुराः॑ सँय॑त्ता
 आ॒सन्थ्स॑ इन्द्रः॒ प्र॒जाप॑तिमु॒पा ( ) धा॒वत् तस्मा॑ ए॒ताञ्ज॑यान्

प्रायच्छत् तानजुहोत् ततो वै देवा असुरानजयन्. यदजयन् तज्जयानां
जयत्व७ स्प॒र्द्ध॑मानेनै॒ते हो॑तव्या॒ जय॑त्ये॒व तां पृ॑तनां ॥ 15

(उप – पञ्चविंशतिश्च) (A4)

TS 3.4.5.1

अ॒ग्नि॒र्भू॒ता॒ना॒मधि॑पतिः॒ समा॑ऽव॒त्विन्द्रो॑ ज्येष्ठानां॑ य॒मः पृ॑थि॒व्या
वा॒यु॒रन्त॑रिक्षस्य॒ सूर्यो॑ दि॒वश्च॒न्द्रमा॑ नक्ष॒त्राणां॑ बृ॒हस्प॑तिर्ब्रह्म॒णो
मि॒त्रः स॒त्यानां॑ व॒रु॒णोऽपा॑ ७ स॒मुद्रः॑ स्रो॒त्याना॑मन्न॒ ७
सा॒म्राज्या॑नामधिपति॒ तन्मा॑ऽवतु॒ सोम॑ ओष॒धीना॑ ७ स॒विता॑ प्र॒सवा॑ना ७
रु॒द्रः प॑शूनां॒ त्वष्टा॑ रू॒पाणां॑ वि॒ष्णुः प॑र्व॒तानां॑ म॒रुतो॑
ग॒णाना॑मधिपतयस्ते मा॒वन्तु॑ पि॒तरः॑ पि॒ताम॑हाः प॒रेऽव॑रे ( )
त॒तास्त॑तामहा॒ इह॑ मा॒ऽवत॑ ।

अ॒स्मिन् ब्र॑ह्मन्न॒स्मिन् क्ष॒त्रेऽस्या॑-मा॒शिष्य॑स्यां पु॒रोधा॑याम॒स्मिन्-
क॒र्मन्न॑स्यां दे॒वहू॑त्यां ॥ 16

(अ॒वरे॑ – स॒प्तद॑श च) (A5)

TS 3.4.6.1

दे॒वा वै यद्य॒ज्ञेऽकुर्व॑त तद॒सुरा अकुर्व॑त ते दे॒वा
 ए॒तान॑भ्या॒ताना॑नपश्यन्- तान॑भ्यातन्वत यद्दे॒वानां॑ कर्माऽऽ*सी॒दाद॑र्ध्यत
 तद्यद॒सुराणां॑ न तदा॑र्ध्यत येन कर्म॒णेश्च॑र्सेत् तत्र होत॒व्या ऋ॒द्ध॒नोत्ये॒व
 तेन कर्म॑णा यद्वि॒श्वे दे॒वाः स॒मभ॑रन् तस्मा॑-दभ्या॒ताना॑ वैश्वदे॒वाय॑त्-
 प्र॒जाप॑तिर्ज॒यान् प्राय॑च्छत् तस्मा॒ज्जयाः॑ प्राजाप॒त्या - [ ] 17

TS 3.4.6.2

यद्-रा॒ष्ट्रभृ॑द्भी रा॒ष्ट्रमाऽद॑दत् तद्-रा॒ष्ट्रभृ॑तां रा॒ष्ट्रभृ॑त्त्वं ते दे॒वा
 अ॒भ्याता॑नैर॒सुरान॑भ्यातन्वत जयै॒रज॑यन्-रा॒ष्ट्रभृ॑द्भी रा॒ष्ट्रमाऽद॑दत्
 यद्दे॒वा अ॒भ्याता॑नैर॒सुरान॑भ्यातन्वत तद॒भ्याता॑नाना॒मभ्या॑तान॒त्वं
 य॒ज्जयै॒रज॑यन् तज्ज॒यानां॑ जय॒त्वं यद्-रा॒ष्ट्रभृ॑द्भी रा॒ष्ट्रमाऽद॑दत्
 तद्-रा॒ष्ट्रभृ॑तां रा॒ष्ट्रभृ॑त्त्वं ततो॑ दे॒वा अ॒भव॑न् प॒राऽसु॑रा यो
 भ्रातृ॑व्यवा॒न्थ स्या॑थ स ( ) ए॒तान् जु॑हुयादभ्या॒तानै॑रेव
 भ्रातृ॑व्या॒नभ्या॑तनु॒ते जयै॒र्जय॑ति रा॒ष्ट्रभृ॑द्भी रा॒ष्ट्रमा द॑त्ते भव॒त्यात्म॑ना
 प॒राऽस्य॑ भ्रातृ॑व्यो भवति ॥ 18 (प्राजाप॒त्याः-सोऽ-ष्टा द॑श च) (A6)

TS 3.4.7.1

ऋ॒ता॒षा॒ड् ऋ॒त॒धा॒मा॒ग्नि॑-गन्ध॒र्वस्त॑-स्यौष॒धयो॑ऽप्सर॒स ऊ॒र्जो॒ नाम॒
स इ॒दं ब्र॑ह्म क्ष॒त्रं पा॑तु ता इ॒दं ब्र॑ह्म क्ष॒त्रं पा॑न्तु तस्मै॑ स्वाहा ताभ्यः॑
स्वाहा स॒हो॒वि॒तो वि॒श्वसा॑मा सूर्यो॑ गन्ध॒र्व-स्तस्य॑ मरी॒चयो॑ऽप्सर॒स
आ॒युवः॑ सुषु॒म्नः सूर्य॑ रश्मि-श्चन्द्र॒मा गन्ध॒र्व-स्तस्य॑ नक्ष॒त्राण्य॑-
प्सर॒सो बे॒कुर॑योभुज्युः सु॒पर्णो॑ यज्ञो गन्ध॒र्व-स्तस्य॑ दक्षि॒णा
अप्सर॒स स्त॒वाः प्र॒जाप॑ति-वि॒श्वकर्मा॑ मनो - [ ] 19

TS 3.4.7.2

गन्ध॒र्वस्तस्य॑र्ख् सामान्य॑-प्सर॒सो वह्न्य॑इषिरो वि॒श्वव्य॑चा वातो॑
गन्ध॒र्व-स्तस्या॑ऽऽ*पो॑ ऽप्सर॒सो मु॒दाभु॑वनस्य पते॑ यस्य॑त उ॒परि॑ गृहा॑
इ॒ह च॑ ।
स नो॑ रास्वा॒ज्यानि॑ ऽ रा॒यस्पोष॑ सु॒वीर्य॑ संवँ॒त्सरी॑णा स्व॒स्तिं ॥
पर॑मे॒ष्ठ्यधि॑पति-मृ॒त्युर् गन्ध॒र्व-स्तस्य॑ वि॒श्वम॑प्सर॒सो भुवः॑ सु॒क्षितिः॑-
सु॒भूति॑-र्भद्र॒कृत् सु॒वर्वा॑न् प॒र्जन्यो॑ गन्ध॒र्व-स्तस्य॑ वि॒द्युतो॑ ऽप्सर॒सो
रु॒चो दू॒रे हे॑तिर-मृ॒डयो॑ - [ ] 20

TS 3.4.7.3

मृत्यु॑र्गन्धर्व॑-स्तस्य॑ प्र॒जा अ॒प्सरसो॑ भी॒रुवश्चा॑रुः कृ॒पण॑ का॒शी
 का॒मो गन्धर्व॑-स्तस्या॒धयो॑ ऽप्सरसः॑ शोच॑यन्तीर्नाम॒ स इ॒दं ब्र॒ह्म
 क्ष॒त्रं पा॑तु ता इ॒दं ब्र॒ह्म क्ष॒त्रं पा॑न्तु तस्मै॒ स्वाहा॑ ताभ्यः॒ स्वाहा॑ स
 नो॑ भुवनस्य प॒ते यस्य॑त उ॒परि॑ गृ॒हा इ॒ह च॑ ।

उ॒रु ब्र॒ह्मणे॑ऽस्मै क्ष॒त्राय॑ म॒हि श॑र्म यच्छ ॥ 21

(मनो॑ - ऽमृ॒डयः॑ - षट्च॑त्वारि॒ंशच्च॑) (A7)

TS 3.4.8.1

रा॒ष्ट्रका॑माय हो॒तव्या॑ रा॒ष्ट्रं वै॑ रा॒ष्ट्रभृ॑तो रा॒ष्ट्रेणै॒वास्मै॑ रा॒ष्ट्रम॑व रुन्धे
 रा॒ष्ट्रमे॒व भ॑वत्या॒त्मने॑ हो॒तव्या॑ रा॒ष्ट्रं वै॑ रा॒ष्ट्रभृ॑तो रा॒ष्ट्रं प्र॒जा रा॒ष्ट्रं प॒शवो॑
 रा॒ष्ट्रं य॑च्छ्रे॒ष्ठो भ॑वति रा॒ष्ट्रेणै॒व रा॒ष्ट्रम॑व रुन्धे व॒सिष्ठः॑ स॒माना॑नां भ॑वति
 ग्रा॒मका॑माय हो॒तव्या॑ रा॒ष्ट्रं वै॑ रा॒ष्ट्रभृ॑तो रा॒ष्ट्रं स॑जा॒ता रा॒ष्ट्रेणै॒वास्मै॑
 रा॒ष्ट्रं स॑जा॒तान॑व रुन्धे ग्रा॒म्ये - [ ] 22

TS 3.4.8.2

–व भवत्यधिदेवने जुहोत्यधिदेवन एवास्मै सजातानव रुन्धे
त एनमवरुद्धा उप तिष्ठन्ते रथमुख ओजस्कामस्य होतव्या ओजो वै
॥ राष्ट्रभूत ओजो रथ ओजसैवास्मा ओजोऽव रुन्ध ओजस्व्येव भवति
यो राष्ट्रादपभूतः स्यात् तस्मै होतव्या यावन्तोऽस्य रथाः स्युस्तान्
ब्रूयाद् युङ्ध्वमिति राष्ट्रमेवास्मै युनक्त्या – [ ] 23

TS 3.4.8.3

हुतयो वा एतस्याक्लृप्ता यस्य राष्ट्रं न कल्पते स्वरथस्य दक्षिणं
चक्रं प्रवृह्य नाडीमभि जुहुयादाहुतीरेवास्य कल्पयति ता अस्य
कल्पमाना राष्ट्रमनु कल्पते संग्रामे सँयत्ते होतव्या राष्ट्रं वै
॥ राष्ट्रभूतो राष्ट्रे खलु वा एते व्यायच्छन्ते ये सङ्ग्रामं सं यन्ति
यस्य पूर्वस्य जुह्वति स एव भवति जयति तं संग्रामं मान्धुक
इद्ध्मो – [ ] 24

TS 3.4.8.4

भवत्यङ्गारा एव प्रतिवेष्टमाना अमित्राणामस्य सेनां
प्रतिवेष्टयन्ति य उन्माद्येत् तस्मै होतव्या गन्धर्वाप्सरसो वा

ए॒तमु॒न्माद॑यन्ति॒ य उ॒न्माद्य॑त्येते॒ खलु॑ वै गन्ध॑र्वाप्सर॒सो
 यद्वा॑ष्ट्र॒भृत॑स्तस्मै॒ स्वाहा॑ ताभ्यः॒ स्वाहेति॑ जुहोति॒ तेनै॒वैना॑ञ्छमयति॒
 नैय॑ग्रोध॒ औदु॑म्बर॒ आश्व॑त्थः॒ प्लाक्ष॑ इती॒द्ध्मो भव॑त्येते॒ वै
 गन्ध॑र्वाप्सर॒सां गृ॒हाः स्व॑ ए॒वैना॑ – [ ] 25

TS 3.4.8.5

ना॒यत॑ने॒ शम॑यत्यभि॒चर॑ता॒ प्रतिलो॑म॒ होत॑व्याः॒ प्राणा॑ने॒वास्य॑
 प्र॒तीचः॑ प्र॒ति यौ॑ति॒ तं ततो॑ येन॒ केन॑ च स्तृणुते॒ स्वकृ॑त इ॒रिणे॑
 जुहोति॒ प्रद॑रे॒ वैत॑द्वा अ॒स्यै निर्ऋ॑तिगृहीतं॒ निर्ऋ॑तिगृहीत ए॒वैनं॑
 निर्ऋ॑त्या ग्राहयति॒ यद्वाचः॑ कू॒रं तेन॑ वषट् करोति॒ वाच॑ ए॒वैनं॑ कू॒रेण॑
 प्रवृ॑श्चति॒ ताज॑गार्ति॒माच्छ॑ति॒ यस्य॑ का॒मये॑तान्नाद्य – [ ] 26

TS 3.4.8.6

मा ददी॑येति॒ तस्य॑ स॒भाया॑मुत्तानो॒ निपद्य॑ भुवनस्य॒ पत॑ इति॒
 तृ॒णानि॑ सं गृ॒ह्णीयात्॑ प्र॒जाप॑तिर्वै॒ भुवन॑स्य॒ पतिः॑
 प्र॒जाप॑तिनै॒वास्या॑न्नाद्य॒मा दत्त॑ इ॒दम॑हममुष्या॒ ऽऽ*मु॑ष्यायणस्यान्नाद्य॒

हरामीत्याहान्नाद्यमेवास्य हरति षड्भिर्हरति षड्वा ऋतवः

प्रजापतिनैवास्या - न्नाद्यमादायर्तवोऽस्मा अनु प्रयच्छन्ति - [ ] 27

TS 3.4.8.7

यो ज्येष्ठबन्धुरप भूतः स्यात् तऽस्थलेऽवसाय्य ब्रह्मौदनं चतुः

शरावं पक्त्वा तस्मै होतव्या वर्षं वै राष्ट्रभृतो वर्षं स्थलं ँवर्षणैवैनं

ँवर्षं समानानां गमयति चतुः शरावो भवति दिक्ष्वेव प्रतितिष्ठति क्षीरे

भवति रुचमेवास्मिन् दधात्युद्धरति शृतत्वाय सर्पिष्वान् भवति

मेद्ध्यत्वाय चत्वार आर्षेयाः प्राश्नन्ति दिशामेव ज्योतिषि

जुहोति ॥ 28

(ग्रामी - युनक्ती - धमः - स्व एवैना - नन्नाद्यं - यच्छन्त्ये -
कान्न पञ्चाशच्च) (A8)

TS 3.4.9.1

देविका निर्वपेत् प्रजाकामश्छन्दाँसि वै देविकाश्छन्दाँसीव

खलु वै प्रजाश्छन्दोभिरेवास्मै प्रजाः प्रजनयति प्रथमं धातारं

करोति मिथुनी एव तेन करोत्यन्वेवास्मा अनुमतिर्मन्यते राते राका

प्र॒ सिनी॑वा॒ली॒ जन॑यति प्र॒जास्वे॒व प्र॒जाता॑सु कु॒ह्वा वाचं॑ दधात्ये॒ता ए॒व
निर्व॑पेत् प॒शुका॑म॒श्छन्दा॑ँसि॒ वै दे॒विका॑श्छन्दा॑ँसी – [ ] 29

TS 3.4.9.2

व॒ खलु॑ वै प॒शव॑श्छन्दा॑भिरे॒वास्मै॑ प॒शून् प्र॑जनयति प्रथ॒मं धा॒तारं॑
करोति॑ प्रै॒व तेन॑ वापयत्यन्वे॒वास्मा॑ अनु॒मति॑र्मन्यते रा॒ते रा॒का प्र
सिनी॑वा॒ली॒ जन॑यति प॒शूने॒व प्र॒जातान्॑ कु॒ह्वा॑ प्रतिष्ठापयत्ये॒ता ए॒व
निर्व॑पेद्-ग्रा॒मका॑म॒श्छन्दा॑ँसि॒ वै दे॒विका॑श्छन्दा॑ँसी व॒ खलु॑ वै
ग्रा॒मश्छन्दा॑भिरे॒वास्मै॑ ग्रा॒म – [ ] 30

TS 3.4.9.3

मव॑ रुन्धे मद्ध्यतो॑ धा॒तारं॑ करोति मद्ध्यत॑ ए॒वैनं॑ ग्रा॒मस्य॑ दधात्ये॒ता
ए॒व निर्व॑पेज्ज्यो॒गामया॑वी छन्दा॑ँसि॒ वै दे॒विका॑श्छन्दा॑ँसि॒ खलु॑ वा
ए॒तम॑भि॒ मन्यन्ते॑ यस्य॒ ज्यो॒गामय॑ति छन्दा॑भिरे॒वैन॑-म॒गदं॑ करोति
मद्ध्यतो॑ धा॒तारं॑ करोति मद्ध्यतो॑ वा ए॒तस्या॑क्लृप्तं॑ यस्य॒
ज्यो॒गामय॑ति मद्ध्यत॑ ए॒वास्य॑ तेन॑ कल्पयत्ये॒ता ए॒व नि॑ – [ ] 31

TS 3.4.9.4

र्व॒पे॒द्यं॑ य॒ज्ञो॑ नो॒प॒न॒मे॒च्छ॒न्दा॑सि॒ वै दे॒वि॒का॒श्छ॒न्दा॑सि॒ खलु॑
वा ए॒तं नो॒प॒ नम॑न्ति॒ यं य॒ज्ञो॑ नो॒प॒न॒म॒ति प्र॑थ॒मं धा॒तारं॑ करोति
मुख॑त ए॒वास्मै॑ छ॒न्दा॑सि॒ दधा॑त्यु॒पैनं॑ य॒ज्ञो॑ नम॒त्ये॒ता ए॒व
निर्व॑पेदी॒जान॑श्छ॒न्दा॑सि॒ वै दे॒वि॒का या॑त॒यामा॑नी॒व खलु॑ वा
ए॒तस्य॑ छ॒न्दा॑सि॒ य ई॒जान॑ उ॒त्त॒मं धा॒तारं॑ करो – [ ] 32

TS 3.4.9.5

–त्यु॒परि॑ष्ठादे॒वास्मै॑ छ॒न्दा॑स्यया॒तया॑मान्य॒व रु॒न्ध उ॒पैन॑मु॒त्तरो॑
य॒ज्ञो॑ नम॒त्ये॒ता ए॒व निर्व॑पे॒द्यं मे॒धा नो॒प॒न॒मे॒च्छ॒न्दा॑सि॒ वै
दे॒वि॒का॒श्छ॒न्दा॑सि॒ खलु॑ वा ए॒तं नो॒प॒ नम॑न्ति॒ यं मे॒धा नो॒प॒न॒म॒ति
प्र॑थ॒मं धा॒तारं॑ करोति॒ मुख॑त ए॒वास्मै॑ छ॒न्दा॑सि॒ दधा॑त्यु॒पैनं॑
मे॒धा नम॑त्ये॒ता ए॒व निर्व॑पे – [ ] 33

TS 3.4.9.6

द्रु॒क्काम॑श्छ॒न्दा॑सि॒ वै दे॒वि॒का॒श्छ॒न्दा॑सी॒व खलु॑ वै रुक्
छ॒न्दो॑भिरे॒वास्मिन्॑ रुचं॒ दधा॑ति॒क्षीरे॑ भव॒न्ति रुच॑मे॒वास्मिन्॑ दधति
मद्ध्य॑तो॒ धा॒तारं॑ करोति॒ मद्ध्य॑त ए॒वैन॑ रु॒चो दधा॑तिगा॒यत्री॒ वा

अनु॒मति॒स्त्रि॒ष्टु॒ग्रा॒का जगती॑ सिनी॒वा॒ल्यनु॒ष्टुप् कु॒हू॒र्धा॒ता वषट्कारः॑

॥ पूर्व॒पक्षो॑ रा॒काऽपर॒पक्षः॑ कु॒हूर॒मावा॒स्या सिनी॒वा॒ली

॥ पौ॒र्ण॒मा॒स्यनु॒मतिश्च॒न्द्र॒मा धा॒ताऽष्टौ॑ – [ ] 34

TS 3.4.9.7

वस॒वोऽष्टा॑क्षरा गाय॒त्र्येका॑दश रु॒द्रा एका॑दशाक्षरा त्रि॒ष्टुब्

द्वाद॒शाऽऽ*दि॒त्या द्वाद॒शाक्षरा॑ जगती॑ प्र॒जाप॑तिरनु॒ष्टुब् धा॒ता वषट्कारः॑

ए॒तद्वै दे॒विकाः॑ सर्वा॑णि च छन्दा॑ऽसि सर्वा॑श्च दे॒वता॑ वषट्कारस्ता

यथ् स॒ह सर्वा॑ निर्व॒पेदी॑श्चरा ए॒नं प्र॒दहो॑ द्वे प्रथ॒मे निरु॑प्य धा॒तुस्तृ॒तीयं॑

निर्व॒पेत् तथो॑ ए॒वोत्तरे॑ निर्व॒पेत् तथै॒नं न प्र॒दह॑न्त्य ( ) थो यस्मै॑

का॒माय॑ निरु॒प्यन्ते॑ तमे॒वाऽऽ*भि॒रुपा॑ऽऽ*प्नोति ॥ 35

(प॒शुका॑म॒श्छन्दा॑ऽसि वै दे॒विका॑श्छन्दा॑ऽसि-ग्रा॒मं-क॑ल्पयत्ये॒ता ए॒व

नि-रु॒त्तम॑न्धा॒तारं॑ करोति - मे॒धा न॑मत्ये॒ता ए॒व निर्व॑पे - द॒ष्टौ -

द॒हन्ति॑ - न॒व च) (A9)

Special Korvai:

(दे॒विकाः प्र॒जाका॒मो मि॒थुनी प॒शुका॒मः प्रै॒व ग्रा॒मका॒मो ज्यो॒गा॒मया॒वी
यं य॒ज्ञो य ई॒जानो॒ यं मे॒धा रु॒क्का॒मोऽष्टौ ।
दे॒विका भव॑न्ति द॒धति रा॒ष्ट्रका॒माय॑ भव॑ति द॒धाति ।)

TS 3.4.10.1

वा॒स्तो॒ष्पते॑ प्र॒ति जा॒नी ह्य॒स्मान्त्स्वा॒वेशो॑ अ॒नमी॒वो भ॒वानः॑ ।
यत् त्वे॒महे॒ प्र॒ति॒तन्नो॑ जुष॒स्व श॒न्न ए॒धि द्वि॒पदे॑ श॒ञ्चतु॑ष्पदे ॥
वा॒स्तो॒ष्पते॑ श॒ग्मया॑ स॒ꣳ सदा॑ते स॒क्षीम॑हि र॒ण्वया॑ गा॒तुम॑त्या ॥
आ॒वः क्षे॒म उ॒त यो॒गे वर॑न्नो यू॒यं पा॒त स्व॒स्तिभिः॑ स॒दानः॑ ॥
यथ् सा॒यं प्रा॒तर॒ग्निहो॑त्रं जु॒होत्या॑हु॒तीष्ट॒का ए॒व ता उप॑

धत्ते – [ ] 36

TS 3.4.10.2

यज॑मानोऽहो॒रात्रा॑णि वा ए॒तस्ये॑ष्ट॒का य आ॑हि॒ताग्नि॑र्यथ्
सा॒यं प्रा॒तर्जु॑होत्यहो॒रात्रा॑ण्ये॒वा ऽऽ*प्त्वे॑ष्ट॒काः कृ॒त्वोप॑ धत्ते द॒श
समा॑नत्र जु॒होति॑ द॒शाक्ष॑रा वि॒राड् वि॒राज॑मे॒वा ऽऽ*प्त्वे॑ष्ट॒कां कृ॒त्वोप॑
धत्ते॑ऽथो वि॒राज्ये॒व य॒ज्ञमा॑प्नोति चि॒त्यश्चि॑त्योऽस्य भव॑ति तस्मा॒द्यत्र॑

द॒शो॒षित्वा॒ प्र॒या॒ति॒ तद्-य॒ज्ञ॒वा॒स्त्व॒वा॒स्त्वे॒व॒ तद्य॒त्

ततो॑ऽर्वा॒चीन॑ - [ ] 37

TS 3.4.10.3

रु॒द्रः॑ ख॒लु॒ वै वा॒स्तो॒ष्पति॑र्यद॒हु॒त्वा वा॒स्तो॒ष्प॒ती॒यं॑ प्र॒या॒याद् रु॒द्र ए॒नं॑
भू॒त्वाऽग्नि॑र॒नू॒त्थाय॑ ह॒न्या॒द्वा॒स्तो॒ष्प॒ती॒यं॑ जु॒होति॑ भा॒ग॒धे॒ये॒नै॒वैन॑
श॒म॒य॒ति॒ नाऽऽ*ति॑मा॒च्छ॒ति॒ य॒ज॒मा॒नो यद्यु॑क्ते जु॒हु॒याद्य॑था प्र॒या॒ते
वा॒स्ता॒वा॒हु॒तिं जु॒होति॑ ता॒दृ॒गे॒व तद्य॑दयु॒क्ते जु॒हु॒याद्य॑था क्षे॒म आ॒हु॒तिं
जु॒होति॑ ता॒दृ॒गे॒व तद॑हु॒तम॑स्य वा॒स्तो॒ष्प॒ती॒यं॑ स्या - [ ] 38

TS 3.4.10.4

दक्षि॑णो यु॒क्तो भ॑वति स॒व्योऽयु॒क्तोऽथ॑ वा॒स्तो॒ष्प॒ती॒यं॑ जु॒होत्यु॒भय॑मे॒वाऽ
क॒र॒परि॑वर्गमे॒वैन॑ श॒म॒य॒ति॒ यदे॑क॒या जु॒हु॒याद्वि॑हो॒मं कुर्या॑त्
पु॒रोऽनु॑वा॒क्या म॒नू॒च्य या॒ज्य॒या जु॒होति॑ स॒दे॒व॒त्वाय॑ य॒द्भु॒त आ॒द॒द्ध्याद्
रु॒द्रं गृ॒हा॒न॒न्वा॒रो॒ह॒येद्-यद॑व॒क्षा॒णान् य॒सं प्र॑क्षाप्य प्र॒या॒याद्य॑था
य॒ज्ञ॒वे॒श॒सं वा॒ऽऽद॑ह॒नं वा॒ ता॒दृ॒गे॒व तद॑य॒न्ते यो॒निर्ऋ॒त्विय॑ इत्य॒रण्योः॑
स॒मा॒रो॒ह॒य - [ ] 39

TS 3.4.10.5

–त्येष॑ वा अ॒ग्नेर्यो॑निः स्व॒ ए॒वैनं॑ यो॒नौ॑ स॒मारो॑हयत्यथो
ख॒ल्वाहु॑र्यद॒रण्योः॑ स॒मारूढो॑ नश्येदुद॒स्याग्निः॑ सीदेत् पुनरा॒धेयः॑
स्यादिति॑ या ते अ॒ग्ने य॒ज्ञिया॑ तनू॒स्तये॑ह्या रो॒हेत्या॑त्मन्त् स॒मारो॑हयते
यज॑मानो वा अ॒ग्नेर्यो॑निः स्वा॒यामे॒वैनं॑ यो॒न्याञ् स॒मारो॑हयते ॥ 40

(धत्ते-ज्वर्चीनञ् –स्याथ-समारोहयति –पञ्चचत्वारिंशच्च) (A10)

TS 3.4.11.1

त्वम॒ग्ने बृ॒हद्व्यो॑ दधा॒सि दे॒व दा॒शुषे॑ ।
क॒विर्गृ॑हपतिर्यु॒वा ॥
हव्य॑वाड॒ग्निर॒जरः॑ पि॒ता नो॑ वि॒भुर्वि॒भावा॑ सु॒दृशी॑को अ॒स्मे ।
सु॒गार्ह॑पत्याः समि॒षो दि॒दीह्य॑स्मद्रि॒यख्सं॑ मिमी॒हि श्र॒वाञ् सि ॥
त्वं च॑ सोम नो व॒शो जी॒वातुं॑ न म॒राम॑हे ।
प्रि॒यस्तौ॑त्रो वनस्पतिः ॥
ब्र॒ह्मा दे॒वानां॑ पद॒वीः क॒वीना॑मृषिर्वि॒प्राणां॑ म॒हिषो॑ मृ॒गाणां॑ ।
श्ये॒नो गृ॑द्ध्राणाञ् स्व॒धिति॑ र्व॒नानाञ् सोमः॑ – [ ] 41

TS 3.4.11.2

प॒वि॒त्र॒म॒त्ये॒ति रे॒भन् ॥
 आ वि॒श्व॒दे॒वꣳ स॒त्प॒तिꣳ सू॒क्तै॒र॒द्या वृ॒णीम॑हे ।
 स॒त्य॒स॒वꣳ स॒वि॒तारं ॥
 आ॒स॒त्ये॒न रज॑सा॒ वर्त॑मानो नि॒वेश॑यन्न॒मृतं॑ म॒र्त्यञ्च॑ ।
 हि॒र॒ण्य॒ये॒न स॒वि॒ता र॒थे॒नाऽऽ* दे॒वो॒या॒ति भु॒व॒ना वि॒प॒श्यन् ॥
 य॒था नो॑ अ॒दि॒तिः क॒र॒त् प॒श्चे नृ॑भ्यो य॒था ग॒वे ॥
 य॒था तो॑काय॒ रु॒द्रि॒यं ॥
 मा न॑स्तो॒के त॒नये॑ मा न॒ आयु॑षि मा नो गो॒षु मा- [ ] 42

TS 3.4.11.3

नो अ॒श्वेषु॑ री॒रिषः॑ ।
 वी॒रान् मा॒नो रु॒द्र भामि॑तो व॒धीर्ह॒विष्म॑न्तो नम॒सा वि॒धेम॑ ते ॥
 उ॒द॒प्रु॒तो न व॒यो रक्ष॑माणा वाव॒दतो॑ अ॒भ्रिय॑स्येव घोषाः ॥
 गि॒रिभ्र॑जो नोर्म॒यो म॒दन्तो॑ बृ॒हस्प॑तिम॒भ्यर्का॑ अ॒नावन् ॥
 हꣳसै॒रिव॑ स॒खिभि॑र्वाव॒दद्भिर॑श्मन्म॒यानि॑ नह॒ना व्य॑स्यन् ।

बृ॒ह॒स्प॒ति॒र॒भि॒क॒नि॒क्र॒द॒द्वा॒ उ॒त प्रा॒स्तौ॒दु॒च्च वि॒द्वाꣳ अ॒गा॒य॒त् ॥

ए॒न्द्र॒ सा॒न॒सिꣳ र॒यिꣳ – [ ] 43

TS 3.4.11.4

स॒जि॒त्वानꣳ स॒दा॒स॒हं ॥

व॒र्षि॒ष्ठ॒मू॒तये॑ भ॒र ॥

प्र॒स॒सा॒हि॒षे पु॒रु॒हू॒त श॒त्रून् ज्ये॑ष्ठ॒स्ते शु॒ष्म इ॒ह रा॒ति॒र॒स्तु ।

इ॒न्द्राऽऽ* भ॒र द॒क्षि॒णे॒ना व॒सू॒नि प॒तिः सि॒न्धू॒ना॒म॒सि रे॒वती॑नां ॥

त्वꣳ सु॒त॒स्य पी॒तये॑ स॒द्यो वृ॒द्धो अ॒जा॒य॒थाः ।

इ॒न्द्र ज्यै॑ष्ठ्या॒य सु॒क्र॒तो ॥

भु॒व॒स्त्व॒मि॒न्द्र ब्र॒ह्म॒णा म॒हान् भु॒वो वि॒श्वे॑षु स॒वने॑षु य॒ज्ञि॒यः ।

भु॒वो नृꣳश्च्यौ॒लो वि॒श्वस्मि॑न् भ॒रे ज्ये॑ष्ठश्च म॒न्त्रो – [ ] 44

TS 3.4.11.5

वि॒श्वच॑र्ष॒णे ॥

मि॒त्रस्य॑ च॒र्ष॒णी॒धृतः॑ श्र॒वो दे॒वस्य॑ सा॒न॒सिं ।

स॒त्यं चि॒त्र श्र॑व॒स्तमं॑ ॥

मि॒त्रो ज॒नान् या॑तयति प्र॒जान॑न् मि॒त्रो दा॑धार पृथि॒वीमु॑त द्वां ।

मि॒त्रः कृ॒ष्टी॒रनि॒मिषा॒ऽभि च॒ष्टे स॒त्याय॒ ह॒व्यं घृ॒तवद्-वि॒धेम ॥
 प्र॒समि॒त्र म॒र्तो अस्तु॑ प्र॒यस्वा॒न् यस्त॑ आ॒दित्य॑ शि॒क्षति॑ व्र॒तेन॑ ।
 न ह॒न्यते॑ न जी॒यते॑ त्वो॒तो नैन॒म॒हो अ॒श्नोत्य॑न्ति॒तो न दू॒रात् ॥

य- [ ] 45

TS 3.4.11.6

च्चि॒द्धि ते॒ विशो॑ यथा॒ प्रदे॑व वरुण व्र॒तं ।
 मि॒नीम॒सि द्यवि॑द्यवि ॥
 यत् किञ्चे॒दं वरु॑ण दै॒व्ये जने॑ऽभिद्रो॒हं म॒नुष्या॑श्च॒राम॑सि ।
 अचि॑त्ती॒यत् तव॑ ध॒र्मा यु॒योपि॒ममा न॒स्तस्मा॑ दे॒नसो॑ दे॒व री॑रिषः ॥
 कि॒तवा॒सो यद्रि॑ रि॒पुर्न दी॒वि यद्वा॑ घा स॒त्य मु॒तय॑न्न वि॒द्म ।
 सर्वा॑ ता वि॒ष्य शि॒थिरे॑ ( ) व दे॒वाथा॑ ते स्याम वरुण प्रि॒यासः॑ ॥ 46
 (सो॒मो-गो॒षु मा- रयिं॑ - मन्त्रो॑ -य-च्छि॑थि॒रा-स॒प्त च॑) (A11)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(वि वा ए॒तस्या॑ – ऽ॒वा॒यो – इ॒मे वै – चि॒त्त॒ञ्चा – ऽग्नि॑भू॒तानां॑ –
दे॒वा वा अ॑भ्या॒ताना॑ – नृ॒ता॒षा॒ङ् – रा॒ष्ट्र॒का॒माय॑ – दे॒वि॒का –
वा॒स्तो॒ष्प॒ते – त्वम॑ग्ने बृ॒ह – दे॒का॒द॒श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(वि वा ए॒तस्ये॑ – त्या॒ह – मृ॒त्यु॒र्गन्ध॑र्वो – ऽव॑ रु॒न्धे म॒द्ध्य॒त –
स्त्वम॑ग्ने बृ॒ह॒त् – षट्च॑त्वारि॒ंश॒त्)

First and Last Padam of Fourth Prasnam of Kandam 3 :-

(वि वा ए॒तस्य॑ – प्रि॒या॒सः)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां तृतीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः समाप्तः ॥

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं

3.5 तृतीयकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः – इष्टिशेषाभिधानं

TS 3.5.1.1

पूर्णा पश्चादुत पूर्णा पुरस्तादुन्मद्ध्यतः पौर्णमासी जिगाय ।
तस्यान् देवा अधि सँवसन्त उत्तमे नाक् इह मादयन्तां ॥
यत्ते देवा अदधु भार्गधेयममावास्ये सँवसन्तो महित्वा ।
सानो यज्ञं पिपृहि विश्ववारे रयिं नो धेहि सुभगे सुवीरं ॥
निवेशनी सङ्गमनी वसूनां विश्वा रूपाणि वसून्यावेशयन्ती ।
सहस्रपोषं सुभगा रराणा सा न आगन् वर्चसा – [ ] 1

TS 3.5.1.2

सँविदाना ॥
अग्नीषोमौ प्रथमौ वीर्येण वसून् रुद्रानादित्यानिह जिन्वतं ।
माद्ध्यं हि पौर्णमासं जुषेथां ब्रह्मणा वृद्धौ सुकृतेन
सातावथाऽस्मभ्यं सहवीरां रयिं नि यच्छतं ॥

आ॒दि॒त्याश्चाऽङ्गि॒रसश्चा॒ग्नीनाऽद॒धत॒ ते द॒र्.श॒पूर्णमा॒सौ प्रै॒प्सन्
तेषा॒मङ्गि॒रसां॒ निरु॒प्तं॑ ह॒विरासी॒दथाऽऽ*दि॒त्या ए॒तौ
हो॒माव॒पश्यन्॑ ताव॒जुह॒वुस्ततो॒ वै ते द॒र्.श॒पूर्णमा॒सौ – [ ] 2

TS 3.5.1.3

पूर्व॒ आ ऽल॒भन्त द॒र्.श॒पूर्णमा॒सा-वा॒लभ॑मान ए॒तौ हो॒मौ
पु॒रस्ता॑ज्जुहुयाथ् सा॒क्षादे॒व द॒र्.श॒पूर्णमा॒सावा ल॑भते ब्र॒ह्मवा॒दिनो॑
वद॒न्ति स त्वै द॒र्.श॒पूर्णमा॒सावा ल॑भेत य ए॒नयो॒रनु-लो॒मञ्च॑
प्र॒तिलो॒मञ्च॑ वि॒द्यादि॒त्यमा॒वास्या॒या ऊ॒र्ध्वं तद॑नुलो॒मं पौ॒र्णमा॒स्यै
प्र॒तीची॒नं तत् प्र॒तिलो॒मं य॑त् पौ॒र्णमा॒सीं पूर्वा॑माल॒भेत॑
प्र॒तिलो॒ममे॒नावा ल॑भेता-मु॒मप॒क्षीय॑माण-म॒न्वप॑ – [ ] 3

TS 3.5.1.4

क्षी॒येत सा॒रस्व॒तौ हो॒मौ पु॒रस्ता॑ज्जुहुयादमा॒वास्या॒ वै
स॒रस्व॒त्यनु॒लोम॑-मे॒वैना॒वा ल॑भते ऽमु॒माप्या॑यमानम॒न्वा प्या॑यत
आ॒ग्नावै॒ष्णव॑-मे॒काद॑शकपालं पु॒रस्ता॑न्निर्व॒पेथ् स॒रस्व॒त्यै च॒रुं
स॒रस्व॒ते द्वा॒दश॑कपालं य॒दाग्ने॒यो भ॑वत्यग्निर्वै य॒ज्ञमु॒खं
य॒ज्ञमु॒खमे॒वर्द्धि॑ पु॒रस्ता॑द्-ध॒त्ते यद्-वै॒ष्णवो॑ भवति य॒ज्ञो वै

विष्णुर्यज्ञमेवाऽऽरभ्य प्रतनुते सरस्वत्यै ( ) चरुर्भवति सरस्वते
 द्वादशकपालोऽमावास्या वै सरस्वती पूर्णमासः सरस्वान् तावेव
 साक्षादा रभत ऋद्ध्नोत्याभ्यां द्वादशकपालः सरस्वते भवति
 मिथुनत्वाय प्रजात्यै मिथुनौ गावौ दक्षिणा समृद्ध्यै ॥ 4

(वर्चसा - वै ते द्वादशपूर्णमासा - वर्ष - तनुते सरस्वत्यै -
 पञ्चविंशतिश्च) (A1)

TS 3.5.2.1

ऋषयो वा इन्द्रं प्रत्यक्षं नापश्यन् तं वसिष्ठः प्रत्यक्षमपश्यत्
 सोऽब्रवीद्-ब्राह्मणं ते वक्ष्यामि यथा त्वत्पुरोहिताः प्रजाः
 प्रजनिष्यन्तेऽथ मेतरेभ्य ऋषिभ्यो मा प्रवोच इति तस्मा
 एतान्थस्तोम-भागानब्रवीत् ततो वसिष्ठपुरोहिताः प्रजाः प्राजायन्त
 तस्माद्-वासिष्ठो ब्रह्मा कार्यः प्रैव जायते रश्मिरसि क्षयाय
 त्वा क्षयं जिन्वे - [ ] 5

TS 3.5.2.2

-त्याह दे॒वा वै क्ष॒यो दे॒वेभ्य॑ ए॒व य॒ज्ञं प्रा॒ऽऽ*ह॑ प्रेति॑रसि॒ धर्मा॑य
 त्वा ध॒र्मं जि॒न्वेत्या॑ह म॒नुष्या॑ वै ध॒र्मो म॒नुष्ये॑भ्य ए॒व य॒ज्ञं
 प्रा॒ऽऽ*हान्वि॑तिरसि दि॒वे त्वा दि॒वं जि॒न्वेत्या॑हैभ्य ए॒व लो॒केभ्यो॑ य॒ज्ञं
 प्रा॒ऽऽ*हवि॑ष्ट॒म्भोऽसि॑ वृ॒ष्ट्यै॑ त्वा वृ॒ष्टिं जि॒न्वेत्या॑ह वृ॒ष्टिमे॒वाव - [ ] 6

TS 3.5.2.3

रु॒न्धे प्र॒वाऽस्य॑नु॒वाऽसी॑त्याह मिथु॒नत्वा॑यो॒शिग॑सि वसु॑भ्यस्त्वा
 वसू॑ज्जि॒न्वेत्या॑हाष्टौ वस॒व ए॒काद॑श रु॒द्रा द्वा॒दशा॑ऽऽ*दि॒त्या ए॒ताव॑न्तो
 वै दे॒वास्ते॑भ्य ए॒व य॒ज्ञं प्रा॒ऽऽ*हौजो॑ऽसि पि॒तृभ्य॑स्त्वा पि॒तृन्
 जि॒न्वेत्या॑ह दे॒वाने॒व पि॒तृन॑नु स॒न्तनो॑ति त॒न्तुर॑सि प्र॒जाभ्य॑स्त्वा
 प्र॒जा जि॒न्वे - [ ] 7

TS 3.5.2.4

-त्याह पि॒तृने॒व प्र॒जा अ॒नु स॒न्तनो॑ति पृ॒तना॑षाडसि प॒शुभ्य॑स्त्वा
 प॒शूज्जि॒न्वेत्या॑ह प्र॒जा ए॒व प॒शून्नु स॒न्तनो॑तिरे॒वद॑स्यो-
 ष॒धीभ्य॑ स्त्वौष॒धी-र्जि॒न्वेत्या॑हौष॒धीष्वे॒व प॒शून् प्र॑तिष्ठापयत्यभि॒जिद॑सि

युक्तग्रावेन्द्राय त्वेन्द्रं जिन्वेत्याहाभिजित्या अधिपतिरसि प्राणाय

त्वा प्राणं – [ ] 8

TS 3.5.2.5

जिन्वेत्याह प्रजास्वेव प्राणान् दधाति त्रिवृदसि प्रवृदसीत्याह
मिथुनत्वाय स०रोहोऽसि नीरोहोऽसीत्याह प्रजात्यै वसुकोऽसि
वेषश्रिरसि वस्यष्टिरसीत्याह प्रतिष्ठित्यै ॥ ९

(जिन्वेत्य - व - प्रजा जिन्व - प्राणन् - त्रिंशच्च) (A2)

TS 3.5.3.1

अ॒ग्नि॒ना दे॒वेन॒ पृ॒त॒ना ज॒यामि॑ गा॒य॒त्रेण॒ छ॒न्द॒सा त्रि॒वृ॒ता स्तो॒मेन॑
रथ॒न्त॒रेण॒ सा॒म्ना व॒षट्का॒रेण॒ वज्रे॑ण पू॒र्व॒जान् भ्रातृ॑व्या॒नध॒रान्
पा॒द॒या॒म्यवै॑नान् बा॒धे प्र॒त्ये॒नान्नु॒देऽस्मिन् क्ष॒येऽस्मिन् भू॑मि॒लोके
योऽस्मा॑न् द्वा॒ष्टि यज्च॒ वयं॒ द्वि॒ष्मो वि॒ष्णोः क्र॒मे॒णाऽत्ये॑नान् क्रा॒मामी॒न्द्रेण॑
दे॒वेन॒ पृ॒त॒ना ज॒यामि॑ त्रै॒ष्टु॒भेन॒ छ॒न्द॒सा प॒ञ्चद॒शेन॑ स्तो॒मेन॑ बृ॒ह॒ता
सा॒म्ना व॒षट्का॒रेण॒ वज्रे॑ण - [ ] 10

TS 3.5.3.2

सह॒जान् विश्वे॑भिर्दे॒वेभिः॑ पृ॒तना॑ जयामि जाग॑तेन॒ छन्द॑सा सप्तद॒शेन॑
स्तोमे॑न वामदे॒व्येन॑ साम्ना वषट्कारेण॑ वज्र॑णा पर॒जानिन्द्रे॑ण स॒युजो॑
वय॑ꣳ सास॒ह्याम॑ पृ॒तन्य॑तः ।

घ्नन्तो॑ वृ॒त्राण्य॑प्रति ।

यत्ते॑ अग्ने तेज॒स्तेना॑हं तेज॒स्वी भू॒यासं॑ यत्ते॑ अग्ने वर्च॒स्तेना॑हं
वर्च॒स्वी भू॒यासं॑ यत्ते॑ अग्ने हर॒स्तेना॑हꣳ हर॒स्वी भू॒यासं॑ ॥ 11

(बृ॒हता॑ सा॒म्ना वषट्कारेण॑ वज्र॑ण – षट्च॒त्वारि॑ꣳशच्च) (A3)

TS 3.5.4.1

ये दे॒वा य॒ज्ञह॑नो य॒ज्ञमु॑षः पृथि॒व्याम॑द्ध्यासते ।

अ॒ग्निर्मा॑ तेभ्यो॑ रक्षतु॒ गच्छे॑म सु॒कृतो॑ वयं ॥

आऽग॑न्म मि॒त्रावरु॑णा वरेण्या रा॒त्रीणां॑ भा॒गो यु॒वयो॑र्यो अस्ति ।

नाकं॑ गृ॒ह्णा॒नाः सु॒कृत॑स्य लो॒के तृ॒तीये॑ पृ॒ष्ठे अधि॑ रोच॒ने दि॒वः ॥

ये दे॒वा य॒ज्ञह॑नो य॒ज्ञमु॑षोऽन्तरि॒क्षेऽद्ध्या॑सते ।

वा॒युर्मा॑ तेभ्यो॑ रक्षतु॒ गच्छे॑म सु॒कृतो॑ वयं ॥

यास्ते॑ रा॒त्रीः स॒वित॑ – [ ] 12

TS 3.5.4.2

–दे॒व॒या॒नी॒र॒न्त॒रा द्या॒वा॒पृ॒थि॒वी वि॒य॒न्ति॑ ।
 गृ॒हैश्च॑ स॒र्वैः प्र॒जया॑ न्व॒ग्रे सु॒वो रु॒हा॒णा॒स्त॒रता॑ र॒जाँ॒सि ॥
 ये दे॒वा य॒ज्ञ॒ह॒नो य॒ज्ञ॒मु॒षो दि॒व्य॒द्ध्य॒ास॒ते ।
 सूर्यो॑ मा ते॒भ्यो रक्ष॑तु ग॒च्छेम॑ सु॒कृ॒तो व॒यं ॥
 येनेन्द्रा॑य स॒मभ॑रः प॒याँ॒स्यु॒त्तमे॑न ह॒विषा॑ जा॒तवे॑दः ।
 तेना॑ग्ने त्व॒मु॒त व॒र्धये॑मँ स॒जा॒तानाँ॑ श्रै॒ष्ठ्य आ धै॒ह्येन॑ ॥
 य॒ज्ञ॒ह॒नो वै दे॒वा य॒ज्ञ॒मु॒षः – [ ] 13

TS 3.5.4.3

स॒न्ति त ए॒षु लो॒केष्वा॑स॒त आ॒द॒दान॑ वि॒मथ्ना॑ना यो द॒दाति॑ यो
 य॒ज॒ते तस्य॑ ।
 ये दे॒वा य॒ज्ञ॒ह॒नः पृ॒थि॒व्याम॑द्ध्य॒ास॒ते ये अ॒न्त॒रि॒क्षे ये
 दि॒वी॒त्याहे॒माने॑व लो॒काँ॒स्ती॒र्त्वा स॒गृ॒हः स॒प॒शुः सु॒व॒र्गं लो॒कमे॒त्यप॑
 वै सो॒मे॒नेजा॑नाद्दे॒वता॑श्च य॒ज्ञश्च॑ क्रा॒म॒न्त्या॒ग्नेयं॑ पञ्च॒क॒पा॒लमु॑द॒वसा॑नी॒यं
 नि॒र्व॒पे॒द॒ग्निः सर्वा॑ दे॒वताः॑ – [ ] 14

TS 3.5.4.4

पाङ्क्तो॑ य॒ज्ञो दे॒वता॑श्चै॒व य॒ज्ञञ्चा॑व रु॒न्धेगा॑य॒त्रो वा अ॒ग्निर्गा॑य॒त्र
छ॒न्दास्तं॑ छ॒न्दसा॑ व्य॒र्धय॑ति यत् पञ्च॑क॒पालं॑ क॒रोत्य॑ष्टाक॒पालः
का॒र्योऽष्टा॑क्ष॒रा गा॑य॒त्री गा॑य॒त्रोऽग्नि॑-गा॒य॒त्र छ॒न्दाः स्वे॒नैवैनं॑ छ॒न्दसा॑
सम॑र्धयति प॒ङ्क्त्यौ॑ या॒ज्यानु॑वा॒क्ये भ॑वतः पाङ्क्तो॑ य॒ज्ञस्ते॒नैव
य॒ज्ञान्नै॑ति ॥ 15

(स॒वि॒त-दे॒वा य॒ज्ञमु॑षः - सर्वा॑ दे॒वता॑ - स्त्रि॒च॒त्वारि॑ञ्श॒च्च) (A4)

TS 3.5.5.1

सू॒र्यो मा॑ दे॒वो दे॒वेभ्यः॑ पा॒तु वा॒युरन्त॑रि॒क्षाद्-य॑ज॒मानो॑ऽग्नि॒र्मा
पा॒तु चक्षु॑षः ।
सक्ष॑ शू॒ष स॒वि॒तर्वि॑श्च॒र्षण॑ ए॒तेभिः॑ सोम॑ ना॒मभि॑र्वि॒धेम॒ ते ते॒भिः
सोम॑ ना॒मभि॑र्वि॒धेम॒ ते ॥
अ॒हं पर॑स्ता॒द-ह॑म॒वस्ता॑द॒हं ज्यो॑ति॒षा वि॑ त॒मो व॑वार ।
यद॑न्त॒रि॒क्षं तदु॑ मे पि॒ताऽभू॑द॒हञ् सूर्य॑मु॒भय॑तो॒ ददर्श॑हं भू॒या स॑मु॒त्त
मः स॒मा॒ना॒ना - [ ] 16

TS 3.5.5.2

मा॒ समु॒द्रा-दा॒ऽन्तरि॑क्षात्-प्र॒जाप॑तिरुदधिं च्यावयातीन्द्रः
 प्र॒स्नौतु॑ म॒रुतो॑ व॒र्षय॑न्तून्म॒भय॑ पृथि॒वीं भि॒न्धीदं॑ दि॒व्यं न॒भः ।
 उ॒द्रो दि॒व्यस्य॑ नो दे॒हीशा॑नो वि॒सृजा॑ दृतिं ॥
 प॒शवो॑ वा ए॒ते यदा॑दित्य ए॒ष रु॒द्रो यद॑ग्निरोषधीः प्रा॒स्याग्ना॑वादित्यं
 जु॒होति॑ रु॒द्रादे॒व प॒शून्त॑र्दधात्यथो ओष॑धीष्वेव प॒शून् - [ ] 17

TS 3.5.5.3

प्रति॑ष्ठापयति क॒विर्य॑ज्ञस्य वि॒तनो॑ति पन्थां नाक॑स्य पृ॒ष्ठे अधि॑
 रो॒चने॑ दि॒वः ।
 येन॑ ह॒व्यं व॑हसि यासि दू॒त इ॒तः प्र॑चे॒ता अ॒मुतः॑ सनी॒यान् ॥
 यास्ते॑ वि॒श्वाः स॒मिधः॑ स॒न्त्यग्ने॑याः पृथि॒व्यां ब॒र्हिषि॑ सूर्ये॒ याः ।
 तास्ते॑ ग॒च्छन्त्वा॑हुतिं घृ॒तस्य॑ दे॒वाय॑ते यज॒माना॑य शर्म ॥

आ॒शासा॑नः सु॒वीर्य॑ꣳ रा॒यस्पोष॑ꣳ स्व॒श्रियं॑ ।

बृ॒हस्प॑तिना रा॒या स्व॒गाकृ॑तो म॒ह्यं य॑ज॒माना॑य ( ) तिष्ठ ॥ 18

(स॒मा॒ना॒ना-मोष॑धीष्वेव प॒शून् - म॒ह्यं य॑ज॒माना॑ - यैक॑ञ्च) (A5)

TS 3.5.6.1

सं त्वा॑ न॒ह्यामि॑ प॒यसा॑ घृ॒तेन॑ सं त्वा॑ न॒ह्याम्यप॑ ओष॒धीभिः॑ ।
 सं त्वा॑ न॒ह्यामि॑ प्र॒जयाऽह॑मद्य सा दी॒क्षिता॑ स॒नवो॑ वाज॒मस्मे ॥
 प्रैतु॑ ब्र॒ह्मण॑स्प॒त्नी वेदिं॑ ँव॒र्णेन॑ सीदतु ।
 अथा॒हम॑नुका॒मिनी॑ स्वे लो॒के वि॒शा इ॒ह ॥
 सु॒प्रज॑सस्त्वा वय॑ꣳ सु॒प॒त्नीरुप॑ सेदिम ।
 अ॒ग्ने स॑प॒त्नद॑म्भ॒नम॑दब्धासो अ॒दाभ्यं॑ ॥
 इ॒मं वि॑ष्यामि वरु॒णस्य॑ पा॒शं – [ ] 19

TS 3.5.6.2

ॐम॑ब॒द्धनी॑त स॒विता॑ सु॒केतः॑ ।
 धा॒तुश्च॑ यो॒नौ सु॑कृ॒तस्य॑ लो॒के स्यो॒नं मे॑ स॒ह प॒त्या करो॑मि ॥
 प्रे॒ह्युदे॒ह्युत॑स्य वा॒मीर॑न्व॒ग्निस्तेऽग्रं॑ न॒यत्व॑दि॒तिर्म॑द्ध्यं द॒दताꣳ
 रु॒द्राव॑सृ॒ष्टाऽसि॑ यु॒वा ना॒म मा॒ मा हिꣳसी॒र्वसु॑भ्यो रु॒द्रेभ्य॑ आ॒दित्ये॑भ्यो
 वि॒श्वेभ्यो॑ वो दे॒वेभ्यः॑ प॒न्नेज॑नीर्गृह्णामि य॒ज्ञाय॑ वः प॒न्नेज॑नीः सा॒दयामि॑
 वि॒श्वस्य॑ ते वि॒श्वाव॑तो वृ॒ष्णि॒याव॑त – [ ] 20

TS 3.5.6.3

स्त॒वाग्ने॑ वा॒मीर॑नु॒ संदृ॑शि॒ विश्वा॑ रेता॒सि धि॑षी॒याऽग॑न् दे॒वान् य॒ज्ञो
नि दे॒वीर्दे॒वेभ्यो॑ य॒ज्ञम॑शिष॒न्नस्मि॑न्त् सु॒न्वति॑ यज॒मान आ॑शिषः
स्वाहा॑कृ॒ताः समु॑द्रे॒ष्ठा ग॑न्धर्व॒माति॑ष्ठ॒तानु॑ ।

वा॒तस्य॑ प॒त्मन्नि॑ड ई॒डिताः॑ ॥ 21

(पा॒शं - वृ॑ष्णि॒याव॑त - स्त्रि॒श॒च्च) (A6)

TS 3.5.7.1

व॒षट्का॑रो वै गा॒यत्रि॑यै शिरो॑ऽछि॒नत् तस्यै॑ र॒सः प॑रा॒ऽप॒त॒त् स पृ॑थि॒वीं
प्रा॒वि॒श॒त्स ख॑दिरो॑ऽभ॒वद्य॑स्य॒ खा॒दि॒रः सु॒वो भ॑वति॒ छन्द॑सामे॒व
र॒सेना॑व द्यति॒ सर॑सा अ॒स्याऽऽ*हु॑तयो भवन्ति॒ तृती॑यस्या॒मितो दि॒वि
सोम॑ आसीत् तं गा॒यत्र्या॑ऽह॒रत् तस्य॑ प॒र्णम॑च्छिद्यत् तत् प॒र्णोऽभ॑वत्
तत् प॒र्णस्य॑ प॒र्णत्वं य॑स्य॒ प॒र्णम॑यी जुहू - [ ] 22

TS 3.5.7.2

-र्भवति॑ सौ॒म्या अ॒स्याऽऽ*हु॑तयो भवन्ति॒ जुष॑न्ते॒ऽस्य दे॒वा आ॑हु॒तीर्दे॒वा
वै ब्र॑ह्मन्न॒वद॑न्त॒ तत् प॒र्ण उ॑पा॒ऽऽ*शृ॑णोथ् सु॒श्र॒वा वै ना॒म यस्य॑

पर्ण॑मयी जु॒हूर्भव॑ति न पा॒पꣳ श्लो॒कꣳ शृ॒णोति॑ ब्र॒ह्म वै पर्णो॑
वि॒ष्मरु॑तोऽन्नं वि॒ष्मारु॑तोऽश्व॒त्थो यस्य॑ पर्ण॑मयी जु॒हूर्भव॑त्या-श्व॒त्-
थ्युप॑भृद्- ब्र॒ह्मणै॑वान्नमव रुन्धेऽथो ब्र॒ह्मै - [ ] 23

TS 3.5.7.3

-व वि॒श्यद्ध्यू॑हति रा॒ष्ट्रं वै पर्णो॑ वि॒डश्च॒त्थो यत् पर्ण॑मयी
जु॒हूर्भव॑त्या-श्व॒त्थ्युप॑भृद्-रा॒ष्ट्रमे॒व वि॒श्यद्ध्यू॑हति प्र॒जाप॑तिर्वा
अजु॒होथ् सा यत्राऽऽ*हु॑तिः प्र॒त्यति॑ष्ठत् ततो॒ विक॑ङ्कत उ॒दति॑ष्ठत् ततः
प्र॒जा असृ॑जत यस्य वैक॑ङ्कती ध्रु॒वा भव॑ति प्र॒त्येवा॑स्या
ऽऽ*हु॑तयस्तिष्ठन्त्यथो प्रै॒व जा॑यत ए॒तद्वै सु॒चाꣳ ( ) रू॒पं य॑स्यैवꣳ
रू॒पाः सु॒चो भव॑न्ति सर्वा॑ण्ये॒वैनꣳ रू॒पाणि॑ प॒शूना॑मुपतिष्ठन्ते
नास्याप॑-रू॒पमा॑त्मज्जायते ॥ 24

(जु॒हू - रथो॑ ब्र॒ह्म - सु॒चाꣳ - स॒प्तद॑श च) (A7)

TS 3.5.8.1

उप॒याम॑गृहीतोऽसि प्र॒जाप॑तये त्वा ज्योति॑ष्मते ज्योति॑ष्मन्तं गृ॒ह्णामि॑
दक्षाय॑ दक्ष॒वृधे॑ रा॒तं दे॒वेभ्यो॑ऽग्नि जिह्वे॑भ्यस्त्वर्ता॒युभ्य॑
इन्द्र॑ज्येष्ठेभ्यो वरु॑णराजभ्यो वा॒तापि॑भ्यः पर्ज॑न्या॒त्मभ्यो॑ दि॒वे

त्वा॒ऽन्तरि॑क्षाय॒ त्वा पृ॒थि॒व्यै॒ त्वाऽपे॑न्द्र॒ द्विष॑तो॒ मनो॑ऽप जि॒ज्या॑सतो
ज॒ह्यप॒ यो नो॑ऽराती॒यति॒ तं ज॑हि प्रा॒णाय॒ त्वाऽपा॑नाय॒ त्वा व्या॑नाय॒
त्वा स॒ते त्वाऽस॑ते॒ त्वाऽद्भ्य॑स्त्वौष॒धीभ्यो॒ ( ) वि॒श्वेभ्य॑स्त्वा भू॒तेभ्यो॒
यतः॑ प्र॒जा अ॒क्वि॒द्रा अ॒जाय॑न्त॒ तस्मै॑ त्वा प्र॒जाप॑तये वि॒भूदा॑व॒न्ने
ज्योति॑ष्मते॒ ज्योति॑ष्मन्तं जुहोमि ॥ 25

(ओष॑धीभ्य - श्रु॑तुर्दश च) (A8)

TS 3.5.9.1

यांँ॒ वा अ॒ध्वर्यु॑श्च॒ यज॑मानश्च॒ देव॑तामन्तरि॒तस्त॑स्या॒ आ वृ॑श्च्येते
प्रा॒जाप॑त्यं दधिग्र॒हं गृ॑ह्णीयात् प्र॒जाप॑तिः सर्वा॒ देव॑ता॒ देव॑ताभ्य॒ एव
नि॒हु॒वाते॒ ज्येष्ठो॒ वा ए॒ष ग्र॑हाणांँ॒ यस्यै॑ष गृह्यते॒ ज्यैष्ठ्य॑मेव गच्छति॒
सर्वा॑सांँ॒ वा ए॒तद्दे॒वता॑नांँ॒ रूपंँ॒ यदेष॑ ग्र॒हो यस्यै॑ष गृह्यते
सर्वा॑ण्ये॒वैनंँ॒ रूपा॑णि प॒शूना॑मुपतिष्ठन्त॒ उपया॑मगृहीतो - [ ] 26

TS 3.5.9.2

-ऽसि॒ प्रजा॑पतये॒ त्वा ज्योति॑ष्मते॒ ज्योति॑ष्मन्तं गृह्णामीत्याह
ज्योति॑रे॒वैनंँ॒ समा॑नानांँ॒ करो॑त्यग्नि-जिह्वेभ्य॑स्त्वर्तायुभ्य

इ॒त्या॒है॒ता॒वती॒र्वे॒ दे॒वता॒स्ता॒भ्य ए॒वैनं॑ सर्वा॒भ्यो गृ॒ह्णा॒त्यपे॒न्द्र द्वि॒षतो॑
म॒न इ॒त्याह॑ भ्रा॒तृव्या॒पनु॒त्यै प्रा॒णाय॑ त्वाऽप॒नाय॑ त्वे॒त्याह॑ प्रा॒णाने॒व
यज॑माने दधाति तस्मै॑ त्वा प्र॒जाप॑तये वि॒भूदा॒वन्ने॒ ज्योति॑ष्मते
ज्योति॑ष्मन्तं जुहोमी – [ ] 27

TS 3.5.9.3

–त्याह॑ प्र॒जाप॑तिः सर्वा॒ देवताः॑ सर्वा॒भ्य ए॒वैनं॑ दे॒वता॒भ्यो
जुहो॑त्याज्यग्र॒हं गृ॒ह्णीया॒त् तेज॑स्कामस्य तेजो॒ वा आ॒ज्यं तेज॑स्व्ये॒व
भव॑ति सोमग्र॒हं गृ॒ह्णीया॒द्-ब्र॒ह्मव॑र्चसकामस्य ब्र॒ह्मव॑र्चसं॒ वै सोमो॑
ब्र॒ह्मव॑र्चस्ये॒व भव॑ति दधिग्र॒हं गृ॒ह्णीया॒त् प॒शुकाम॑स्योर्ग्वै द॒द्ध्यूर्क्
प॒शव॑ ऊ॒र्जेवा॒स्मा ऊ॒र्जं प॒शून्व॑ रुन्धे ॥ 28

(उ॒पया॒मगृ॒हीतो॑ – जुहोमि – त्रि॒च॒त्वारि॑ंशच्च) (A9)

TS 3.5.10.1

त्वे क्र॒तुम॑पि वृ॒ज्जन्ति॑ वि॒श्वे द्वि॒र्यदे॒ते त्रि॒-भ॒वन्त्यू॒माः ।
स्वा॒दोः स्वा॒दीयः॑ स्वा॒दुना॑ सृ॒जा स॒मत ऊ॒ षु म॒धु म॒धुना॑ऽभि यो॒धि ।
उ॒पया॒मगृ॒हीतो॑ऽसि प्र॒जाप॑तये त्वा जु॒ष्टं गृ॒ह्णाम्ये॒ष ते यो॒निः
प्र॒जाप॑तये त्वा ॥

प्रा॒णग्र॒हान् गृ॒ह्णात्ये॒ताव॒द्वा अ॒स्ति याव॒दे॒ते ग्र॒हाः स्तो॒माश्छ॒न्दाँ॒सि
पृ॒ष्ठानि दि॒शो याव॒दे॒वास्ति॒ त - [ ] 29

TS 3.5.10.2

-द॒व रु॒न्धे ज्ये॒ष्ठा वा ए॒तान् ब्रा॒ह्म॒णाः पु॒रा वि॒दाम॑क्रन् तस्मात् तेषाँ॒
सर्वा दि॒शोऽभि॒जिता॑ अभू॒वन् यस्यै॒ ते गृ॒ह्यन्ते॒ ज्यैष्ठ्य॑मे॒व ग॒च्छत्य॑भि
दि॒शो ज॒यति॑ पञ्च॑ गृ॒ह्यन्ते॒ पञ्च॑ दि॒शः सर्वा॑स्वे॒व दिक्ष्व॑-वृ॒द्धन्व॑न्ति
न॒वन॒व गृ॒ह्यन्ते॒ न॒व वै पु॒रुषे॑ प्रा॒णाः प्रा॒णाने॒व यज॑मानेषु दधति
प्रा॒यणी॑ये चोद॒यनी॑ये च गृ॒ह्यन्ते॒ प्रा॒णा वै प्रा॒णग्र॒हाः - [ ] 30

TS 3.5.10.3

प्रा॒णैरे॒व प्र॒यन्ति॑ प्रा॒णैरु॒द्यन्ति॑ द॒शमे॑ऽहन् गृ॒ह्यन्ते॒ प्रा॒णा वै
प्रा॒णग्र॒हाः प्रा॒णेभ्यः॑ ख॒लु वा ए॒तत् प्र॒जा य॑न्ति य॒द्वाम॑दे॒व्यं
ँयो॒नेश्च॑य॒वते॑ द॒शमे॑ऽहन् वा॒मदे॒व्यं ँयो॒नेश्च॑य॒वते॑
यद्-द॒शमे॑ऽहन् गृ॒ह्यन्ते॒ प्रा॒णेभ्य॑ ए॒व तत् प्र॒जा न॑यन्ति ॥ 31

(तत् - प्रा॒णग्र॒हाः - स॒प्तवि॑ंश॒च्च) (A10)

TS 3.5.11.1

प्र दे॒वन्दे॒व्या धि॒या भर॑ता जा॒तवे॑दसं ।
ह॒व्या नो॑ वक्ष॒दानु॑षक् ॥
अ॒यमु॒ ष्य प्र॑दे॒वयु॑र्हो॒ता य॒ज्ञाय॑ नी॒यते॑ ।
रथो॑ न यो॒रभी॑वृ॒तो घृ॑णी॒वान् चेत॑ति त्मना॑ ॥
अ॒यम॒ग्निरु॑रुष्यत्यमृ॒तादि॑व जन्म॒नः ।
सह॑सश्चि॒त् सही॑यान् दे॒वो जी॒वात॑वे कृ॒तः ॥
इ॒डाया॑स्त्वा प॒दे व॒यं ना॒भा पृ॑थि॒व्या अधि॑ ।
जा॒तवे॑दो नि धी॒मह्य॑ग्ने ह॒व्याय॑ वोढ॒वे ॥ 32

TS 3.5.11.2

अ॒ग्ने वि॒श्वेभिः॑ स्व॒नीक॑ दे॒वैरू॑र्णा॒वन्तं प्र॑थ॒मः सी॒द यो॒निं ।
कु॒लायि॑नं घृ॒तव॑न्तं स॒वित्रे॑ य॒ज्ञं न॒य य॑ज॒मानाय॑ सा॒धु ॥
सी॒द हो॒तः स्व॑ उ॒ लोके॑ चि॒कित्वा॑न्त्स॒ादया॑ य॒ज्ञं सु॑कृ॒तस्य॑ यो॒नौ ।
दे॒वावी॑र्दे॒वान् ह॒विषा॑ य॒जास्य॑ग्ने बृ॒हद्-य॑ज॒माने॑ वयो॑ धाः ॥
नि होता॑ होतृ॒षद॑ने वि॒दान॑स्त्वे॒षो दी॑दि॒वा अस॑दथ् सु॒दक्षः॑ ।

अद॒ब्ध॒व्र॒त-प्र॒म॒ति॒र्व॒सि॒ष्ठः॑ स॒हस्रं॑ भ॒रः शु॒चि॒जिह्वा॑ अ॒ग्निः ॥

त्वं दू॒तस्त्व - [ ] 33

TS 3.5.11.3

मु॒ नः॑ प॒र॒स्पा॒स्त्वं॑ ँ॒व॒स्य॑ आ वृ॒षभ॑ प्र॒णे॒ता ।
अ॒ग्ने॑ तो॒क॒स्य॑ न॒स्तने॑ त॒नूना॑म॒प्रयु॑च्छन् दी॒द्य॒द्वो॒धि गो॒पाः ॥
अ॒भि त्वा॑ दे॒व स॒वि॒तरी॑शा॒नं॑ ँ॒वा॒र्या॑णां ।
सदा॑ऽवन् भा॒गमी॑महे ॥
म॒ही द्यौः॑ पृ॒थि॒वी च॑न इ॒मं॑ ँ॒य॒ज्ञं मि॑मि॒क्षतां॑ ।
पि॒पृ॒तां नो॑ भ॒री॒म॒भिः ॥
त्वा॒म॒ग्ने पु॒ष्क॒रा॒द॒ध्य॒थ॒र्वा नि॑र॒म॒न्थ॒त ।
मू॒र्ध्नो॑ वि॒श्व॒स्य॑ वा॒घ॒तः ॥

तमु॒ - [ ] 34

TS 3.5.11.4

त्वा द॒ध्य॒ङ्ग॒ ऋ॒षिः॑ पु॒त्र ई॒धे॑ अ॒थर्व॑णः ।
वृ॒त्र॒ह॒णं॑ पु॒र॒न्द॒रं ॥

तमु॑ त्वा पा॒थ्यो वृ॒षा॒ समी॑धे दस्यु॒हन्त॑मं ।

ध॒नं ज॒य॒ रणे॑रणे ॥

उ॒त ब्रु॑वन्तु ज॒न्तव॑ उ॒दग्नि॑र्वृ॒त्रहा॑जनि ।

ध॒नं ज॒यो रणे॑रणे ॥

आ य॒ हस्ते॑ न खा॒दिन॒ शिशुं॑ जा॒तं न बिभ्र॑ति ।

वि॒शाम॒ग्नि॒ स्व॑द्ध्व॒रं ॥

प्र॒दे॒वं दे॒ववी॑तये॒ भर॑ता वसु॒वित्त॑मं ।

आ॒स्वे यो॒नौ नि॑ षी॒दतु॑ ॥

आ – [ ] 35

TS 3.5.11.5

जा॒तं जा॒तवे॑दसि प्रि॒य॒ शि॒शी॒ताऽति॑थिं ।

स्यो॒न आ॒ गृ॒हप॑तिं ॥

अ॒ग्निना॒ऽग्निः॑ समि॒द्ध्य॑ते क॒विर्गृ॒हप॑तिर्यु॒वा ॥

ह॒व्यवा॑ङ् जु॒ह्वास्यः॑ ॥

त्व॒ ह्य॒ग्ने अ॒ग्निना॒ वि॒प्रो वि॒प्रेण॑ सन्थ॒सता॑ ।

सखा सख्या समिद्ध्यसे ॥

तं मर्जयन्त सुक्रतुं पुरोयावानमाजिषु ।

स्वेषु क्षयेषु वाजिनं ॥

यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवास्तानि धर्माणि प्रथमान्यासन् ।

ते ह नाकं महिमानः सचन्ते यत्र ( ) पूर्वे साद्ध्याः

सन्ति देवाः ॥ 36

(वोढवे- दूतस्त्वं - तमु - सीदत्वा - यत्र - चत्वारि च) (A11)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(पूर्ण - षयो - ऽग्निना - ये देवाः - सूर्यो मा - सन्त्वा नह्यामि
- वषट्कारः स खदिर - उपयामगृहीतोऽसि - यां वै - त्वे क्रतुं
- प्रदेव - मेकादश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(पूर्णा - सहजान् - तवाऽग्ने - प्राणैरेव - षट्त्रिंशत्)

First and Last Padam of Fifth Prasnam of Kandam 3:-

(पूर्णा - सन्ति देवाः)

Kanda Korvai with starting Padams of 5 Prasnam of Kandam 3:

(प्र॒जाप॑ति – र्यो॑ वा – अग्ने॑ – वि॒ वै – पू॒र्णा – पञ्च॑)

॥ हरिः॑ ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां तृतीयकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः समाप्तः ॥

॥ इति तृतीयं काण्डं ॥

Details of Anuvakam, Panchati and Padam for Kandam 3

	Anuvakam	Panchati	Padams
Prasna 1	11	42	2248
Prasna 2	11	46	2335
Prasna 3	11	36	1857
Prasna 4	11	46	2392
Prasna 5	11	36	1790
Totals	55	206	10622